

Razvojni program Občine Gornja Radgona 2009 / 2013

PRVO BRANJE

OPOMBA:

- TEKST ŠE NI LEKTORIRAN!!
- PRILOGE DOKUMENTA SO DOSEGLJIVE NA SPLETNIH STRANEH:
  - www.pora-gr.si
  - www.gor-radgona.si

November 2008

Naslov   Razvojni program občine Gornja Radgona
Naročnik   Občina Gornja Radgona
Izvajalec   PORA, razvojna agencija Gornja Radgona

KAZALO VSEBINE

1. POVZETEK PROGRAMA	3
2. UVOD	3
2.1. Izhodišča za pripravo razvojnega programa občine Gornja Radgona	3
2.2. Vsebinska področja priprave RP OGR 09 -13	3
3. OVREDNOTENJE DOSEŽENIH REZULTATOV RAZVOJNEGA PROGRAMA OBČINE GORNJA RADGONA ZA OBDOBJE 2004-2008.....	3
3.1. Strategija razvoja gospodarstva, turizma, kmetijstva in podeželja	3
3.2. Strategija razvoja varovanja okolja in posegov v prostor	3
3.3. Strategija razvoja socialnega okolja	3
4. RAZVOJNO OBMOČJE OBČINE.....	3
4.1. Splošen opis območja	3
4.2. Predstavitev posameznih naselij.....	3
5. ANALIZA STANJA ZA POSAMEZNA PODROČJA	3
5.1. Gospodarstvo.....	3
5.2. Turizem	3
5.2.1. Turistična infrastruktura	3
5.2.2. Analiza turističnih akterjev v turističnem območju.....	3
5.3. Kmetijstvo in podeželje	3
5.4. Človeški viri	3
5.4.1. Demografske značilnosti.....	3
5.4.2. Trg dela	3
5.4.3. Izobraževanje in izobrazbena struktura	3
5.4.4. Zdravstvo	3
5.4.5. Sociala.....	3
5.4.6. Šport	3
5.4.7. Kultura	3
5.5. Okolje in infrastruktura	3
5.5.1. Vodooskrba	3
5.5.2. Odpadki	3
5.5.3. Odvajanje in čiščenje odpadnih voda	3
5.5.4. Trajnostna energija	3
5.5.5. Prometna infrastruktura.....	3
5.5.6. Telekomunikacijsko omrežje	3
6. STRATEŠKE USMERITVE IN RAZVOJNE PRILOŽNOSTI	3
6.1. Oblikovanje vizije razvoja občine Gornja Radgona	3
6.2. Cilji razvojnega programa	3
6.3. Določitev razvojnih prioritet, programov in ukrepov	3
PROGRAM 1.1. Prometna in informacijska infrastruktura	3
PROGRAM 1.2. Upravljanje z vodami in ravnanje z odpadki	3
PROGRAM 1.3. Učinkovita raba energije in obnovljivi viri energije	3
PROGRAM 2.1. Izobraževanje in usposabljanje.....	3
PROGRAM 2.2. Razvoj in krepitev aktivnih politik dela	3
PROGRAM 2.3. Izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva.....	3
PROGRAM 2.4. Športna infrastruktura in programi	3
PROGRAM 2.5. Razvoj kulture in kulturne dediščine	3
PROGRAM 2.6. Podporno okolje za razvoj človeških virov.....	3
PROGRAM 3.1. Spodbujanje razvoja turizma	3
PROGRAM 3.2. Spodbujanje podjetništva in izboljšanje konkurenčnosti	3
PROGRAM 3.3. Kmetijstvo in razvoj podeželja	3
7. ZAKLJUČEK.....	3

1. POVZETEK PROGRAMA

POVZETEK PROJEKTA SE BO DODAL V KONČNEM PREDLOGU!

2. UVOD

2.1. Izhodišča za pripravo razvojnega programa občine Gornja Radgona

RP OGR 09-13 za obdobje 2009 - 2013 (RP OGR 09-13) je temeljni programski dokument na občinski ravni in opredeljuje prednosti občine ter določa razvojne prioritete, programe, ukrepe ter projekte ter je usklajen z:

- Državnim razvojnim programom 2007 -2013,
- Regionalnim razvojnim programom za Pomurje 2007 -2013 in
- Območnim razvojnim programom za območje Prlekije 2007 - 2013.

RP OGR 09-13 je prav tako usklajen z:

- Operativnim programom razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007 -2013,
- Operativnim programom razvoja človeških virov za obdobje 2007 -2013,
- Operativnim programom krepitev regionalnih potencialov za obdobje 2007 -2013,
- Programom razvoja podeželja RS za obdobje 2007 - 2013 in
- Program razvoja podeželja za območje Prlekija »Po vinskih cestah Prlekije« za obdobje 2007 - 2013.

Namen RP ORG 09-13 je doseganje dogovora med vsemi akterji razvoja na občinskem nivoju glede prioritete, programov, ukrepov ter aktivnosti za približevanje vrednostim kazalnikov slovenskega povprečja.

Cilj RP ORG 09 -13 je usklajevanje predvidevanj in nalog občine na področju gospodarskega, socialnega, prostorskega in okoljskega ter kulturnega razvoja.

RP ORG 09 -13 je izdelan na podlagi naslednjih načel:

- »partnerski odnos«, kjer so vključeni vsi akterji na lokalni ravni iz področij gospodarskega, socialnega, prostorskega in okoljskega ter kulturnega razvoja;
- »načelo preglednosti« s katerim so zagotovljene razmejitvene ravni v organizacijski strukturi, transparentnosti partnerstev, finančnih virov ter nefinančnih pomoči,
- »vidik dodatne pomoči«, s čimer razpoložljiva lastna sredstva s smiselno zgoštevajo na ključnih projektih v največji meri množimo z razvojnimi sredstvi države in EU,
- »načelo javnosti«, ki zagotavlja najvišjo stopnjo vključenosti vseh zainteresiranih v ustvarjanje skupnega razvoja.

2.2. Vsebinska področja priprave RP OGR 09 -13

RP OGR 09 -13 je sestavljen iz dveh delov:

Strateški del vsebuje:

- prikaz in ovrednotenje doseženih rezultatov v predhodnem razvojnem programu občine Gornja Radgona za obdobje 2004 -2008 za posamezne strategije področij,
- problemsko analizo za posamezna področja z analizo prednosti, slabosti, priložnosti in tveganj, ki so podlaga za oblikovanje vizije razvoja občine,

- 🖨️ določitev priorit, programov, ukrepov z kvantificiranimi cilji ter opisom izbranih strategij za doseganje teh ciljev.

V prilogi 1 so preglednice s statističnimi podatki na ravni občine, s primerjavo na ravni regije in države.

Programski del vsebuje 3 razvojne prioritete, 12 programov, 27 ukrepov in 86 projektov, predvidene vire financiranja in okvirni terminski načrt izvedbe ukrepov za programsko obdobje.

V prilogi 2 je seznam projektov, s katerimi se bodo ukrepi uresničevali.

3. OVREDNOTENJE DOSEŽENIH REZULTATOV RAZVOJNEGA PROGRAMA OBČINE GORNJA RADGONA ZA OBDOBJE 2004-2008

Strategija razvoja občine Gornja Radgona je bila v obdobju 2004-2008 razdeljena na tri glavne sklope in sicer:

I. Strategija razvoja gospodarstva, turizma, kmetijstva in podeželja

II. Strategija razvoja prostora in varovanja okolja

III. Strategija razvoja socialnega okolja

Občina je v tem obdobju z namenom uresničevanja zastavljenih ciljev v obdobju 2004-2008 ustanovila dva javna zavoda in sicer javni zavod PORA, razvojna agencija Gornja Radgona (PORA G. Radgona), ki je s svojim aktivnim delom pričela v letu 2005 in javni zavod - Zavod za kulturo, turizem in promocijo Gornja Radgona (KULTproTUR), ki je s svojim aktivni delovanjem pričel v letu 2008.

3.1. Strategija razvoja gospodarstva, turizma, kmetijstva in podeželja

Ta strategija je zajemala več različnih programov in podprogramov.

Področje gospodarstva - dva glavna programa:

- Program pospeševanje razvoja podjetništva s podprogrami:
  - Spodbujanje podjetništva
  - Razvoj raziskovalno - razvojnega podpornega okolja
- Program razvoja podporne infrastrukture s podprogrami:
  - Poslovno okolje in infrastruktura
  - Zagotavljanje finančnih spodbud
  - Povečanje izkoriščenosti obstoječega znanja, razvoj podjetnosti
  - Zmanjševanje neskladij na trgu dela

Področje turizma - dva glavna programa:

- Razvoj turističnih programov in
- Razvoj turistične infrastrukture.

Področje kmetijstva - dva glavna programa:

- Razvoj strukture kmetijske pridelave s podprogrami:
  - Izboljšanje strukture kmetijskih gospodarstev
  - Razvoj okolju prijaznega kmetovanja
  - Razvoj človeških virov
- Razvoj proizvodov, proizvodnje in storitev ter trženje na kmetijah

Področje podeželja - en program:

- Razvoj podeželja.

V sklopu programov iz področja gospodarstva so se izvajali naslednji večji projekti (Vir: Poročilo o izvajanju načrta razvojnih programov):

ZAP. ŠT.	PROJEKT
2004	
	Industrijska cona Mele: <ul style="list-style-type: none"> • Izvedba geodetskih meritev in postavitve mejnih kamnov zemljišča • Vodovodni priključek • Izgradnja transformatorske postaje
	Projektna dokumentacija za izvedbo kanalizacije Mele - Gornja Radgona
	Idejni projekt ureditve komunalnih vodov v Industrijski coni Mele
	Prometna študija mesta Gornja Radgona
	Ustanovitev Podjetniško razvojne agencije Gornja Radgona
	Vsakoletna organizacija predstavitve občine na Kmetijsko živilskem sejmu
2005	
	Nakup zemljišča v Industrijski coni Element v velikosti 38.140 m ²
	Izvajanje zaposlitvenih programov (javna dela) - od leta 2005 dalje
	Obveščanje o možnih virih financiranja (razpisi SLO in EU) preko spletne strani PORA-e - od leta 2005 dalje
	Svetovanje fizičnim in pravnim osebam s strani javnega zavoda PORA - od leta 2005 dalje
	Sodelovanje z različnimi institucijami (OOZ, GZS, PORA, ...) - od leta 2005 dalje
	Gostitev ambasadorjev
	Izvajanje projekta Vinske poti Gornja Radgona
	Organizacija srečanja gospodarstvenikov na sejmišču
2006	
	Sprejem ORP za območje Prlekije za obdobje 2007 - 2013
	Vzpostavitev delovanja točke e-VEM - od leta 2006
2007	
	Sofinanciranje razvoja malega gospodarstva (razpisi občine Gornja Radgona)
	Promocijske prireditve
	Vzpostavitev brezplačne »Borze dela« na spletni strani PORA-e
	Predstavitve Občine Gornja Radgona na Kmetijsko-živilskem sejmu v Gornji Radgoni
	Organizacija delavnic za podjetnike (vavčerski sistem, finančni viri, Slovenski podjetniški sklad, ...)

V sklopu programov iz področja turizma so se izvajali naslednji večji projekti (Vir: Poročilo o izvajanju načrta razvojnih programov):

ZAP. ŠT.	PROJEKT
2004	
	→ Občinski svet Občine Gornja Radgona je decembra 2004 sprejel predlog Odloka o lokacijskem načrtu za območje TRC Zgornje Konjišče - druga obravnava → Poročilo o vplivih okolja za območje lokacijskega načrta za območje TRC Zgornje Konjišče → Odkup zemljišča parc. št. 441/1 k.o. Konjišče
	Turistična karta občine Gornja Radgona in karta mesta Gornja Radgona
	Obnovitvena dela odra in dvorane Kulturnega doma
	Rekonstrukcija in obnova objekta »Špital« v Gornji Radgoni (1. del)

	Obnova Kulturnega doma Gornja Radgona
	Projektna dokumentacija za rekonstrukcijo Špitala
	Idejna zasnova celotne tipologije ureditve okolice slatinskih vrelic v občini Gornja Radgona
	Obnova Kulturnega doma Stogovci
2005	
	Izvedba projekta »Vinske poti Gornja Radgona«
	Izvedba projekta »Oče panonskih hrastov«
	Izdelana idejna zasnova revitalizacije 11-mlinskega kanala
	Izdelava prometne študije mesta Gornja Radgona
	Izvedba projekta »Med vrelic živiljenja«
	Obnova »Špitala« v Gornji Radgoni (2. del)
2006	
	Sofinanciranje izgradnje kolesarsko-pohodniškega mosta čez reko Muro v Črncih
	Izvedba projekta »Doživljajsko-izobraževalni zeliščni park Negova«
	Izvedba projekta »Negovske mavrice«
	Sodelovanje na različnih tržnicah in sejnih ter regijskih predstavitev
	Sofinanciranje projekta kolesarsko-pohodniški most čez reko Muro v Črncih
	Obnova »Špitala« v Gornji Radgoni (3. del)
2007	
	Izdaja monografije Občine Gornja Radgona
	Sofinanciranje programov v turizmu
	Sofinanciranje programov turističnih društev - razpis
	Obnova »Špitala« v Gornji Radgoni (4. del)
	Obnova kapelic, kužnih znamenj in sakralnih objektov
	Izvedba projekta »Mreženje vinskih poti« (modernizacija cest)
	Sodelovanje pri projektu »Invest in Slovenia Tourism«
	Ureditev novih prostorov Turistično informativnega centra (TIC)
	Obnova Negovskega gradu - v izvajanju
	Obnova Kulturnega doma Gornja Radgona

V sklopu programov iz področja kmetijstva so se izvajali naslednji večji projekti (Vir: Poročilo o izvajanju načrta razvojnih programov):

ZAP. ŠT.	PROJEKT
2004	
	Subvencije v kmetijstvo, ukrepi: <ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje razvoja čebelarstva in zdravstvene zaščite čebel • Sofinanciranje testiranja škropilnic, pršilnikov ter analiz zemlje in krme • Manjša zemeljska dela - male melioracije • Zavarovanje posevkov in plodov • Programi izobraževanja kmetov • Sofinanciranje dejavnosti strokovnih društev • Izboljšanje genetskega potenciala v živinoreji - osemenjevanje • Sofinanciranje stroškov postopka pri nakupu kmetijskih zemljišč
2005	
	Subvencije v kmetijstvo, ukrepi: <ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje razvoja čebelarstva in zdravstvene zaščite čebel

	<ul style="list-style-type: none"> • Sofinanciranje testiranja škropilnic, pršilnikov ter analiz krme • Manjša zemeljska dela - male melioracije • Zavarovanje posevkov in plodov • Programi izobraževanja kmetov • Sofinanciranje dejavnosti strokovnih društev • Izboljšanje genetskega potenciala v živinoreji - osemenjevanje • Sofinanciranje stroškov postopka pri nakupu kmetijskih zemljišč • Priprava in izvajanje projektov na področju kmetijstva
	Modernizacija gozdne ceste JP 606110
2006	
	Subvencije v kmetijstvo, ukrepi: <ul style="list-style-type: none"> • Spodbujanje razvoja čebelarstva in zdravstvene zaščite čebel • Sofinanciranje testiranja škropilnic, pršilnikov ter analiz krme • Manjša zemeljska dela - male melioracije • Zavarovanje posevkov in plodov • Programi izobraževanja kmetov • Sofinanciranje dejavnosti strokovnih društev • Izboljšanje genetskega potenciala v živinoreji - osemenjevanje • Sofinanciranje stroškov postopka pri nakupu kmetijskih zemljišč • Priprava in izvajanje projektov na področju kmetijstva
2007	
	Sofinanciranje ohranjanja in razvoja kmetijstva in podeželja v občini Gornja Radgona (razpis)
	Sofinanciranje programov kmetijskih društev v občini Gornja Radgona (razpis)
	Izvedba delavnic o dopolnilnih dejavnostih na kmetijah
	Izvedba delavnice o kmetovanju na vodovarstvenih območjih

V sklopu programov iz področja podeželja so se izvajali naslednji večji projekti:

2007	
	Razvojni program podeželja 2007-2013 »Po vinskih cestah Prlekije«

Uresničevanje ciljev Razvojnega programa občine Gornja Radgona za obdobje 2004 - 2008 za področje gospodarstva, turizma in kmetijstva

V gospodarstvu se zaradi ugodnejših pogojev za rast gospodarstva situacija, glede na devetdeseta leta, izboljšuje, tako da z novo nastajajočimi podjetji v industrijski coni Mele ter novimi podjetji brezposelnost pada, kar neposredno vpliva na **višji bruto domači proizvod v občini**, ki je najpomembnejši agregat računov in najobsežnejše merilo celotne ekonomske aktivnosti. V občini je nekaj takih podjetij, ki se v slovenskem prostoru lahko merijo z vrhunskimi. Izvajanje razvojno raziskovalnega dela je v podjetjih vedno bolj prisotno in cenjeno. V občini je več uspešnih podjetij, ki ustvarjajo nova delovna mesta ter s tem zmanjšujejo brezposelnost. Zaostajajo le v vključevanju mladih raziskovalcev in še niso dosegli zadovoljivega števila zaposlitev v podjetjih na območju občine Gornja Radgona.

Nekatera podjetja so bila deležna finančne podpore, organizacija delavnic na temo podjetništvo in finančni viri so ponudile informacije o možnih virih financiranja tako v EU kot v Sloveniji.

Zgoraj naštetá dejstva botrujejo dvigu zaposlovanja, ustvarjanju novih delovnih mest tudi za visoko izobražene kadre. Usposabljanja predvsem domačih kadrov bi povečala izkoriščenost obstoječega znanja ter obdržala pridobljeno znanje doma.

V **turizmu** se je razvijala ponudba programov in turističnih produktov. Turistična informativna pisarna se je preselila v nove prostore blizu državne meje ter pričela ponujati poseben prodajni izbor spominkov in drugih izdelkov, ponujala je številne in pestre programe za vse ciljne skupine domačih in tujih gostov, pripravljala in izvajala ter sodelovala na različnih občinskih in medobčinskih prireditvah ter predstavljala turistične ponudnike občine Gornja Radgona. V tem obdobju so bili izvedeni številni projekti, ki so imeli velik odmev na lokalnem in širšem območju in so dobra podlaga za nadaljnji razvoj. V obdobju 2004 - 2008 je poraslo število turističnih produktov, med katerimi se lahko izpostavijo: Negovske mavrice, Vinske poti Gornja Radgona, slatinski vrelci, tržnica, Špital. Trženje je postalo intenzivnejše.

V minulem programskem obdobju je občina namenila finančna sredstva za razvoj TRC Konjišče.

V minulem programskem obdobju je bil cilj usposabljanja sicer dosežen, vendar razvoj kadrov za zaposlene v turizmu in turizmu podobnih panog ni bil v celoti dosežen.

Izmenjava informacij ni povsem organizirana, omejena na posameznike, posamezna društva, podjetja ipd.

V **kmetijstvu** je bil cilj zagotovitev proizvodnje na kmetijskih površinah in pomoč pri preusmeritvi kmetijske proizvodnje v proizvodnjo takih kultur, ki jih je mogoče rentabilno proizvajati tudi na manjših površinah (npr. vrtnine) in zagotavljanje trajnostnega načina kmetovanja. Prioritetni cilj je bil uvajanje podjetništva v kmetijstvo, pridobitev kvalifikacij, certifikatov ter licenc za opravljanje osnovne kmetijske in dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Vsi navedeni cilji so bili le delno doseženi. Kmetije se sicer preusmerjajo v integrirano kmetijstvo, v občini obstajajo integrirani pridelki, predvsem vrtnine, žal pa čiste ekološke kmetije s certifikatom v občini še ni. Cilj razvoj proizvodov in storitev ter trženja na kmetiji s čimer bi povečali konkurenčno sposobnost kmetijstva ter povečali dodano vrednost izdelkov, ni bil v celoti realiziran, saj na trgu ni več izdelkov, živil, polizdelkov in pridelkov, kot jih je bilo prej in ki bi imeli povečano dodano vrednost, npr. inovativna eko embalaža, ekološki pridelki, ekološki polizdelki, ekološki izdelki, itd.

V minulem programskem obdobju je cilj zagotavljanja zanimanja za okolje prijaznejše kmetovanje ter razvoj dopolnilnih turistične dejavnosti na kmetiji v smislu razvoja turizma na podeželja dosegel slab rezultat. Nosilci turizma na kmetiji bi lahko v večji meri črpali razvojna sredstva v okviru programov razvoja podeželja in diverzifikacije kmetij.

Uresničevanje strategije za področje gospodarstva, turizma in kmetijstva

V programskem obdobju 2004 - 2008 so bili ustvarjeni optimalni pogoji za razvoj gospodarstva, kar je botrovalo znižanju brezposelnosti ter povečanju možnosti novih oblik podjetništva.

Strategija razvoja turizma se ni uresničila v celoti, saj kljub vlaganju v infrastrukturo ni drastičnega povečanja obiska tujih in domačih gostov.

V strategiji razvoja kmetijstva v tem obdobju ni bilo ustvarjenih pogojev za razvoj alternativnih oblik, predvsem ekološko usmerjenih kmetij. V občini je tako evidentirana le ena kmetija, ki kmetuje po ekoloških smernicah. Nekaj kmetij je v preusmeritvi v integralno pridelavo, ostale pa so še zmeraj konvencionalne.

Tudi pri razvoju kmetijskih izdelkov cilji niso bili zadovoljivo doseženi.

Na kmetijah so pridobili preko posrednih regionalnih spodbud največ finančnih sredstev za nabavo opreme in mehanizacije. Število novih proizvodov in zmogljivosti je ostalo na istem nivoju.

3.2. Strategija razvoja varovanja okolja in posegov v prostor

Ta strategija je zajemala več različnih programov in podprogramov.

Glavni programi:

- Prostorski razvoj
- Informiranost o varstvu okolja
- Izboljšanje kvalitete vode s podprogrami:
  - Izgradnja čistilnih naprav in kanalizacijskih omrežij
  - Varovanje in zagotavljanje pitne vode
  - Sistem oskrbe s pitno vodo
- Gospodarjenje in varovanje naravnih virov s podprogrami:
  - Revitalizacija degradiranih območij
  - Urejanje odlagališč odpadkov
  - Koriščenje naravnih bogastev in energetskih virov
  - Zaščita in vzdržni razvoj območij posebnega pomena za naravno dediščino
  - Revitalizacija regularnih odsekov vodotokov
- Izboljšanje in razvoj infrastrukture s podprogrami:
  - Izboljšanje prometne infrastrukture v občini
  - Posodabljanje telekomunikacijskega omrežja
  - Posodabljanje elektro omrežja

V sklopu programov iz področja varovanja okolja in posegov v prostor so se izvajali naslednji večji projekti (Vir: Poročilo o izvajanju načrta razvojnih programov):

ZAP. ŠT.	PROJEKT
2004	
	Regionalna cesta Črnci - Apače - Segovci
	Modernizacija občinskih cest: <ul style="list-style-type: none"> • JP 606110 Stavešinci - Gornji Ivanjci (v dolžini 1000 m) • LC 344022 Melanjski Vrh - Očeslavci (v dolžini 500 m) • JP 605530 Črešnjevci - Orehovski Vrh (I. faza) (v dolžini 1157 m) • LZ 105250 Pintaričeva ulica (70 m) • LK 105140 Maistrov trg - dovozna pot do Policijske postaje (v dolžini 123 m) • JP 604960 Panonska ulica - med bloki • JP 604230 in JP 604150 Črnci (grad) - Žepovci (travnik) (v dolžini 1100 m) • JP 604030 Podgorje - Stražišar - Zgornje Konjišče (v dolžini 772 m) • JP 606311 Plitvički Vrh (v dolžini 1230 m) Pločniki Spodnji Ivanjci II. faza Sanacija plazov: <ul style="list-style-type: none"> • Plaz Petek • Plaz Orehovski Vrh Modernizacija pešpoti na grad: <ul style="list-style-type: none"> • Obnova stopnic na grad • Nova javna razsvetljava • Zamenjava stopniščne ograje
	Izdelana projektna dokumentacija za rekonstrukcijo ceste in izgradnjo pločnika na Delavski poti
	Izdelana idejna programska zasnova obnove in širitve vodovodnega omrežja za celotno občino (vodooskrba Prlekije)

	Izdelana projektna dokumentacija za izgradnjo sekundarnega kanalizacijskega omrežja v naselju Črnci, Apače, Segovci
	Izdelana projektna dokumentacija za kanalizacijo in rekonstrukcijo vodovoda ter izgradnjo pločnika s kolesarsko stezo in javno razsvetljavo v Črešnjevcih
	Izdelana idejna zasnova revitalizacije 11-mlinskega kanala
	Izdelana projektna dokumentacija za izvedbo kanalizacije Mele - Gornja Radgona
	Izdelan idejni projekt ureditve komunalnih vodov v Industrijski coni Mele
	Izdelana projektna dokumentacija kanalizacije v ulici Pod gozdom
	Izdelana projektna dokumentacija za izgradnjo vodovoda Kunova
	Izdelana projektna dokumentacija za izgradnjo vodovoda Vratji Vrh
	Gradnja čistilne naprave Apače
	Pristop k sofinanciranju izgradnje in obratovanja regijskega centra za odpadke Puconci
2005	
	Izgradnja in obnova vodovodov <ul style="list-style-type: none"> • Obnova vodovodnega omrežja Gornja Radgona - Police • Vodovod Vratji Vrh - II. faza (izgradnja) • Vodovod Kunova - II. faza (izgradnja)
	Modernizacija cest: <ul style="list-style-type: none"> • JP 604381 Novi Vrh - Pogled • JP 605320 KS Črešnjevci - Zbigovci • LZ 105202 Delavska pot • JP 605690 Ivanjševci - Kontarovci • JP 605100 Anževski Vrh - Sp. Ščavnica + JP 606630 • JP 604150 Črnci Žepovski travnik • LC 344022 Očeslavci - Melanjski Vrh - II. faza • JP Kunova - Ivanjski Vrh • LC 104081 Negova - Šteblihov breg (Vinska cesta) • JP 605910 Negova - Mujkovec (pokopališče - Vinska cesta) • JP 605710 Stavešinci - Bintušak (Vinska cesta) • JP 606160 Sp. Ivanjci - Flajsinger • JP 605530 Črešnjevci proti upravi Radgonskih gorc - II. faza • JP 606110 Stavešinci - Gornji Ivanjci • JP 606070 Radvenci - Ivanjševci
2006	
	Izvedba digitalizacije občinskih cest
	Modernizacija cest: <ul style="list-style-type: none"> • JP 604151 Črnci - Žepovski travnik • LC 104011 Plitvički Vrh - Lešane • JP 605502 + JP 605503 Črešnjevci naselje • JP 605240 Gornja Radgona - Police (Tišič) • JP 604520 Drobtinci - domačija Dobravic • LK 105150 Vrečova cesta - oporni zid • JP 604630 Črnci - domačija Činč • JP 604640 Črnci - domačija Uhan • JP 604590 Mahovci - domačija Tirš • JP 604660 + JP 6046670 Črnci Arda - domačija Tratnik
	Izgradnja pločnika s kolesarsko stezo, javno razsvetljavo, rekonstrukcija vodovoda in izgradnja kanalizacijskega kolektorja Črešnjevci
	Energetska sanacija vrtca Manka Golarja Gornja Radgona

2007	
	Modernizacija cest: <ul style="list-style-type: none"> • JP 605502 + 605503 Črešnjevci naselje • JP 605781 Lokavci (Elblov breg) • JP 605931 - AP Negova • JP 605241 Police - Gornja Radgona (Polička gasa) • JP 605621 Ptujška cesta - Stavešinski Vrh • LC 104061 - AP Orehovci • JP 606201 Očeslavci - Žižek • JP 605092 Sp. Ščavnica - Klemenčič JP 604881 Lomanoše - Lutverci
	Energetska sanacija vrtca Manka Golarja Gornja Radgona (nadaljevanje)
	Izdelava energetske zasnove občine
	Izvedba delavnice o vodovarstvenih območjih
	Izdelava statične presoje objekta OŠ Gornja Radgona

Uresničevanje ciljev za področje varovanja okolja in posegov v prostor

V minulem programskem obdobju se je večina načrtovanih vsebinskih ciljev prostorskega razvoja občine uresničila.

Cilja zagotavljanja ustrezne kvalitete pitne vode ter iniiciranje sistema oskrbe s pitno vodo nista bila v celoti uresničena.

V minulem obdobju ni bilo v celoti realizirano zmanjševanje degradiranih območij.

Pri koriščenju naravnih bogastev nismo bili uspešni, predvsem pri iskanju možnosti koriščenja naravnih virov ter zaščiti varovanih območij.

Izdelana je bila inventarizacija in zaščita naravnih vrednot, predvsem ob reki Muri, drugje ne.

Cilj izboljšava prometne varnosti udeležencev v cestnem prometu, urejanje prometnih režimov, avtobusna postajališča ipd. je bil realiziran z gradnjo in modernizacijo cest, pločnikov kolesarskih poti idr.

Posodabljanje telekomunikacijskega omrežja se je izvedlo v večini.

Posodabljanje elektroomrežja se je izvedlo v celoti.

Uresničevanje strategije za področje varovanja okolja in posegov v prostor

Strategija varovanja okolja in prostora se ni izvedla v celoti, predvsem pri programih varovanja in zagotavljanja pitne vode (ki še vedno vsebuje nevarne snovi), gospodarjenja in varovanja naravnih virov (degradirana območja) ter neizkoriščenost naravnih bogastev ter energetskih virov.

3.3. Strategija razvoja socialnega okolja

Ta strategija je zajemala več različnih programov in podprogramov.

Glavni programi:

- Izboljšanje zdravja občanov s podprogrami:
  - Razvoj varovanja zdravja in zdravstvene pismenosti
  - Razvoj infrastrukture zdravstvenega varstva
  - Razvoj socialno zdravstvenih preventivnih programov in infrastrukture
- Razvoj izobraževanja s podprogrami:
  - Izobraževanje in vzgoja predšolskih otrok
  - Izobraževanje in vzgoja šolajoče mladine
  - Izboljšanje kadrovske strukture
  - Razvoj vseživljenjskega izobraževanja in usposabljanja
- Razvoj športa in rekreacije
- Razvoj kulture in umetnosti s podprogrami:
  - Razvoj infrastrukture za delovanje na področju kulture in umetnosti
  - Ohranjanje kulturne dediščine
  - Promocija kulture in umetnosti
- Razvoj socialne pomoči s podprogrami:
  - Razvoj programov socialne pomoči
  - Razvoj infrastrukture za posebne družbene skupine

V sklopu programov iz področja razvoja socialnega okolja so se izvajali naslednji večji projekti (Vir: Poročilo o izvajanju načrta razvojnih programov):

ZAP. ŠT.	PROJEKT
2004	
	Nakup 37 stanovanj s strani Občine Gornja Radgona
	Rekonstrukcija zdravstvene postaje Apače
2005	
	Preplastitev igrišča pri vrtcu v Gornji Radgoni
	Vzdrževanje stanovanj in poslovnih prostorov
	Sofinanciranje nakupa ultrazvoka (dispanzer za ženske v ZD G.Radgona)
2006	
	Preureditev pritličnih prostorov v poslovno stanovanjski objekt Partizanska 5-7 v Gornji Radgoni
	Obnova poslovnih prostorov na Trgu svobode 12, ki jih uporablja PORA, razvojna agencija Gornja Radgona
	Nakup zemljišč na ŠRC Trate
	Izvedba projekta »Z lokalno oskrbo do zdravja«
	Postavitev malega igrišča z umetno travo na ŠRC Trate
	Preplastitev športnih igrišč pri OŠ Negova in OŠ Gornja Radgona
	Kadrovske občinske štipendije
	Sanacija stropa v večnamenski telovadnici Partizan
2007	
	Kadrovske občinske štipendije
	Komunalna opremljenost Doma starejših občanov
	Sofinanciranje projekta »Zdrava hrana - razvojna priložnost za Negovo«
	Cepljenje materničnega vratu za učenke 8. in 9. razredov
	Sanacija igrišča na Mladinski ulici na Tratah v Gornji Radgoni

	Sanacija igralne podlage v telovadnici TVD Partizan v Gornji Radgoni
	Sofinanciranje tekmovanj in projektnega dela šol
	Sofinanciranje projekta »Živimo zdravo, zdrava hrana v javnih zavodih«
	Sofinanciranje projekta »Z lokalno hrano do zdravja«
	Sodelovanje pri projektu »Iskanje zaposlitvenih možnosti na podeželju«
	Sodelovanje pri projektu »Iskalec zaposlitve z visoko izobrazbo prvič na trgu dela«
	Izvajanje Lutkovnega abonmaja za otroke

Uresničevanje ciljev na področju razvoja socialnega okolja

Strategija razvoja socialnega okolja je vsebovala pet programov. V programu izboljšanje zdravja občanov so bili zastavljeni cilji kot so seznanjati in izobraževati občane v skrbi za zdravje, dobro telesno in duševno počutje s poudarkom na zdravi prehrani, gibanju in preprečevanju vseh vrst odvisnosti ter izboljšati kakovost, učinkovitost ter uspešnost delovanja na področju primarnega zdravstva ter zagotoviti dostopnost zdravstvenih storitev vsem občanom. Pri tem je bila občina uspešna, saj je podpirala in sofinancirala kar nekaj projektov s področja varovanja in krepitev zdravja, tako programskih kot investicijskih.

Program razvoja izobraževanja je vseboval štiri ključne ciljne skupine - predšolsko mladino, šolajočo mladino, odrasle ter starostnike. V tem programskem obdobju so bili identificirani cilji kot so sofinanciranje programov in projektov, ki bi pripomogli k uspešnejšemu izobraževanju, kvalitetnejšemu razvoju mladih, povečanje števila izvenšolskih dejavnosti ter posledično zagotovitev osnovnih prostorskih pogojev, kar je občina dosegla z vključevanjem v razne investicijske in neinvesticijske projekte. Na področju izobraževanja je občina s primernimi projekti spodbujala izobraževanje na višjih nivojih ter z ustreznim štipendiranjem usmerjala izobraževanje mladih. Pri programu vseživljenjskega učenja je občina spodbujala programe kreativnih znanj ter dodatnih znanj v poklicu na Ljudski univerzi.

Pri programih športa in rekreacije cilji niso bili v celoti ustvarjeni. Občina je ustanovila zvezo športnih društev ter delno investirala v sanacije in preplastitve igrišč ipd.

Program razvoj kulture in umetnosti je bil v tem obdobju naravnano investicijsko, s obnovami in prenovami kulturnih objektov ter zagotovitvi infrastrukture in opreme. Ustanovila je javni zavod, ki vodi kulturno življenje ter upravlja z kulturnimi objekti, ki so vključeni tudi v turistično ponudbo. Sofinancirala je programe ter projekte s področja kulture in kulturne dediščine.

V tem programskem obdobju so bili pri razvoju programov socialne pomoči načrtovani cilji realizirani v celoti. Načrtovani cilji pri razvoju infrastrukture za posebne družbene skupine niso bili v celoti izvedeni, saj ni bila zagotovljena primerna infrastruktura za delovanje mladih. V tem obdobju je bil zgrajen dom starejših občanov.

Uresničevanje strategije na področju razvoja socialnega okolja

V tem programskem obdobju niso bili ustvarjeni pogoji za realizacijo strategije v celoti, predvsem v programih razvoja športa in razvoja infrastrukture za posebne družbene skupine.

4. RAZVOJNO OBMOČJE OBČINE

4.1. Splošen opis območja

Občina Gornja Radgona je bila ustanovljena 04.10.1994 z objavo v Uradnem listu 60/94. Leži v severovzhodni Sloveniji in je obmejna občina, saj vzdolž reke Mure meji na sosednjo Avstrijo. V Sloveniji pa so njene sosede občine Apače, Radenci, Sv. Jurij ob Ščavnici, Cerkevjak, Benedikt, Sv. Ana in Šentilj.

1.1.2007 sta se od obstoječe občine Gornja Radgona odcepili dve krajevni skupnosti in sicer krajevna skupnost Apače ter krajevna skupnost Stogovci, ki tvorita novo nastalo občino Apače. Občina Gornja Radgona je izgubila 19 vasi. Prav tako se je tudi ozemeljsko skrčila za sorazmerni delež novo nastale Občine Apače. (Vir: www.gor-radgona.si)

Gornja Radgona je srednje velika občina na SV Slovenije, ki je staro tržišče za vino, sadje in druge kmetijske pridelke. Leži ob reki Muri in v dolžini 22 km meji na sosednjo Avstrijo, obronke Slovenskih goric, Radgonsko-Kapelski vinorodni okoliš, Apaško polje in Ščavniško dolino. Skozi mesto pelje glavna cesta 1. reda na osi Barcelona - Kijev oziroma Maribor - Murska Sobota. Od nje se odcepita cesti za Apače in za mejni prehod Bad Radkersburg.

Ozemlje občine je bilo naseljeno že v prazgodovinski dobi, kar so dokazale najdbe gomil na vzhodni strani gradu (orožje, čelade, meči, črepinje), pri opekarni je odkopana gomila odkrila skeletni pokop iz starejše železne dobe z vsemi pridevki (meč, sekira, sulice, igla, žara in bronast voziček), pri železniški postaji so najdene črepinje iz bronaste dobe in pri avtobusni postaji preperelo okostje z ročno izdelanimi glinastimi posodicami. Žal nadaljnje raziskovanje in zasledovanje kulturnih tal iz različnih razlogov že tedaj ni bilo mogoče.

Občina Gornja Radgona ima 8.698 prebivalcev, od tega je 4.250 moških in 4.443 žensk (vir: SURS, januar 2007). Gostota poselitve je 112 prebivalcev na km², povprečna starost prebivalcev je 40,69. Stopnja rasti prebivalstva je negativna (-0,4% za leto 2007). Na območju občine je 2.738 hišnih števil in 3.060 gospodinjstev. Povprečno število članov gospodinjstva je 2,84.

V občini je bilo v letu 2007 registriranih 605 poslovnih subjektov, ki zaposlujejo 3.249 ljudi (Vir: Ajpes). Decembra 2007 je bilo v občini registriranih 4.587 delovno aktivnega prebivalstva, brezposelnih pa 407 (dec 2007) in 352 (maj 2008).

Površina občine meri 74,6 km², od tega je približno 5000 ha kmetijskih površin in 2350 ha gozdov.

Občina Gornja Radgona ima skupno 223 km cest in poti, ki jih medsebojno povezuje 77 km metrov lokalnih cest, 5.440 metrov lokalnih zbirnih cest, 5.688 metrov lokalno krajevnih cest in 135 km javnih poti. Dolžina kanalizacije je 16.387 m, dolžina vodovodov 120.000 m.

Sedež občine je v Gornji Radgoni, kjer je tudi sedež Upravne enote Gornja Radgona za občino Gornja Radgona, Apače, Radenci in Sveti Jurij ob Ščavnici.

Na območju občine Gornja Radgona je ustanovljenih 5 krajevnih skupnosti z 30 naselji in sicer:

- KS Črešnjevci-Zbigovci s 6 naselji: Črešnjevci, Orehovci, Orehovski Vrh, Police, Ptujška cesta in Zbigovci;
- KS Gornja Radgona s 5 naselji: Gornja Radgona, Hercegovščak, Mele, Norički Vrh in Podgrad;
- KS Sp. Ivanjci s 5 naselji: Ivanjski Vrh, Očeslavci, Sp. Ivanjci, Stavešinci in Stavešinski Vrh;
- KS Negova z 8 naselji: Gornji Ivanjci, Ivanjševci ob Ščavnici, Ivanjševski Vrh, Kunova, Lokavci, Negova, Radvenci in Rodmošci;
- KS Sp. Ščavnica s 6 naselji: Aženski Vrh, Lastomerci, Lomanoše, Plitvički Vrh, Sp. Ščavnica in Zagajski Vrh.

Gospodarstvo občine Gornja Radgona je po letu 1990 prizadela splošna gospodarska kriza, posledice so bile občutnejše zaradi značaja najmočnejših nosilcev gospodarskega razvoja v preteklosti kot so Avtoradgona, Elrad, Kmetijstvo Črnci, Lina Apače idr. S propadom velikih sistemov so izgubili delo in zaposlitev številni ljudje iz širšega območja. Posledica tega je bila velika brezposelnost, ki je v 90-ih letih prejšnjega stoletja presegala državno povprečje in dosegla več kot 20% ter krojila življenje tukajšnjega prebivalstva.

Kmetijska proizvodnja s predelovalno industrijo je najpomembnejša panoga v občini. V ospredju je pridelava poljščin (pšenica, koruza, silažna koruza, ječmen, krompir, buče, ...), tudi živinoreja postaja v zadnjem času vse pomembnejša kmetijska gospodarska panoga, predvsem prašičereja in perutninarstvo. V občini je združena celotna reprovleriga proizvodnje mesa.

Nosilci predelovalne proizvodnje so Panvita MIR d.d. in Radgonske gorice d.d. in kmetijsko trgovska organizacija KZ Radgona. Za uspešno trženje kmetijskih pridelkov in izdelkov je potrebno zasnovati blagovne znamke in zagotoviti celovito predstavitev na sejmi in drugih predstavitev. Nosilec sejemske dejavnosti je Pomurski sejem d.d. Gornja Radgona z 40-letno tradicijo Kmetijsko živilskega sejma.

Vinogradništvo je panoga po kateri je Gornja Radgona poleg sejmov najbolj prepoznavna. Slovimo po izredni kvalitetni kleti podjetja Radgonske gorice d.d., kjer se negujejo vrhunska vina in penine. Poleg tega podjetja so tudi številni vinogradniki, ki gojijo in proizvajajo kakovostna bela vina v Sloveniji.

Potenciali turizma so v bogati naravni in kulturni dediščini, tradiciji, termalnih virih, kmečkem turizmu in drugih oblikah turizma na podeželju. V zadnjih letih se močno razvija kraj Negova, kjer se obnavlja grad ter iniciirajo novi turistični programi ter potenciali. Z razvojem turizma, ki je v tesni povezavi z bogatejšim razvojem obrti in podjetništva, tem krajem in tu živečim krajanom daje možnost nadaljnega razvoja in blagostanja. Integralni turistični produkt Vinske poti Gornje Radgone je predvideval spoj vseh možnih naravnih in kulturnih zanimivosti, ki so na poteh med posameznimi vinotoči. Vsi so predstavljeni v brošuri in označeni na zemljevidu ter prikazani na spletni strani www.vinske-poti.si/

Slika 1: Umestitev občine Gornja Radgona

Vir: www2.arnes.si/~sopmrcvet/slike/radgona.jpg

Vir: www.panon.si/

Površina:	74,6 km ²
Prebivalstvo	8.693
- moških	4.250
- žensk	4.443
Povprečna starost:	40,8
Delovno aktivnih:	3.626 825
Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2007	

Vir: www2.arnes.si/~sopmrcvet/slike/radgona.jpg

Preglednica 1: Statistični podatki občine Gornja Radgona (Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2007)

	Vrednost občina G. Radgona	Indeks ravni občina G. Radgona (SLO=100)	Vrednost Pomurje	Indeks ravni Pomurje (SLO =100)	Vrednost SLO
Površina (km ²)	74,6	-	1.338	-	20.273
Prebivalstvo (31.12.2007)	8.693	-	121.824	-	2.025.866
Gostota poselitve (preb./km ²)	112	112,0	91	91,0	100
Povprečna starost	40,69	99,3	41,62	101,5	40,99
Indeks staranja (31.12.2007)	112,2	97,1	123,0	106,4	115,6
Stopnja rasti prebivalstva v % (leto 2007)	-0,4	-	-0,2	-	0,3
Bruto povprečna plača € (31.12.2007)	1.090,30	81,2	1.104,97	82,3	1.342,80
Neto povprečna plača € (31.12.2007)	735,57	84,5	740,13	85,0	870,70
Delovno aktivno prebivalstvo (31.12.2007)	4.587	-	43.546	-	864.361
Stopnja brezposelnosti v % (31.12.2007)	10,2	139,7	12,2	167,1	7,3

4.2. Predstavitev posameznih naselij

Preglednica 2: Naselja v občini Gornja Radgona

Naselje	Površina v km ²	Število prebivalcev*	Gostota poseljenosti (preb./km ²)	Število gospodinjstev	Povprečna velikost gospodinjstva
Aženski Vrh	0,6	48	75	18	2,7
Črešnjevci	4,8	778	162	255	3
Gornja Radgona	3,4	3.259	956	1.283	2,5
Gornji Ivanjci	3,0	83	28	22	3,8
Hercegovščak	1,4	134	94	47	2,9
Ivanjski Vrh	0,7	68	93	21	3,2
Ivanjševci ob Šč.	1,9	76	40	19	4
Ivanjševski Vrh	2,4	150	63	51	2,9
Kunova	3,1	132	42	42	3,1
Lastomerci	2,3	114	50	37	3,1
Lokavci	2,8	160	58	49	3,3
Lomanoše	2,6	265	102	97	2,7
Mele	1,9	183	98	49	3,7
Negova	4,7	329	70	105	3,1
Norički Vrh	0,5	158	293	52	3
Očeslavci	3,1	143	46	43	3,3
Orehovci	1,4	75	55	28	2,7
Orehovski Vrh	1,8	131	74	47	2,8
Plitvički Vrh	1,7	168	99	61	2,8
Podgrad	1,5	178	117	59	3
Police	4,0	412	103	141	2,9
Ptujska cesta	1,9	232	122	77	3
Radvenci	2,8	142	52	44	3,2
Rodmošci	1,3	62	48	19	3,3
Spodnja Ščavnica	8,0	429	53	136	3,1
Spodnji Ivanjci	3,2	127	40	42	3
Stavešinci	1,4	93	66	25	3,7
Stavešinski Vrh	2,0	167	82	61	2,7
Zagajski Vrh	1,7	141	83	45	3,1
Zbigovci	2,8	264	96	85	3,1
SKUPAJ	74,6	8.701	112	3.060	3,09

*podatek po Popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002
Vir: SURS, Popis prebivalstva 2002

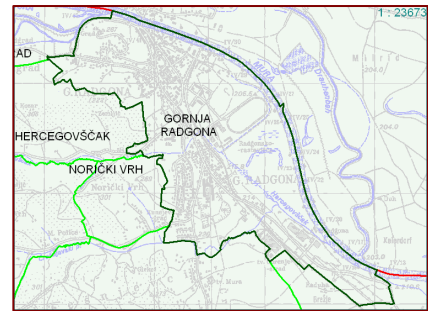
Preglednica 3: Teritorialne enote in hišne številke, občina Gornja Radgona, 2007

Število naselij	Število prostorskih okolišev	Število statističnih okolišev	Število ulic	Število hišnih številok
30	86	44	55	2.772

Vir: SURS, Ministrstvo za notranje zadeve - Centralni register prebivalstva.

Gornja Radgona

Mesto Gornja Radgona je občinsko upravno središče. V mestu Gornja Radgona deluje Turistično informativna pisarna (na Kerenčičevi ulici 16, tel. št. 02/564-82-40), ki skrbi za promocijo in potrebne informacije ter med drugim usklajuje turistično ponudbo in skrbi za trženje turističnih produktov, ki imajo izziv v že uveljavljenem sloganu "Gornja Radgona obmejno mesto, mesto sejmov in Zlate Radgonske penine". Gornja Radgona je znana povsod po Sloveniji in v svetu po vinu in Zlati Radgonski penini, poznajo jo tudi razstavljalci in obiskovalci sejmov (predvsem pomemben vsakoletni Mednarodni kmetijsko-živilski sejem).

Gornja Radgona se je zaradi obmejne lega uveljavila tudi mednarodno. Ima pogoje za razvoj turizma kot gospodarske panoge, kar izhaja iz naravnih, kulturnih in ustvarjalnih danosti.

Zgodovina Radgone predstavlja predvsem današnjo avstrijsko Radgono (Bad Radkersburg). Ozemlje slovenske Gornje Radgone se je imenovalo Petersdorf z nekaj kmetijami, kar se omenja v Otokarjevem urbarju iz leta 1265 - 1269. V tem času je bila Radgona ustanovljena kot trg pod kraljem Otokarjem II Přemyslom.

Ime »gornja« je dobila, ker leži pod grajskim hribom, kjer je bila edina povezava z avstrijsko Radgono ulica Spodnji Gris, ki je z Gornjim Grisom sestavljala tedanje mestno jedro.

Prvi otipljivi podatki o Radgoni so na razpolago od konca 11. stoletja.

Na mestu današnje Radgone naj bi bilo v rimskih časih mesto »Raclitanum« ali celo »Halicanum«.

Skromni podatki povedo, da je v tem predelu moralo biti strnjeno naselje, pomembno po svoji legi, ko je tu mimo vodila rimska cesta, ki je povezovala Ptuj z Radgono in naprej s Panonsko nižino (cesta za Ptuj je iz Radgone vodila skozi današnji Cerkvenjak).

V prvi polovici 13. stoletja se ustali ogrsko-štajerska meja med Radgono in Ljutomerom. Področje postane prizorišče intenzivne kolonizacije prebivalstva.

V mestu se nadaljuje »zlata doba« gospodarstva. Prepovedana je trgovina po vaseh in leta 1401 so določeni semanjski dnevi - kar je prvi pisni dokaz o Radgoni kot sejmarskem mestu, vendar je glede na svojo lego moralo biti že dolgo.

Ob koncu 15. stol. je Radgona imela vse potrebne upravno-politične organe, številne sejme in eksistenčno potrebne obrti ter zelo razvito trgovino, s čimer se je glede na svoj položaj med drugimi štajerskimi mesti uspešno nadalje razvijala.

Reka Mura in pomol goric nad reko so dajali Radgoni v zgodovini pomemben obrambni položaj. Med 11. in 13. stoletjem so jo napadali Madžari, med leti 1480 in 1490 jo je začasno zavzel Matija Korvin, sledili so turški vpadi, v 18. stoletju pa so jo napadali kruci - madžarski uporniki.

V letih 1546 in 1746, obdobje čarovniških procesov na Slovenskem Štajerskem, se je zvrstilo 250 - 300 čarovniških procesov, ponavadi z več obtoženci hkrati. Tla za tako početje so bila ugodna predvsem zaradi velikih poplav, slabe letine, kuge, vpadov Turkov

in pohodov krucev v tem času. Prvi proces v Gornji Radgoni je bil leta 1648, zadnji pa med leti 1744 in 1746.

Med leti 1679 in 1683 je pustošila naše kraje najhujša kuga v zgodovini. Leta 1681 je kuga v mestu pobila 554 ljudi in v predmestju 2054, s čimer lahko trdimo, da je pobrala dve tretjini vsega prebivalstva, saj je v drugi polovici 17. stoletja župnija imela 3700 prebivalcev. Na podlagi razpoložljivih podatkov za druge župnije lahko ugotovimo, da je kuga 17. stol. od vseh slovenskih župnij najbolj prizadela prav radgonsko.

Gornja Radgona je postala trg s cesarskim odlokom dne 17.08.1907 in bila do leta 1918 upravno povezana z avstrijsko Radgono.

S senžermensko pogodbo je bila 10.9.1919 določena meja na Muri pri Radgoni. Gornja Radgona je bila priključena tedanji Jugoslaviji, izgubili pa smo mnogo slovenskih vasi na levem bregu Mure, ki so pripadle Avstriji.

Ob napadu na Jugoslavijo 06.04.1941, je čez Gornjo Radgono prodirala nemška vojska v Pomurje. 05.04.1941 je z grada odkorakala cela posadka, za stražo sta ostala le dva vojaka. Nemci so zjutraj 06.04.1941 vkorakali v Gornjo Radgono preko lesenega mostu na reki Muri. Osem dni in noči je nemška armada prečkala pot v Jugoslavijo. Po istem mostu so se aprila in maja 1945 tudi umikali in ga zatem zrušili. Hkrati so zrušili tudi železniški most. Zažgali so Radkersburg, da bi pregnali Ruse. Za Rusi so prišli Bolgari, ki so v kraju ostali skoraj cel teden, dokler niso za silo popravili železniškega mostu in so preko njega lahko nadaljevali pot proti jugu.

Okupator je že med 19.4. in 22.7.1941 izgnal iz tega območja 122 ljudi, njihovo premoženje pa zaplenil. Pod nemško okupacijo je bilo v kraju nekaj uradov nemškega deželnega svetnika za okrožje Radgona (Radkersburg).

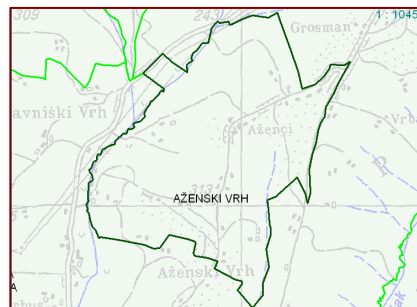
Gornja Radgona se je po vojni z novimi naselji hitro širila. Gornja Radgona je postala mesto leta 1952, ko so v Sloveniji oblikovali okraje. Mesto se je razvijalo kot obmejno mesto, znano po mednarodnem kmetijsko-živilskem sejmu, kateremu so se pridružili še drugi specializirani sejmi s področja gradbeništva, embalaže in sadja ter kot vinogradniško mesto.

Od leta 1991 je Gornja Radgona samostojna občina z vsemi upravno pravnimi funkcijami in drugimi institucijami s področja negospodarstva (Ljudska univerza z javno knjižnico, Območna enota Rdečega križa, zdravstveni dom, lekarna, Center za socialno delo, enota Zavoda za zaposlovanje, vrtec, dve šoli, glasbena šola, kulturni dom, veterinarska postaja, zavarovalnice, banke, različna društva, družine in športni klubi).

Usmeritev občine je predvsem uvrstitev mesta Gornja Radgona med centralna naselja regionalne ravni, ki služi oskrbi prebivalstva z javnimi funkcijami in služnostnimi dejavnostmi na regionalni ravni (splošne preskrbovalne potrebe prebivalstva v izobraževalnem, socialnem, kulturnem in gospodarskem pogledu) ter povezovanju prebivalstva regionalnih, lokalnih in (med)občinskih središč ter generiranju drugih gospodarskih dejavnosti.

Aženski Vrh

Aženski Vrh se nahaja na južnem pobočju Radgonskih goric, hiše so razporejene v obliki črke S. Nekdanje viničarje in današnji vinogradi se razprostirajo nad dolino Aženskega potoka na severu in nad Ščavniško dolino na jugozahodu.

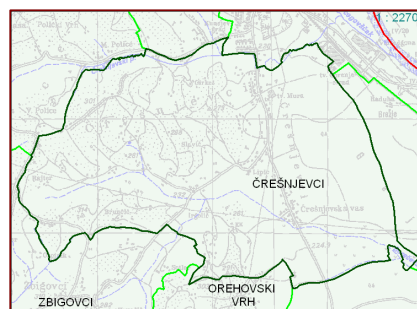
Črešnjevci

Naselje ob radgonskem obmestju je strnjeno ob cesti Gornja Radgona - Spodnji Ivanjci, razloženi del pa sega v vinogradniško območje. V naselju je veliko prenovljenih in novih hiš, ki jih na prisojnih legah obkrožajo vinogradi in sadovnjaki.

Kraj se prvič omenja leta 1385. Ob poti iz Črešnjevcev proti Zbigovcem so leta 1829 pri razkopavanju rimske gomile našli oglje in lončene razbitine. Ob glavni cesti stoji kamnito stebrasto znamenje iz začetka 16. stoletja s poznejšo kapelico iz leta 1831. Ob koncu doline proti Zbigovcem stoji kamnito figuralno znamenje sv. Mateja iz 18. stoletja. Hiša št. 9 ima bogato rezljan in poslikan zatrep. V gozdu Krčevine stoji plošča posvečena mladinski sekretarki Mariji Rožman, ki so jo vlasovci ubili tu 20. februarja 1945. Pri Turku raste skorš z obsegom debla 40 cm.

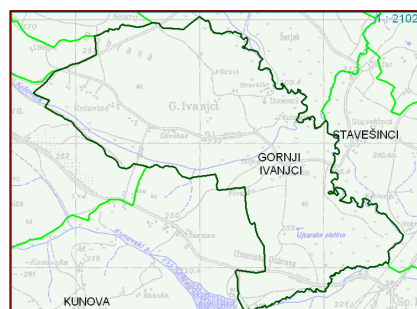
Od tu je doma Peter Dajnko (1787 - 1873), strokovni in nabožni pisatelj, ki je skušal v naši književnosti uveljaviti vzhodnoštajersko narečje in po njem imenovano novo pisavo dajničico. Ob stoletnici so na njegovi rojstni hiši odkrili spominsko ploščo.

Tu se je rodil tudi Franc Jančar (1820 - 1889), gospodarski strokovnjak, pisec člankov in knjig z bogatimi napotki sadjarjem in vinogradnikom.

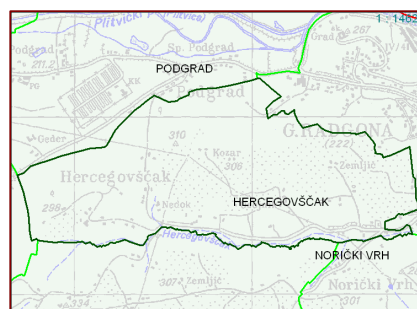
Gornji Ivanjci

Naselje leži na dnu Ščavniške doline. Sestavljeno je iz dveh zaselkov - Krčovina in Ižmenci. Okoli hiš se razprostirajo sadovnjaki, ki prehajajo v njive in travnike ter naprej v gozd Dobrava. Ob cesti Ivanjci - Negova je v gozdu najdenih 15 antičnih gomil.

Hercegovščak

Hercegovščak je razloženo naselje v Radgonskih goricah, ki se začinja že s pokopališčem v Gornji Radgoni in predstavljajo predmestje Gornje Radgone. Od tod se naselje vleče med Grajskim hribom in Noričkim vrhom po ozki dolini ob potoku, ki ga deli od Polic. Razen ob cesti stoje hiše tudi ob pobočju hriba. Hrib se proti SZ strmo spušča k vasi Podgrad in je pokrit z listnatim gozdom. JV polovica hriba je porasla z vinogradi in sadovnjaki. Dolina ima vodnjake s talno vodo in izvire pitne vode. Do konca II. svet. vojne je bila skoraj vsa zemlja last avstrijskih

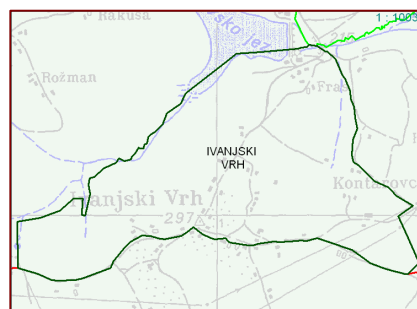
Nemcev ali poletna stanovanja tujih posestnikov.

Sredi doline je ribnik. Nekaj deset metrov vstran je majhen park z vilo, ki je bila last avstrijskega majorja Bouviera, sorodnika nekdanjega proizvajalca vin iz Gornje Radgone. Ta je v parku zasadil redka drevesa, ki so zaščitena ter opremljena s slovenskimi in latinskimi imeni. Med njimi so ameriški javor, dva orjaška iglasta mamutovca, ki dišita po limoni, ameriška katalpa, tulipovec in ginkovec iz Japonske, mogočna bukev žalujka in dragocena velikolistna magnolija, ki je eden izmed dveh primerkov v Evropi. Žal že nekaj let več ne rodi semena in so se izjalovili vsi poskusi za rešitev njene vrste.

V tem predelu, kraja Hercegovščak, se je našlo več predrimskih predmetov, med njimi sulična ost, dleto, nož, širokorezilna sekira, železni predmeti, držaji halštatskih posod, trinožnik in bronast Neronov novc. Predvideva se, da je v tem predelu bilo tudi več predzgodovinskih grobišč, kar pa zaradi tehničnih in drugih ovir ni bilo možno raziskovati.

Ivanjski Vrh

Naselje Ivanjski Vrh leži v osrčju Slovenskih goric južno nad Negovskim jezerom in jugozahodno od Sp. Ivanjcev. Na slemenu in gornjem pobočju so njive, sadovnjaki in nekaj vinogradov. Med njimi najdemo majhne, deloma cimprane in s slamo krite hiše. Vodnjaki s stalno vodo so za več hiš skupaj. Kot znamenitost je v tem kraju zanimiv tudi Frasov mlin, ki pa na žalost propada.

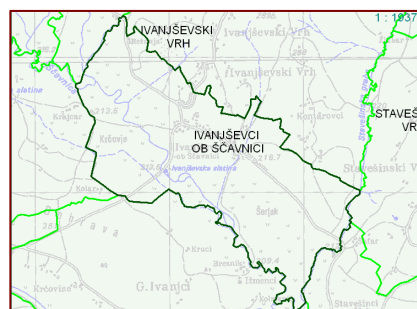
Ivanjševci

Obcestno naselje Ivanjševci se nahaja na severnem robu Ščavniške doline, na levem bregu reke Ščavnice, ob vznožju Radgonskih goric. Ob tektonskem prelomu je eden od številnih izvirov mineralne vode v Ščavniški dolini, znan pod imenom Ivanjševska slatina. Tu je tudi edina mofeta pri nas; iz nje v ozračje uhađa ogljikov dioksid, kar povzroča šumenje in sikanje.

V kraju stoji poznogotsko znamenje z novejšo »kapelico«. Kraj se prvič omenja leta 1425.

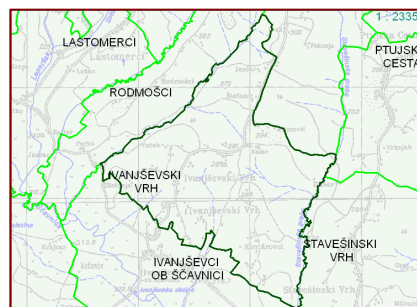
Od tu je doma Fran Holz (1880 - 1914), poljedelski strokovnjak, ki je kot tajnik štajerske Kmetijske družbe v Gradcu podprl razvoj naših kmetijskih podružnic. Tu je bil rojen tudi Matija Wurzer (1832 - 1921), župnik v Rušah, kjer je branil slovenski značaj pred germanizacijo.

V Žvablovi grabi naj bi imele svoje domovanje več kot 150 let čarovnice, ki so »nagajale« ljudem predvsem pa so rade mučile moške. Po pričevanju so vse razen dveh, katera sta uspela pobegniti, pobile.

Ivanjševski Vrh

Ivanjševski Vrh je naselje, ki se nahaja na južnem slemenskem odrastku Radgonskih goric, leži severno nad Ščavniško dolino in obkroža Ivanjševce v obliki iztegnjenega kroga. Prevladuje poljedelstvo, živinoreja, sadjarstvo in vinogradništvo. V kraju stoji slopasto znamenje iz 19. stoletja.

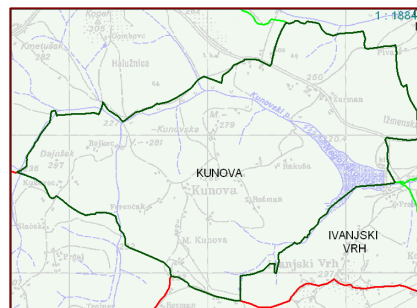

Kunova

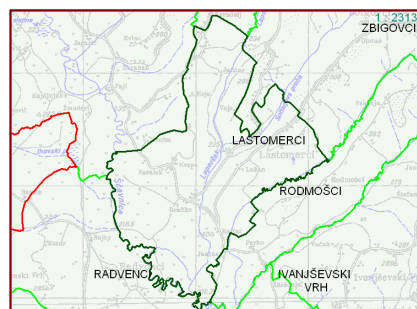
Naselje se razteza po petih gričih nad Negovskim jezerom. Vas je sestavljena in Zgornje in Male Kunove na skrajnem jugu in obsega le nekaj hiš. Posebna naravna znamenitost je tisa na Mulečevi domačiji, ki je po ocenah strokovnjakov stara 2000 let in je tako najstarejša tisa v severovzhodni Sloveniji. Obseg debla je 326 cm.

Tod so našli kamnite sekire, ki so na ogled v mariborskem muzeju. V kraju je rojen zgodovinar Matej Slekovec (1846 - 1903)

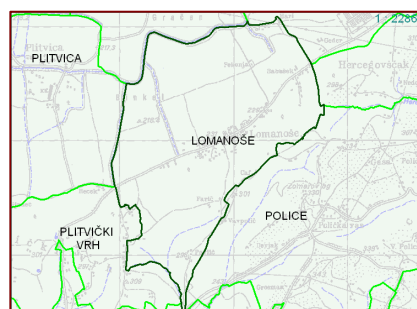
Lastomerci

Razpotegnjeno naselje po pobočjih Radgonskih goric, med Sp. Ščavnico in Ivanjševci. Prevladujejo njive, sadovnjaki in manjši vinogradi. Dolina reke Ščavnice je na območju vasi meliorirana. Na tem območju je bilo odkritih več antičnih gomil. Lastomerci so rojstni kraj kiparja Jožeta Ajleca (1874 - 1944) in klasičnega prevajalca Janeza Fašaleka (1914 - 1981).

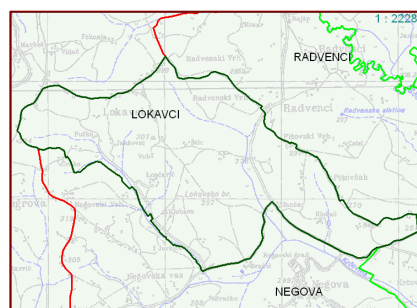
Lomanoše

Naselje je tipično obcestno in se prvič omenja leta 1385. Leži ob glavni magistrali Maribor - Murska Sobota, na skrajnem JV delu Apaškega polja, nadaljuje pa se v Radgonske gorice, kjer uspeva bukov gozd. Ob dolini Plitvičkega potoka se raztezajo njive in travniki. Ob cesti stojita zidani slopasti znamenji iz srede 19. stol., nekatere hiše pa imajo bogato oblikovane poznoklasične fasade. Lomanoše so rojstni kraj pisateljice Karoline Kolmanič.

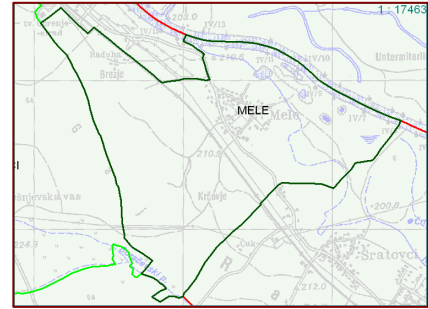
Lokavci

Razloženo naselje Lokavci leži v osrednjem delu Slovenskih Goric večinoma na slemenu severozahodno od Negove in v dolini potoka Krčovine. Najvišje mesto dosežajo v Pišušaku ali Pišuškem vrhu (288 m), kjer je zaselek istega imena in se omenja že v Otokarjevem urbarju iz leta 1265 - 1267 kot kraj s strelskim dvorcem. Hiše in posestva so majhna. Na slemenih so vodnjaki s stalno vodo za več hiš skupaj in izvir slatine.

Mele

Kraj leži na desnem bregu reke Mure, ob glavni cesti Maribor - Murska Sobota. Danes je naselje Mele najbolj znano kot industrijska cona Gornje Radgone, obiskovalce pa privlači kakovostna gostinska ponudba. Na zahodni strani naselja se razprostirajo njive in travniki, ki prehajajo v mešani gozd. Največja kulturnozgodovinska znamenitost je kamnito stebrasto znamenje iz 16. stol.

Negova

Naselje Negova leži v osrčju Slovenskih goric. K naselju Negova spadajo zaselki Mujhovec in Ločjak na jugozahodu, Negovska Vas na zahodu in Negovski Vrh na severozahodu.

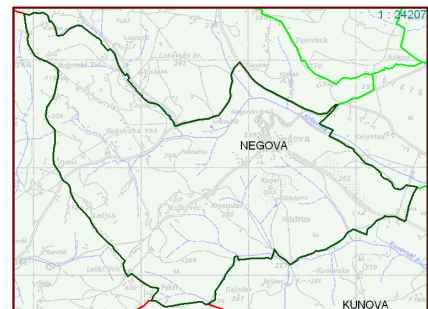
Šola obstaja od leta 1780, križeva kapela je iz leta 1850 oprava pa večinoma iz 18. stoletja. Na cerkvenem stolpu je ohranjena letnica 1710, župnija pa je od 1782. V župnišču sta kipa Janeza Nepomuka in Karla Boromejskega. Župna Marijina cerkev je bila zgrajena leta 1699.

Prazgodovinski grad tik nad jedrom vasi se prvič omenja leta 1425, ko so bili lastniki Windenski. Po letu 1431 so se vrstili različni lastniki in osvajalci. Od leta 1542 do leta 1945 je pripadal plemiški rodbini Trauttmansdorf, ki ga je renovirala in dozidala novi del, že v 19. stoletju pa uporabljala le kot pristavo, na kateri so gospodarili najemniki. Na gradu je delovalo najstarejše sodišče v okolišu, ohranjen je sramotilni steber.

Po 2. svetovni vojni so vso graščinsko posest nacionalizirali. Na dvorišču graščine rastejo balzamov topol, tisa in piramidalni hrast. V vasi je več etnografsko zanimivih hiš iz prve polovice 19. stoletja. V območju Negove so našli kamnite sekire, omenja pa se tudi najdba bronaste sekire in rimskih novcev.

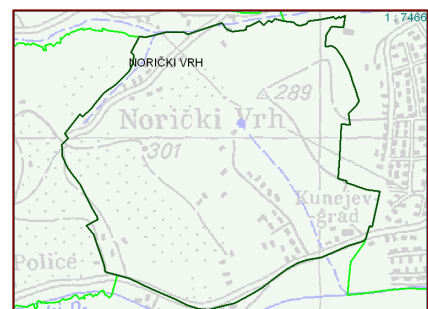
Negovsko jezero leži v dolini Kunovskega potoka in je nastalo z zaježitvijo nekdanjih 14 grajskih ribnikov. Jezero (11,3 ha) s širšo okolico (37,5 ha) je zavarovano kot naravni spomenik. V njem med drugim uspevata redki vodni orešek in beli lokvanj.

Iz Negove je doma šolnik Zmago Bregant (1898 - 1961), pisatelj. Na Negovskem Vrhju se je rodil Andrej Fekonja (1851 - 1920), publicist in literarni zgodovinar. V Negovi sta delovala: od 1841 do 1862 kaplan Fran Bezjak, nabožni publicist, ki je obudil narodno zavest in od 1865 do 1870 Franc Jančar, ki je tu napisal dve knjigi s praktičnimi napotki sadjarjem in vinogradnikom. Tu je obiskoval osnovno šolo Andrej Senekovič s Spodnje Ščavnice, narodnoobrambni delavec, matematik in fizik.

Norički Vrh

Norički Vrh je razloženo naselje po pobočju in slemenu istoimenskega hriba. Z zahodnim koncem sega v Gornjo Radgono, kateri je bilo priključeno po 2. svetovni vojni. Na severni strani pod hribom stoji Kunejev grad, ki se dviga sredi parka z eksotičnimi drevninami nad nekdanjo gornjeradgonsko opekarno. Nadstropna stavba je bila zgrajena okrog leta 1870. V preteklosti je grad pogosto menjal nemške lastnike, ki so ga imenovali Narrenbüchel, pozneje Fahrenbüchel. Leta 1914 ga je kupil baron Vladimir Giesel von Gieselheim, ki je bil avstrijski poslanik v Beogradu in je Srbiji izročil

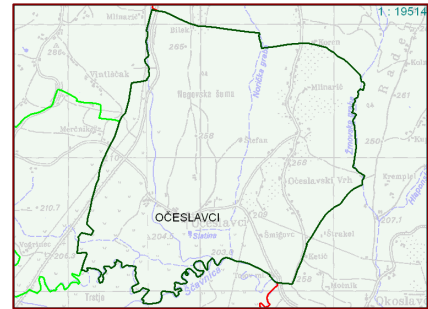

avstrijski ultimatum in vojno napoved. Leta 1918 je Giesel izrazil lojalnost kapetanu Zeilhoferju Maistrovih borcev. V času med obema vojnoma je Giesel grad prodal kasnejši lastnici, gospe Kunej.

Tu je leta 1839 kot grajski oskrbnik umrl Alojz Perger, narodni buditelj, zgodovinar, leksikograf in zbiratelj naših ljudskih pesmi.

Očeslavci

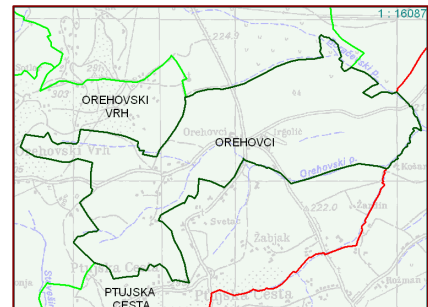
Naselje se prvič omenja v urbarju iz 13. stoletja in leži v Ščavniški dolini, neposredno ob reki Ščavnici. Na reki obratuje valjni mlin. Na južni strani očeslavskega središča izvira kakovostna slatina, ki priteče na površje po cevi v pokritem umetnem bazenu. Med vrtanjem slatinskega vreca so našli koščeno orodje, del kamnite sekire in dve kamniti krogli. V naselju je nadstropno slopasto znamenje in nekaj etnografsko zanimivih hiš.

Orehovci

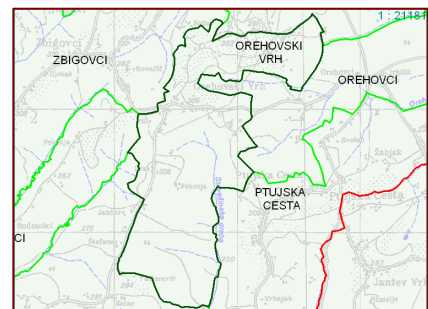
Razloženo kmečko naselje ob zahodni strani ceste Gornja Radgona - Janžev Vrh, med Črešnjevci in Ptujsko cesto, kjer se naslanja na Orehovski Vrh. Prevladujejo njive in travniki, vinogradov ni.

Ob cesti stoji kvalitetna plastika Janeza Nepomuka z dvema grboma iz 18. stoletja. V bližini vasi je tudi kamnito stebrasto znamenje iz 17. stoletja. Po pričevanju domačinov je bilo za naseljem nekoč pokopališče, kjer so pokopavali umrle za kugo.

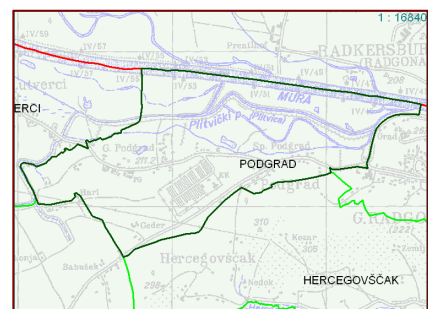
Orehovski Vrh

Razloženo naselje je nadaljevanje severnega dela Ivanjševskega vrha in na svoji severni strani prehaja pri Črešnjevcih v ravnino. Glavni greben seka slame, ki udarja pravokotno na severni konec Rodmošcev. Blizu sečišča je najvišje mesto 309 m, kjer je do nedavnega stal lesen razgledni stolp. Pri hiši št. 27 je kapela z leseno poznogotsko skupino Kalvarije iz začetka 16. stoletja.

Podgrad

Naselje se razteza na skrajnem vzhodu Apaškega polja. Na jugu sega na pobočje Hercegovščaka, na vzhodu pa sega do Grajskega griča v Gornji Radgoni. V kraju stoji vaška kapela iz leta 1836 in graščina Rotenturm iz 17. stol. Tu je znana antična »Feršova gomila«.

Police

Police je naselje v Radgonskih gorica, ki leži jugozahodno nad Gornjo Radgono. Sestavljajo ga zaselki Velike Police, Male Police in Polički Vrh. Male Police se začenejo ob južnem koncu Gornje Radgone pri odcepu ceste v Črešnjevce. Višje lege zavzemajo vinogradi, senčne pa sadovnjaki sortnih jabolk. Vsi vinogradi so bili nekdanj last nemških bogatašev in tu so ostale njihove viničarske hiše in hiše v katerih so bivali med poletnim oddihom. Kjer se hrib dvigne 329 m visoko, stoji Kodeličeva zidanica, pod njo pa je zaselek Polički Vrh.

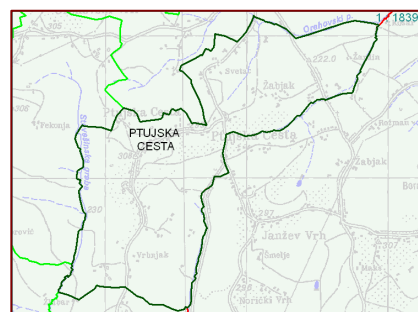
Med Male in Velike Police se vriva ozka dolina s potokom in krajevno cesto. Na najvišjem mestu (343 m) stoji Hudrga, ki je bila pred prvo svetovno vojno namenjena za nemško šolo - za potujčevanje viničarskih otrok. V tej stavbi je poletje 1916 ali 1917 preživela s svojim dvorom zadnja avstrijska cesarica Zita.

Pod Hudrgo stoji nadstropna zidanica, ki je bila svoj čas last Klotarja Bouviera, zdaj pa v njej bivajo družine. Nad hišo št. 5 stoji zidano baročno slopasto znamenje iz leta 1697. Kraj se prvič omenja v Otokarjevem deželno-knežjem urbarju iz 1265 - 1267. Leta 1445 je imel 10 hiš. Še ob koncu prejšnjega stoletja je tu na sedmih mestih izvirala slatina. Kraj gozda od ceste Police - Lastomerci, blizu domačije Kerndlovih, stoji spomenik kurirju in obveščevalcu Francu Horvatu, ki je tu padel 10. marca 1945.

Na Poličkem vrhu se je rodil Anton Krempl (1779 - 1844), narodni buditelj, nabožni pisatelj in avtor znamenitih Dogodivščin Štajerske zemle.

Ptujska cesta

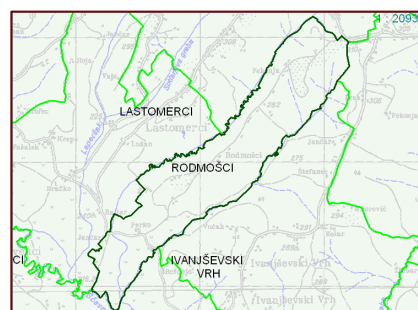
Izrazito slemensko naselje stoji zahodno od ceste Gornja Radgona - Lenart. V glavnem je usmerjeno od severa proti jugu. Večina hiš so nekdanje viničarije in zidanice prejšnjih nemških bogatašev iz Avstrije, ki so jih odkupili. Med terasastimi vinogradi so majhne njive, na obeh straneh slemena je na pobočju in vznožju gozd.

Ob glavni cesti pod vrhom stoji trikotno znamenje iz začetka 19. stoletja. Na pobočju slemena, zahodno od ceste Ivanjci-Gornja Radgona, je v gozdu nepoškodovana, verjetno rimska gomila. Od tu je doma Matija Zemljčič (1873 - 1934), nabožni pesnik.

Rodmošci

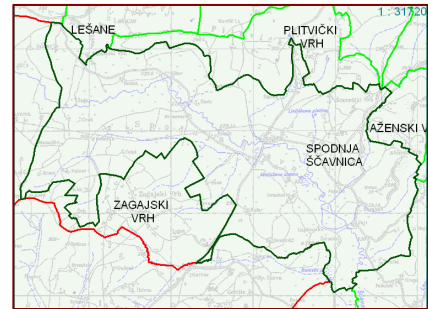
Naselje se razprostira na hribu, ki se dviguje iz Ščavniške doline. Na severnem in južnem pobočju hrib pokriva gozd. Na severni strani je območje vinogradov. Od tu izhaja tudi dr. Anton Trstenjak (1906 - 1996), bogoslovni profesor, avtor knjig in znanstvenih razprav s področja filozofije, psihologije ter filologije, katerega domačijo so krajanji uredili v spominsko hišo.

Spodnja Ščavnica

Je središče Ščavniške doline. Po dolini teče regulirana reka Ščavnica, tu so njive in travniki. V okolici naselja je veliko slatinskih izvirov (Matjaževa slatina, Budišanova slatina, Leljakova slatina. Na Niderlovi domačiji stoji mogočen hrast dob, z obsegom 680 cm in z višino 30 m in spada med največje v Sloveniji.

Iz Sp. Ščavnice izhajata narodni buditelj Alojz Senekovič (1875 -1931) in šolski strokovni pisec Andrej Senekovič (1848-1926).

Spodnji Ivanjci

Sp. Ivanjci je naselje, ki leži na dnu Ščavniške doline med reko Ščavnico in Cogetinskim potokom. Skozi vas pelje cesta Maribor - Sveti Jurij ob Ščavnici, ki vodi v Gornjo Radgono in Negovo. Okrog hiš, ki so zidane in krite z opeko, so lepi vinogradi. Posamezna velika gospodarska poslopja pričajo, da so tu bivali premožni kmetje. Kraj ima žago na električni pogon v bližini katere je Ujtrnski slatinski vrelec, kamor hodijo po slatino le bližnji sosedge.

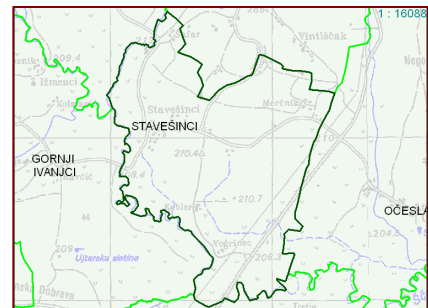
V vasi stoji zidano baročno nadstropno slopasto znamenje. V bližini Negovskega jezera sta hrasta doba z obsegom debel 588 in 420 cm. V gozdu ob cesti proti Sv. Jurij ob Ščavnici je deset antičnih gomil.

Stavešinci

Stavešinci so naselje na levem bregu reke Ščavnice, ki se na dnu Ščavniške doline razteza na južne obronke Radgonskih gorc pod Stavešinskim Vrhom. Med travniki, v Stavešinski grabi na ravnini sta dva izvira stavešinske slatine različnih barv.

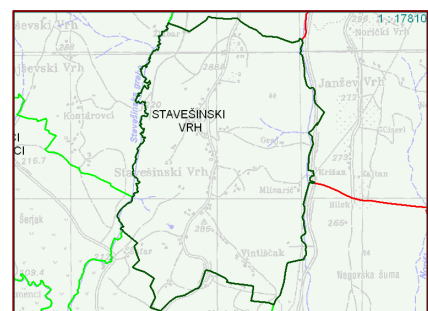
Kraj je prvič omenjen leta 1366 in ima slopasto znamenje, v gozdu ob cesti proti Gornji Radgoni pa je 22 deloma že prekopanih antičnih gomil. Od tu je doma Jožef Sattler (1845 - 1920), prevajalec in publicist.

Stavešinski Vrh

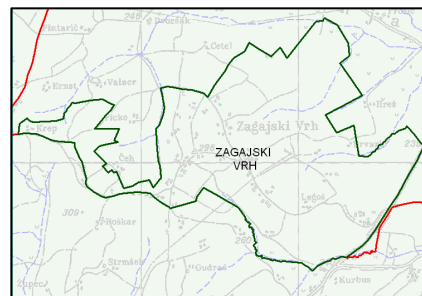
Razloženo naselje Stavešinski Vrh se nahaja v Radgonskih gorc, leži južno od kraja Ptujška cesta in se na jugu spušča v Ščavniško dolino. Glavni vrh se na južnem koncu razceplja. Hrib na vzhodni strani se imenuje Vintlščak. Obdelovalno zemljišče so njive, sadovnjaki in majhni vinogradi.

V kraju je kapela iz leta 1814. Od tod je doma Jožef Lasbacher (1858 - 1929), strokovni publicist, ki je pisal zlasti o metodiki osnovnošolskega pouka.

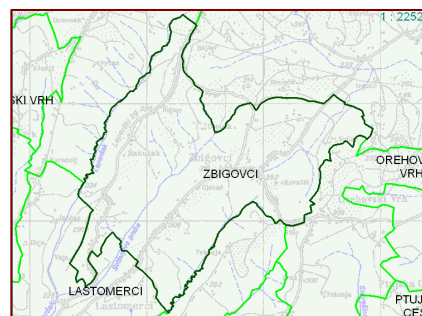
Zagajski Vrh

Zagajski Vrh je razloženo naselje na vijugastem slemenu v osrednjem delu Slovenskih goric. Leži južno nad zgornjim delom Ščavniške doline in zahodno od glavne ceste Maribor - Murska Sobota. Na pobočju so sadovnjaki, pod njimi njive in travniki, na dnu doline pa ob pritokih reke Ščavnice mešani gozd.

Zbigovci

Zbigovci so naselje na dveh vzporednih slemenih, ki se iz osrčja Radgonskih goric proti jugozahodu počasi spuščata proti Ščavniški dolini. Zahodni del naselja se imenuje Ranužak z vinogradi na terasah, ki so jih prej imeli v lasti negovski graščaki, nato radgonski bogataš Kodelič in Klotar Bouvier. Po 2. svetovni vojni so bili denacionalizirani in so pripadali Kmetijskemu kombinatu KK Gornja Radgona, danes pa imajo v posesti različni lastniki. Proti severu se nadaljujejo Lastomerski hribi. Slemenih in pobočja na vzhodu pokrivajo njive in sadovnjaki, vinogradov je malo. Vodnjaki na tem območju s talno vodo so redki in skupni za več hiš.

V kraju stoji baročno stebrasto kamnito znamenje, ki ima nišo na prednji glavni stranici. Kraj ima za šaljivi grb pütro, to je zgoraj v ozek dulec zožen lončarski vrč.

Od tod je Franc Jančar, pisec člankov in knjig, v katerih je obravnaval različne panoge narodnega gospodarstva.

5. ANALIZA STANJA ZA POSAMEZNA PODROČJA

5.1. Gospodarstvo

ANALIZA STANJA - GOSPODARSTVO

Gospodarstvo občine Gornja Radgona je po letu 1990 prizadela splošna gospodarska kriza, posledice so bile občutnejše tudi zaradi značaja najmočnejših nosilcev gospodarskega razvoja v preteklosti kot so Avtoradgona, Elrad, Kmetijstvo Črnci, Lina Apače idr. S propadom velikih sistemov so izgubili delo in zaposlitev številni ljudje iz širšega območja. Posledica tega je bila velika brezposelnost, ki je v 90-ih letih prejšnjega stoletja presejala državno povprečje in dosegla več kot 20% ter krojila življenje tukajšnjega prebivalstva. V zadnjih 10-ih letih se zaradi ugodnejših pogojev za rast gospodarstva situacija spreminja, tako da z novo nastajajočimi podjetji v industrijski coni Mele ter novimi podjetji brezposelnost pada, kar neposredno vpliva na višji bruto domači proizvod v občini, ki je najpomembnejši agregat računov in najboljše merilo celotne ekonomske aktivnosti. Slovenski BDP na prebivalca v SKM (standardih kupne moči) je leta 2007 znašal 89 % povprečnega v EU-27. Bruto domači proizvod Slovenije v SKM je tako v letu 2007 znašal 44,4 milijarde SKM

V občini je tako več uspešnih podjetij, ki ustvarjajo nova delovna mesta ter s tem zmanjšujejo brezposelnost: Reflex, Panvita d.d., Arcont, Var, Epas, ELSA, Inglar, Mettis International, Elrad international, Escada ter še mnogi drugi.

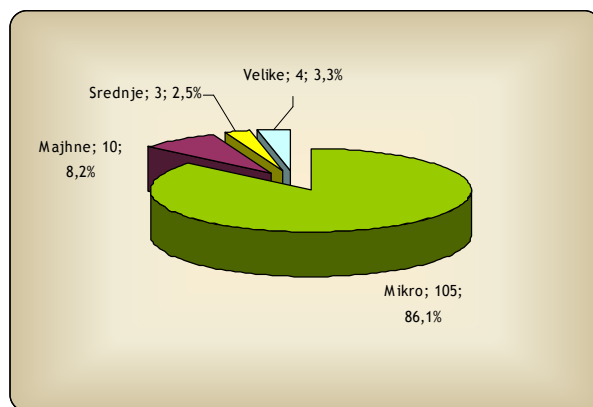
Analiza razvoja gospodarstva je pokazala, da je v letu 2007 v občini poslovalo 122 gospodarskih družb, kar predstavlja 0,25% vseh gospodarskih družb v Sloveniji in 9,6% vseh pomurskih gospodarskih družb. Omenjenih 122 družb je zaposlovalo 2.788 ljudi. V primerjavi z letom 2004, ko je na območju občine Gornja Radgona delovalo 144 gospodarskih družb, to pomeni rahlo zmanjšanje števila družb. Vendar pa manjše število družb v letu 2007 zaposluje več ljudi v primerjavi z letom 2004. Ob tem je potrebno tudi izpostaviti, da podatek o številu gospodarskih družb iz leta 2004 zajema tudi družbe na območju občine Apače, ki je s 1.1.2007 postala samostojna občina.

Preglednica 4: Gospodarske družbe po velikosti, občina Gornja Radgona, 2007 (Vir: Statistični urad RS, AJPES)

Velikost družb	Družbe		Zaposleni		Čisti prihodki od prodaje		Vrednost aktive na dan 31.12.2007	
	št.	delež (%)	št.	delež (%)	v 1000 €	delež (%)	v 1000 €	delež (%)
Mikro	105	86,1	332	11,9	37.140	14,3	35.829	15,8
Majhne	10	8,2	574	20,6	29.738	11,5	48.657	21,4
Srednje	3	2,5	348	12,5	26.111	10,1	33.642	14,8
Velike	4	3,3	1.533	55,0	166.564	64,2	109.088	48,0
SKUPAJ	122	100,0	2.788	100,0	259.552	100,0	227.216	100,0

Med družbami po velikosti prevladujejo mikro družbe (86%), velike družbe so samo 4 kar pomeni, da zavzemajo le 3,3 odstotni delež, vendar zaposlujejo kar 55% vseh zaposlenih v občini. Po ustvarjenem dobičku med dejavnostmi vodi predelovalna industrija, sledi ji gradbeništvo.

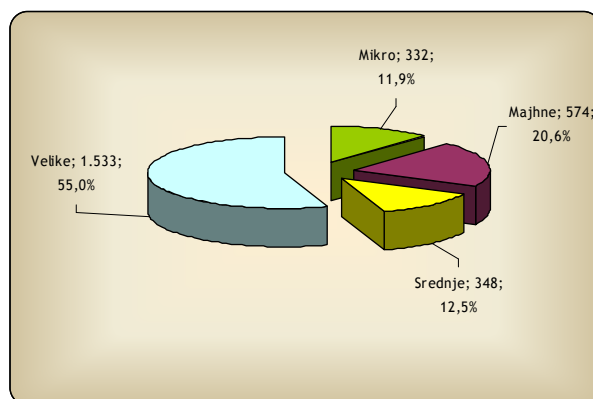
Graf 1: Gospodarske družbe po velikosti, občina Gornja Radgona, 31.12.2007 (Vir: SURS, AJPES)

V občini Gornja Radgona so podjetniki posamezniki organizirani preko Območne obrtno-podjetniške zbornice Gornja Radgona. Trenutno je v zbornici evidentiranih 456 članov, njihova struktura po občinah pa je naslednja: Gornja Radgona 227 članov (49,7%), Radenci 99 članov (21,8%), Sv. Jurij ob Ščavnici 49 članov (10,8%) in Apače 81 članov (17,7%). (Vir: www.ooz-radgona.si)

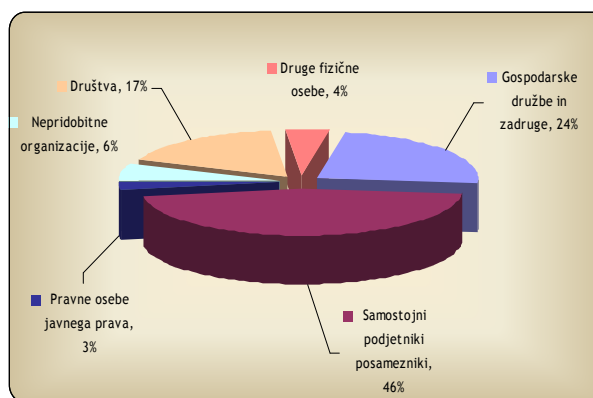
Po podatkih AJPES-a o poslovanju samostojnih podjetnikov posameznikov je v letu 2007 na območju občine Gornja Radgona bilo registriranih 256 samostojnih podjetnikov, ki so zaposlovali 394 ljudi. Ti podjetniki so ustvarili 29.178.000 € prihodkov, od tega 2.008.000 € dobička. Med obrtnimi podjetji po številu prevladujejo samostojni podjetniki, ki se ukvarjajo z gradbeništvo in predelovalno dejavnostjo ter trgovino, vzdrževanjem in popravili motornih vozil. V primerjavi s preteklim programskim obdobjem se je število podjetnikov posameznikov povečalo, kar nakazuje na boljši gospodarski ter socialni položaj občanov.

Graf 2: Gospodarske družbe po številu zaposlenih, občina Gornja Radgona, 31.12.2007 (Vir: SURS, AJPES)

Po podatkih AJPES-a, ki v letu 2008 uvaja spremenjen način objavljjanja podatkov o gibanju števila poslovnih subjektov v Poslovnem registru Slovenije, je na območju občine Gornja Radgona po stanju na dan 31.3.2008 delovalo skupaj 610 poslovnih subjektov. Od tega je po novem načinu razvrščanja poslovnih subjektov poslovalo 146 gospodarskih družb in zadrug, 278 samostojnih podjetnikov posameznikov, 16 pravnih oseb javnega prava, 38 nepridobitnih organizacij, 105 društev in 27 drugih fizičnih oseb, ki opravljajo registrirane dejavnosti.

Graf 3: Struktura poslovnih subjektov v občini Gornja Radgona (Vir: SURS, AJPES)

Omenjeno število gospodarskih družb je v letu 2007 z 0,238 % vseh državnih sredstev ter 0,193 % vsega državnega kapitala ustvarilo 0,346 % vseh prihodkov in 0,192 % celotnega slovenskega dobička. V primerjavi s Pomursko regijo je z 11,08 % vseh pomurskih sredstev in 8,9 % vsega pomurskega kapitala ustvarila 14 % prihodkov in 7,8 % čistega dobička Pomurske regije. V primerjavi z letom 2004 omenjeni

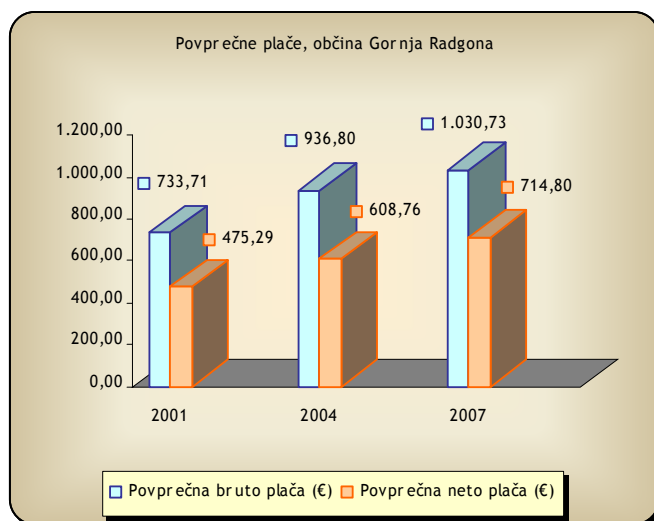
kazalniki ne kažejo bistvenega odstopanja. Ob tem pa je potrebno izpostaviti podatek, da gospodarske družbe na območju občine Gornja Radgona ustvarijo 44,4 % vseh svojih prihodkov na tujem trgu, kar pomeni, da so gospodarske družbe na obravnavanem območju izredno izvozno usmerjene in glede na ta podatek precej odstopajo od slovenskega in pomurskega povprečja.

Če primerjamo **neto čisti dobiček** iz poslovanja gospodarskih družb, se je le-ta v primerjavi z letom 2004 več kot podvojil in je znašal 2,9 % vseh prihodkov (leta 2004 1,8% vseh prihodkov). Po drugi strani pa v primerjavi s Pomurjem in Slovenijo občina še vedno precej zaostaja, saj na regijski in državni ravni neto čisti dobiček presega 5% celotnih prihodkov.

Koeficient **gospodarnosti poslovanja** znaša 1,035 in je s tem blizu pomurskega koeficienta gospodarnosti poslovanja. S tem koeficient presega vrednost 1, kar pomeni, da so vsi odhodki pokriti s prihodki. Na tem področju se stanje v primerjavi z letom 2004 pravzaprav ni nič spremenilo.

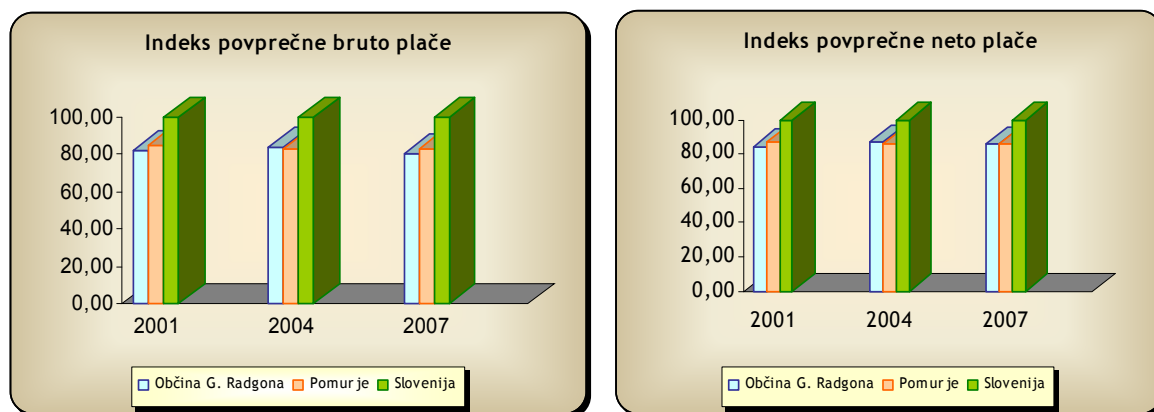
Prihodki na zaposlenega, ki kažejo **produktivnost poslovanja**, so v letu 2007 znašali 96.844 €. S tem so bili nekoliko manjši od pomurskih in krepko manjši od slovenskih (dosegli so le 62% povprečne vrednosti za celotno Slovenijo). V letu 2004 so še presegali pomurske, za slovenskimi pa so zaostajali enako kot v letu 2007. Neto dodana vrednost na zaposlenega je s 24.712€ presegla pomursko povprečje, vendar spet zaostala v primerjavi s celotno Slovenijo.

Graf 4: Gibanje povprečnih letnih plač
(Vir: www.e-uprava.gov.si)

Povprečna bruto plača v občini Gornja Radgona je v letu 2001 znašala 733,71€, kar je predstavljalo 81,97% povprečne bruto plače v Sloveniji in 96,6% povprečne bruto plače Pomurske regije. V letu 2004 se je stanje nekoliko spremenilo, saj je povprečna bruto plača na območju občine Gornja Radgona bila za 1,2% višja od povprečne bruto plače v Pomurju. V primerjavi s slovenskim povprečjem se je povprečna bruto plača tudi nekoliko dvignila, vendar še vedno ni predstavljala več kot 83,9% povprečne bruto plače v Sloveniji. V letu 2007 pa so povprečne bruto plače v primerjavi s Slovenijo in Pomursko regijo zopet padle. V primerjavi s slovenskim povprečjem je v letu 2007 povprečna bruto plača na območju občine Gornja Radgona dosegla 80,3% slovenskega povprečja, kar je še manj kot leta 2001. Podobne tendence izkazuje tudi gibanje povprečnih neto plač.

Graf 4 in 5: Indeks povprečnih letnih plač (Vir: www.e-uprava.gov.si)

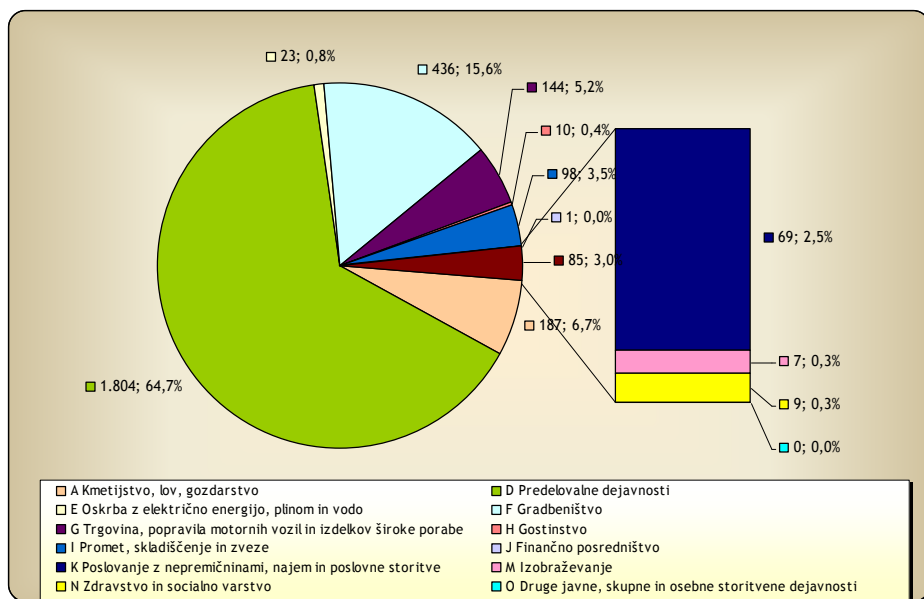

Kazalnik, ki je najbližje slovenskemu povprečju, je **neto dodana vrednost na prebivalca**. Medtem, ko je v letu 2004 znašala le okrog 60% slovenskega povprečja, je leta 2007 z vrednostjo 7.930€ dosegla 96% državne neto dodane vrednosti. V primerjavi s Pomursko regijo je omenjeni kazalnik regijsko povprečje presegal tako v letu 2004, še bolj pa v letu 2007.

Na podlagi analize omenjenih kazalnikov gospodarske razvitosti lahko zaključimo, da se gospodarsko stanje na območju občine Gornja Radgona v primerjavi s preteklim programskim obdobjem ni bistveno spremenilo. Določeni kazalniki sicer kažejo tendenco rasti, vendar je ta majhna in v primerjavi s slovenskim povprečjem občina še zmeraj precej zaostaja.

Preglednica 5: Razvrstitev družb po dejavnosti (Vir: AJPES)

Temeljni podatki		A Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	D Predelovalne dejavnosti	E Oskrba z električno energijo, plinom in vodo	F Gradbeništvo	G Trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe	H Gostinstvo	I Promet, skladiščenje in zveze	J Finančno posredništvo	K Poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve	M Izobraževanje	N Zdravstvo in socialno varstvo	O Druge javne, skupne in osebne storitvene dejavnosti	SKUPAJ
Družbe	število	5	22	1	10	45	3	6	2	23	1	3	1	122
	delež (%)	4,1	18,0	0,8	8,2	36,9	2,5	4,9	1,6	18,9	0,8	2,5	0,8	100,0
Zaposleni	število	187	1.804	23	436	144	10	98	1	69	7	9	0	2.788
	delež (%)	6,7	64,7	0,8	15,6	5,2	0,4	3,5	0,0	2,5	0,3	0,3	0,0	100,0
Čisti prihodki od prodaje	v 1000 €	13.219	169.444	1.153	40.748	24.235	501	3.730	21	5.336	226	939	0	259.552
	delež (%)	5,1	65,3	0,4	15,7	9,3	0,2	1,4	0,0	2,1	0,1	0,4	0,0	100,0
Vrednost aktive	v 1000 €	30.724	111.609	4.003	35.407	12.029	442	12.347	20	12.480	298	7.857	0	227.216
	delež (%)	13,5	49,1	1,8	15,6	5,3	0,2	5,4	0,0	5,5	0,1	3,5	0,0	100,0

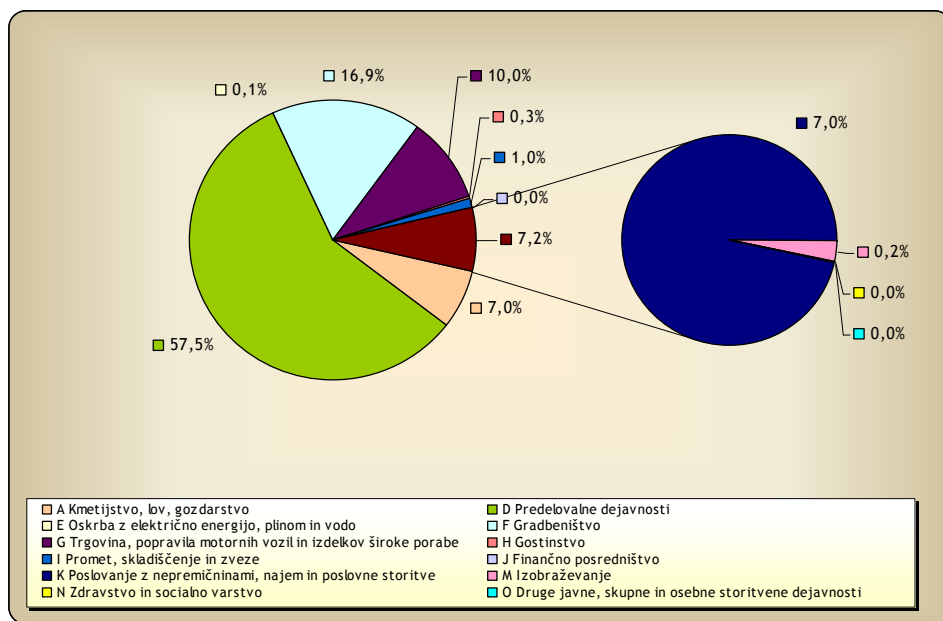

Graf 6: Dominantni sektorji v gospodarstvu po SKD, število in delež zaposlenih, 2007

(Vir: AJPES)

Graf prikazuje število in delež zaposlenih po dominantnih sektorjih v gospodarstvu v občini Gornja Radgona. Največji

delež zaposlenih je v predelovalnih dejavnostih in sicer okrog 64 %. Sledi gradbeništvo (15,6%) ter kmetijstvo, lov in gozdarstvo (6,7%).

Graf 7: Dominantni sektorji v gospodarstvu po SKD, razmerje neto čisti dobiček/izguba, 2007

(Vir: AJPES)

Največji neto čisti dobiček je v predelovalni dejavnosti in pomeni dobrih 57% oziroma

4,179 mio €, sledi gradbeništvo z 1,229 mio € ter trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe z 724.000 € neto čistega dobička. Kmetijstvo zaseda četrto mesto in dosega 511.000 € neto čistega dobička.

SWOT analiza za področje gospodarstvo

PREDNOSTI <ul style="list-style-type: none"> → dostopnosti do informacij, → obstoj podpornih institucij, → tradicija podjetništva, industrije in domače obrti, → procesiranje prestrukturiranja gospodarstva, → rast števila podjetnikov in obrtnikov, → obstoj poslovno industrijske cone, → ugodna geografska lega, → razpoložljiva delovna sila, → projektne izkušnje s programi EU.	SLABOSTI <ul style="list-style-type: none"> → nevračanje izobraženega kadra na območje občine, → premalo tehničnih kadrov vseh izobrazbenih stopenj, → premajhna inovativnost, → pomanjkanje tržne usmerjenosti, → nerazvit image podjetnika, → slabo izkoriščeno podporno okolje, → nepovezanost med podjetniki in družbenim okoljem, → nepovezanost med podjetji, → slaba finančna disciplina, → državne administrativne in birokratske ovire ter dolgoročni postopki pri pridobivanju raznih dovoljenj za potrebe podjetnikov.
PRILOŽNOSTI <ul style="list-style-type: none"> → spodbujanje podjetniške miselnosti in kulture, → zaposlovanje lokalnega kadra, → uveljavljanje in trženje lastnih blagovnih znamk, → razvoj informacijsko komunikacijske tehnologije, → izboljšanje prometne povezave območja z drugimi območji, → vzpostavitev skupne industrijske cone UE (avtocestna povezava), → izkoriščanje obnovljivih virov energije (biomasa, bioplin, sončna energija itd.), → internacionalizacija podjetij, → boljša dostopnost do finančnih sredstev, → spodbujanje funkcionalnega izobraževanja znotraj podjetij, → bližina obstoječih in novih trgov.	NEVARNOSTI <ul style="list-style-type: none"> → nadaljnja migracija izobraženih kadrov, → izumrtje tradicionalnih obrti, → funkcionalna nepismenost, → prevelika odvisnost območja od ukrepov ekonomske politike države, → nezadostna absorpcijska sposobnost za črpanje evropskih in državnih razvojnih sredstev (kadri, projekti, lastna finančna udeležba), → nadaljnja birokratizacija postopkov in predpisov s področja gospodarstva, → negativni vplivi na okolje, → prepočasen razvoj podporne infrastrukture.

Ključni problemi in usmeritve

Glede na SWOT analizo lahko izpostavimo naslednje ključne probleme za področje gospodarstva:

- slab pretok informacij in slaba informiranost ter povezanost, predvsem pri malem gospodarstvu,
- pomanjkanje podjetniške miselnosti in inovativnosti,
- pomanjkanje finančnih sredstev za vlaganje v razvoj,
- pomanjkanje ustrezno izobražene delovne sile,
- nepovezanost podpornih institucij,
- nesodelovanje podjetij z okoljem in obratno,

- nevračanje izobraženega kadra na območje občine, med drugim tudi zaradi nižjih osebnih dohodkov

Problemi na področju gospodarstva v občini Gornja Radgona se na splošno ne razlikujejo od problemov regije. V prihodnosti bodo imela mala in srednja podjetja večji vpliv na razvoj gospodarstva na obravnavanem območju, kar je za domača podjetja prednost. Naloga lokalne skupnosti pri podpori gospodarstva je, da omogoči nemoten razvoj v smislu učinkovitega podpornega okolja za aktivnosti, ki jih podjetja v svoji poslovni funkciji ne obvladujejo ter imajo javni značaj. Sem spadajo predvsem:

- zagotovitev prometne, komunalne infrastrukture ter ustrezno opremljena zemljišča za razvoj domačega podjetništva in gospodarstva,
- pospeševanje tujih vlaganj,
- spodbujanje podjetništva, kreativnosti ter tehničnega ustvarjanja pri mladih,
- učinkovitejšo in tesneje povezano podporno okolje za pridobivanje finančnih sredstev, premagovanju birokratskih ovir ter promoviranju dobrih gospodarskih praks in povezovanje gospodarskih panog.

5.2. Turizem

Turizem je v svetu ena izmed perspektivnejših gospodarskih panog. Turistična ponudba občine Gornja Radgona sicer ne vsebuje posebnih turističnih atrakcij, ima pa obsežno ponudbo, ki je namenjena predvsem izletniškemu turizmu in enodnevnim gostom. Bogata naravna in kulturna dediščina, bližina že uveljavljenih turističnih destinacij, zdraviliški turizem sosednjih krajev, stoletna tradicija vinogradništva in sadjarstva ter gostoljubnost ljudi so priložnosti, ki jih je potrebno povezati v kakovostne turistične produkte in jih tržiti kot skupne produkte celotnega območja občine.

ANALIZA STANJA - TURIZEM

5.2.1. Turistična infrastruktura

V letu 2007 se na območju občine Gornja Radgona nahajalo 7 turističnih nastanitvenih objektov, ki imajo skupno 23 sob in 48 ležišč. V omenjenem okviru nastanitvenih objektov je:

- eno (1) gostišče,
- ena (1) turistična kmetija,
- štirje (4) sobodajalci in
- en (1) apartma.

Največje nočitvene zmogljivosti imajo sobodajalci s skupno 19 sobami in 34 ležišči.

Po podatkih je v letu 2007 občino Gornja Radgona obiskalo več kot 27.000 turistov, od tega je bilo okrog 15.000 obiskovalcev Radgonskih goric d.d., približno 8.500 obiskovalcev je obiskalo Negovo (TD Negova - Sp. Ivanjci) ter okoli 3.900 obiskovalcev, ki ga je zabeležil TIC Gornja Radgona. Slednji so med svojimi obiskovalci evidentirali 2700 oziroma 69% domačih in 1200 oziroma 31 % tujih turistov v njihove programe se je vključilo 370 gostov.

Obravnavano območje je zabeležilo skupno 360 nočitev, od tega 51% nočitev tujih in 49% nočitev domačih turistov. (Vir: SURS, TIC Gornja Radgona).

Obravnavano območje se ob bogati ponudbi značilne domače kulinarike (*gibanica, kvasenica, ocvirkovica, orehova potica, štajerska kislja juha, ajdovi žganci, ajdova kaša, zaseka, meso iz túnke, domače klobase, presno zelje, kislje zelje, pečenica, koruzni žganci, gobova juha, tlačanka, domači rženi kruh*) ponaša predvsem z dolgoletno tradicijo vinogradništva, uspešnimi vinogradniki in kakovostnimi vini. Območje občine Gornja Radgona spada v vinorodni okoliš RADGONSKO-Kapelske gorice, ki se razprostirajo po hribih med Muro in Ščavnico. Zajemajo gričevje in vinorodne lege kot so Hercegovščak, Police, Črešnjevci, Aženski vrh, Zbigovci, Orehovski vrh, Ivanjševski vrh, Janžev vrh, Stavešinski vrh in druge. Največji pridelovalec vina v občini Gornja Radgona so Radgonske gorice d.d., njihov najbolj poznani produkt je zlata radgonska penina. Ob omenjeni družbi deluje tudi veliko zasebnih pridelovalcev. Vinogradništvo tako postaja ne samo pomembna gospodarska panoga, ampak tudi turistična zanimivost. Vinogradniška kulturna krajina, manjše in večje kleti, vinotoči in vinogradniški običaji so zanimivi za vedno večje število obiskovalcev. Za njihove potrebe je bila zasnovana tudi vinska turistična pot imenovana Vinske poti Gornja Radgona.

Bogata kulturna dediščina omogoča razvoj turizma v povezavi z ostalimi področji in je ena izmed priložnosti, ki jo je potrebno izkoristiti. Občina Gornja Radgona se lahko ponaša z bogato zgodovino in tradicijo. Ima veliko kulturnih znamenitosti, gomilna in druga najdišča, gradove in dvorce (Radgonski grad, Kunejev dvorec, Negovski grad), kužna znamenja, kapelice, kultivirane parke (Zeliščni park Negova, Kunejev park) in drugo.

Pomembno vlogo pri bogatenju turistične ponudbe imajo tradicionalne prireditve, šege in običaji ter domača in umetna obrt. Na tem mestu je potrebno izpostaviti Negovski grad, ki je v fazi obnove.

Območje občine Gornja Radgona je zaradi raznolikosti reliefa, panoramskih pogledov ter ohranjene naravne zapuščine zanimivo za razvoj kolesarstva, pohodništva ter drugih oblik aktivnega preživljanja prostega časa. Prav zaradi tega je na območju občine veliko število tematskih poti, ki so speljane po celotnem območju.

Preglednica 6: Tematske poti in aktivne počitnice v občini Gornja Radgona (Vir: TIC Gornja Radgona)

Tematske poti	Vinske ceste	Radgonsko-kapelska vinska turistična cesta (VTC 16), Vinske poti Gornja Radgona
	Planinske poti, pešpoti in učne poti	Obmejna panoramska pot (30 km)
		Trstenjakova pot (35 km)
		Pot med vrelni življenja
		Doživljajski in zeliščni park Negova
		Evropska pešpot
	Kolesarske poti	Pomurska planinska pot, Pot ob Muri, Lisjakova struga
		Kolesarska in sprehajalna pot ob Muri
		Slovenje-goriška kolesarska pot
		Radgonska kolesarska pot, G. Radgona - Negova (15 km)
Aktivne počitnice, športno-turistična ponudba	tenis, odbojka, rokomet, nogomet, jahanje, lov, ribolov, nordijska hoja, gobarjenje, spust po reki Muri z gumenjakom, ŠTC Trate	

Številni aktivni počitniški programi in športna doživetja v vseh letnih časih bogatijo turistično ponudbo: reka Mura (spust po reki z gumenjakom, splavarjenje), jezera

(čolnarjenje, ribištvo), številne zelene (kolesarjenje, tenis, pohodništvo, jahanje, nordijska hoja) in gozdne površine (lov, gobarjenje).

Najprimernejše lokacije za kampiranje in piknike so:

Gornja Radgona: Lisjakova šuma, Piramida, grad - drevored, grajski hrib, površine ob Muri, TŠC Trate;

Negova: Negovsko jezero, Turistična kmetija Kaučič, Lovski dom;

Očeslavci: ob vrelcu Očeslavske slatine, Slipica - gozdna jasa, vaški dom;

Stavešinci: gasilski dom v Stavešincih;

Sp. Ivanjci: Sp. Ivanjci in, Žlabrova graba;

Spodnja Ščavnica: igrišče ob stari šoli, ob strugi Ščavnice.

Infrastrukturo na teh lokacijah bi bilo v celoti urediti (elektrika, voda, sanitarije, kanalizacija).

Lokacije pomembnih razgledišč so:

Gornja Radgona: Piramida, Radgonski grad, stari del mesta Gornja Radgona;

Negova: Grad Negova, Breznikova vila, Kebrov križ;

Očeslavci: Očeslavski Vrh pri gozdu, Šticov breg, Klemenčičeva kmetija;

Ptujska cesta: Mlinarič;

Celotno območje Stavešinskega Vrha, Orehovskega Vrha, Zbigovcev;

Črešnjevci: Hudrga;

Spodnja Ščavnica: Kraljeva slatina, Plitvički Vrh-zidanica, Niderlov hrast.

Najprimernejše lokacije za rekreacijske dejavnosti so:

Gornja Radgona: reka Mura - sprehajališča, TŠC Trate - nogometna igrišča, tenis, odbojka na pesku, pozimi drsališče, Radgonski grad - turistična pot;

Spodnja Ščavnica: Stara šola in igrišče ob šoli (ples, igre šah, tečaji, npr. kuharski, rolkanje, steza ob kmečkem turizmu Hari);

Nogometna igrišča v Očeslavcih, Sp. Ivanjcih in v Stavešincih;

Pohodne in kolesarske tematske poti: Vinske poti Gornja Radgona, Obmejna panoramska pot, Trstenjakova pot, Pot med vrelci življenja, Doživljajski in izobraževalni zeliščni park Negova.

Možnosti za razvoj turizma so tudi v ohranjanju naravne dediščine.

Vlada Republike Slovenije je 29. aprila 2004 določila območja Natura 2000 v Sloveniji z Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000). Določenih je 286 območij, od tega jih je 260 določenih na podlagi direktive o habitatih in 26 na podlagi direktive o pticah. Območja zajemajo 36 odstotkov površine Slovenije. Večji del območij porašča gozd, velik je delež brez vegetacije (pretežno stene), pomemben je tudi delež travnišč. V zavarovanih območjih (Triglavskem narodnem parku, regijskih in krajinskih parkih ter rezervatih in naravnih spomenikih) je 25 odstotkov skupne površine Natura 2000 območij.

Na razvoj turizma v občini bo v prihodnje vplivala tudi Natura 2000, ki zajema dobršen del občine (okrog 15%).

Preglednica 7: Delež Natura 2000 (Vir: Ministrstvo za okolje in prostor - Geodetska uprava RS, stanje na dan 29.8.2006)

	Površina (ha)	Površina Natura 2000 (ha)	Delež v občini (%)
Občina Gornja Radgona	7.640	1.090	14,62
Pomurje	133.800	58.203	43,50
Slovenija	2.027.300	719.692	36,00

Na območju občine Gornja Radgona spadajo spodaj navedena območja v Naturo 2000 pod oznako:

SI3000194 Radgonsko - Kapelske Gorice

Rastlinske in živalske vrste:

močvirski krešič (*Carabus variolosus*)

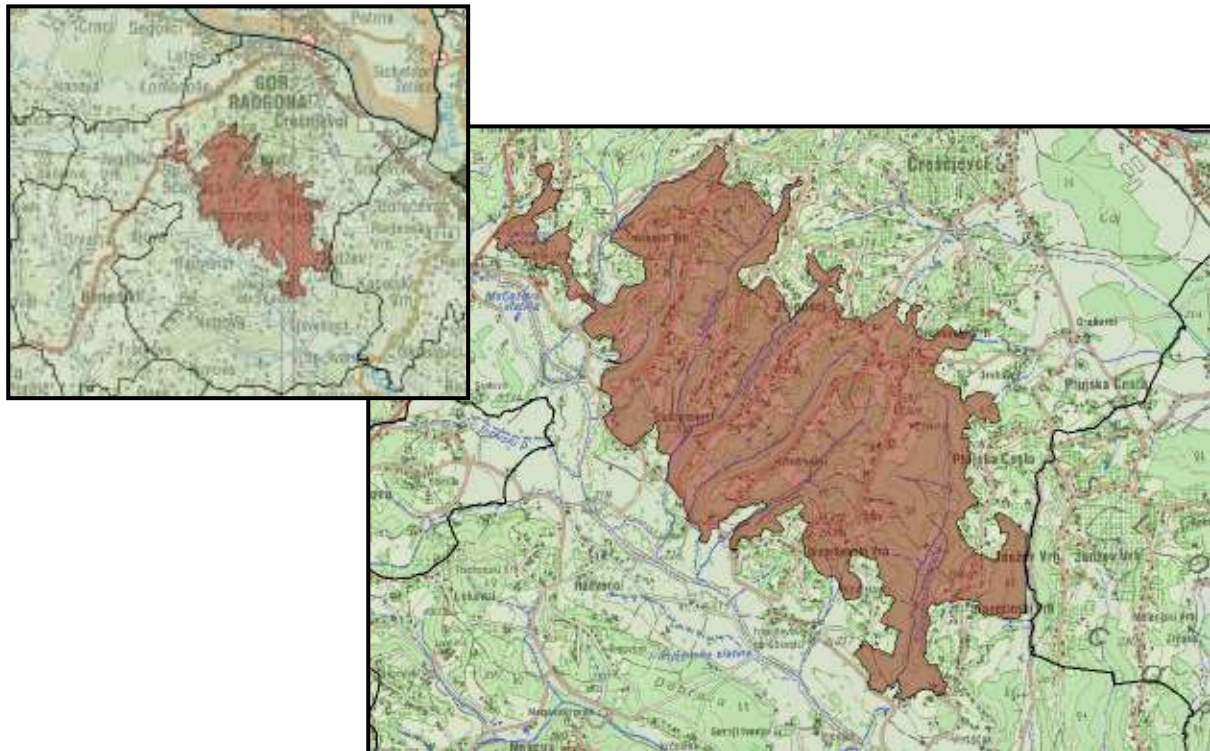
črtasti medvedek (*Callimorpha quadripunctaria**)

Habitatni tipi:

(91L0) Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi (*Erythronio-Carpinion*)

(9110) Bukovi gozdovi (*Luzulo-Fagetum*)

Slika 2: Območje Nature 2000 v občini Gornja Radgona (Vir: <http://gis.arso.gov.si/atlasokolja>)

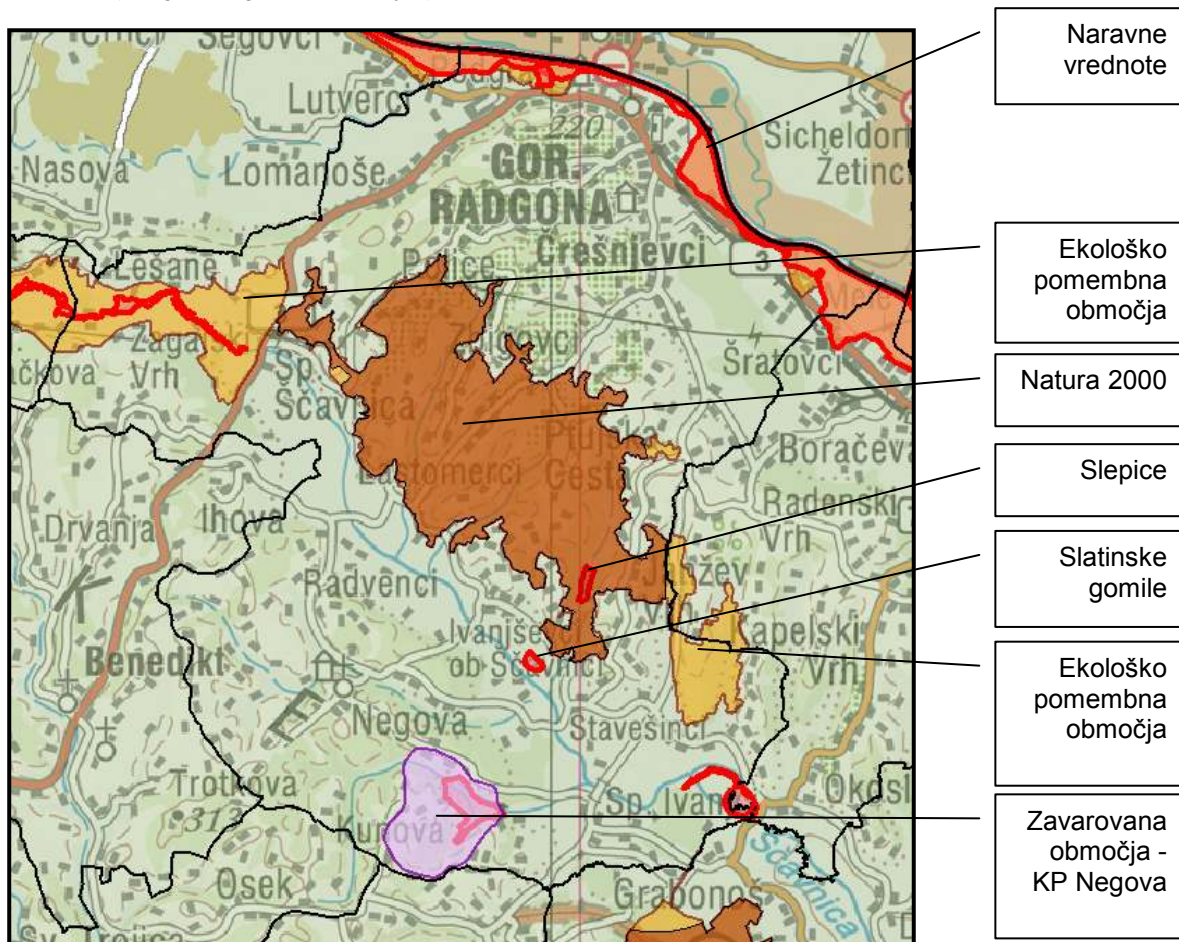

Na obravnavanem območju je identificiranih 13 naravnih vrednot državnega in 28 naravnih vrednot lokalnega pomena, za katere se bo s sistemom varstva naravnih vrednot zagotavljala ohranitev redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava oziroma procesa. Med pomembnejše vrednote državnega pomena sodijo Negovsko jezero, Ivanjševska mofeta, Tothov mlin, Slepica mofeta, Lisjakova struga, kolonija sivih čapelj v Podgradu ter številna drevesa (hrast, bukev, črni bor, tisa, vrba, ginko). Med vrednotami lokalnega pomena pa so različni izviri slatine, železovi vrelci, gomile, mofete in različna drevesa (bukov, duglazija, sekvoja, smreka, macesen, črni topol). Seznam naravnih vrednot je v prilogi 1 tega dokumenta.

Krajinski park Negova in Negovsko jezero je zavarovan kot krajinski park že od leta 1967 (Uradne Objave OS 19/67; Odlok o zavarovanju krajinskega parka Negova in Negovskega jezera). Okolica kraja izstopa po svojih naravnih in kulturnih vrednotah. Krajinski park obsega 176,52 ha.

Slika 3: Natura 2000, ekološko pomembna območja, zavarovana območja in naravne vrednote (Vir: gis.arso.gov.si/atlasokolja/)

Slika 4: Naravne vrednote (točke) (Vir: gis.arso.gov.si/atlasokolja/)

5.2.2. Analiza turističnih akterjev v turističnem območju

V tem poglavju so obravnavani obstoječi turistični ponudniki na območju občine Gornja Radgona, turistična podjetja ter društva, ki so kakorkoli udeleženi v turizmu ter podporno okolje za razvoj in trženje turizma.

I. TURISTIČNI PONUDNIKI V OBČINI GORNJA RADGONA

Enogastronomsko ponudbo na območju občine Gornja Radgona smo razdelili v dve kategoriji:

- gostilne in picerije (12), restavracije (1), bari (16) in slaščičarne (3);
- turizem na kmetiji (5), vinotoči, vinogradništva in vinske kleti (11) in kmetije z nastanitvijo (2), čebelarstvo (5);

Analiza enogastronomske ponudbe po naštetih kategorijah kaže, da je v ponudbi še zmeraj največji delež kategorije gostiln, restavracij in slaščičarn.

II. PODPORNO OKOLJE ZA RAZVOJ TURIZMA

Potovalne (turistične) agencije

V občini Gornja Radgona delujejo tri turistične (potovalne) agencije, ki se ukvarjajo s trženjem potovanj v tujino in doma. To so Turistična agencija AŽ, Avtobusni prevozi in turistična agencija Dvoršak Feliks, s.p., Poslovalnica turistične agencije Klas iz Murske Sobotne.

Turistična in druga društva

Društvena ljubiteljska dejavnost je dobro razvita. Najbolj aktivna so turistična, kulturna, športna, lovska in gasilska društva ter društva kmečkih žena. V občini Gornja Radgona so evidentirana 3 turistična društva in sicer: TD Gornja Radgona, TD Negova - Sp. Ivanjci, TD Majolka (Črešnjevci).

Delo v društvih zahteva vse večjo profesionalizacijo, stroški delovanja se večajo, sponzorska sredstva pa je vedno težje pridobiti. Splošno mnenje je, da je potrebno ljubiteljske dejavnosti bolj podpirati, saj motivirajo prebivalstvo k večji aktivnosti in družbeni angažiranosti. Na ta način se ohranja bogata duhovna in materialna dediščina ter kulturna identiteta posameznih območij. Gre za akterje, ki igrajo pomembno vlogo v razvoju turizma na tem območju. Vključujejo se v pripravo prireditev ter so vključeni v različne ostale turistične projekte.

Seznam društev, ki je v prilogi 1 tega dokumenta, kaže veliko pripravljenost krajanov za dvig in razvoj družbenega življenja v občini na različnih področjih delovanja, tako tudi na področju turizma.

Turistično informacijski center (TIC) Gornja Radgona

V okviru Zavoda za kulturo, turizem in promocijo Gornja Radgona (KULTproTUR) deluje enota TIC Gornja Radgona in izvaja naloge, povezane z podajanjem in zbiranjem informacij za turiste, turistične ponudnike in ostale (npr. vpisovanje podatkov na portal Slovenske turistične organizacije, zbiranje podatkov za namene analiz, posredovanje lokalnih turističnih vodnikov, posredovanje promocijskega materiala,...). Poleg ažurnega

zbiranja informacij o raznih prireditvah in dogodkih v občini in okolici, posreduje tudi raznovrstne informacije in promocijski material obiskovalcem. TIC in turistični vodniki so v pomoč potencialnim izletnikom in turistom pri zbiranju raznovrstnih informacij o možnostih preživljanja počitnic v občini. TIC Gornja Radgona ima izdelano lastno spletno stran, kjer so predstavljene vse pomembne informacije o občini, predvsem z vidika turizma.

Za trženje turistične ponudbe je smiselno ustanoviti tudi TIC v Negovi oziroma vzpostaviti TURISTIČNO PISARNO, kjer bodo na voljo informacije, ki zadevajo turista.

PORA, razvojna agencija Gornja Radgona

Je bila ustanovljena v septembru 2004 in pričela z aktivnim delovanjem v letu 2005. Ustanovljena je z namenom pospešiti razvoj občine Gornja Radgona na vseh področjih delovanja.

KULTPROTUR - javni zavod za kulturo, turizem in promocijo Gornja Radgona

Zavod je bil ustanovljen v letu 2007, z namenom implementacije programov in aktivno promocijo ter trženje turizma in kulture.

SWOT analiza za področje turizma

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → ugodna geografska lega, → bližina razvitih turističnih destinacij, → vodni viri (reka Mura, Negovsko jezero), → bogata naravna in kulturna dediščina, → rekreacijski center, → tematske poti, → zavarovano območje (Krajinski park Negova in Negovsko jezero, Natura 2000, slatinski vrelci), → tradicionalne prireditve, → mir na podeželju, → kmetijstvo kot ponudnik različnih kmetijskih izdelkov, → turistične poti. 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → premalo nastanitvenih kapacitet, → neprepoznavna in neprimerna gostinska ponudba, → premajhna podjetniška iniciativa, → slabo razvita turistična infrastruktura, → slabo razvite dopolnilne dejavnosti na kmetijah, → pomanjkanje promocijskega materiala, → nezadostna funkcionalna usposobljenosti za delo v turizmu, → neosveščenost lokalnega prebivalstva, → politika zaposlovanja kadrov v turizmu, → premalo vlaganj v turistično infrastrukturo.
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → ureditev turistično rekreacijskih centrov ob vodnih virih (Mura, Negovsko jezero), → obnova gradu Negova s pristavo ter zeliščnim parkom, → bližina večjih turističnih destinacij, → razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, → možnosti razvoja sonaravnega turizma, → razvoj integralnih turističnih produktov v povezavi s Prlekijo, → oblikovanje blagovnih znamk v povezavi s Prlekijo, → sodelovanje obmejnih občin ter regij, → trženje prireditev, → razvoj turistične infrastrukture, → razvoj celoletnega izletniškega turizma. 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → onesnaženost okolja, → nezainteresiranost lokalnega prebivalstva, → nepripravljenost partnerjev in turističnih ponudnikov za sodelovanje, → pomanjkanje lastnih sredstev, → nizka absorpcijska sposobnost črpanja državnih in EU sredstev, → »strah« pred povezovanjem - medsebojna konkurenca turističnih ponudnikov namesto dopolnjevanja ponudbe, odsotnost specializacije.

Ključni problemi in usmeritve

SWOT analiza je pokazala za področju turizma naslednje ključne probleme:

- neprepoznavna turistična ponudba,

- premalo nastanitvenih kapacitet,
- pomanjkanje promocije,
- premajhna povezanost z večjimi območji npr. s Prlekijo,
- pomanjkljiva turistična infrastruktura (kolesarske steze, ceste, ...),
- slabo razvite dopolnilne dejavnosti na kmetijah,
- slaba vizija razvoja potencialnih turističnih točk.

Pri analizah smo izhajali iz potrebe, da bi območje občine Gornja Radgona postalo prepoznavno turistično območje v katerega se turisti rad vrne.

Glede na ponudbo lahko trdimo, da je le-ta dovolj pestra, vendar pa ni dovolj izkoriščena. Kljub vsej pestrosti ne znamo dovolj izkoristiti dana bogastva. Smiselno bi bilo oblikovati agresivnejšo strategijo trženjskega pristopa ter omenjeno ponudbo promovirati kot skupno turistično ponudbo.

Trend razvoj turizma kaže na to, da si ljudje želijo preživeti prosti čas aktivno in atraktivno, doživeto.

5.3. Kmetijstvo in podeželje

ANALIZA STANJA - KMETIJSTVO IN PODEŽELJE

Osnovni cilj strateškega načrta razvoja podeželja je uravnotežen razvoj Slovenije. Načrt se nanaša na podeželska območja.

Naša država bo v prihodnjih sedmih letih iz Bruslja za razvoj podeželja prejela dobrih 900 milijonov evrov, skupaj z nacionalno soudeležbo bo temu namenjenih skoraj 1,16 milijarde evrov.

V prejšnji finančni perspektivi 2000 - 2006 so s štirimi javnimi razpisi približno 10.000 upravičencem razdelili 62,6 mio evrov za različne namene pri razvijanju kmetij oziroma podeželja.

Kmetije so ta denar porabile za različne cilje in namene. Tako si je kar nekaj kmetij zgradilo nove hleve in hiše za razvoj turizma na kmetiji. Veliko sredstev so vložili tudi na nabavo kmetijske mehanizacije. Prvo leto nove finančne perspektive za razvoj podeželja 2007 - 2013, je bilo prosilcem na voljo kar 149 milijonov evrov. Analiza dosedanjih razpisov je pokazala, da si kmetije še vedno na veliko kupujejo kmetijsko mehanizacijo, malo sredstev pa je bilo namenjenih za razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji ter drugih dejavnosti (npr. storitvenih) na podeželju. Ker je velikih družinskih kmetij pri nas še vedno malo, bo razvoj še naprej temeljil na majhnih in srednje velikih kmetijah. Za podeželje je pomembno, da bo država z ukrepi spodbujala spreminjanje starostne strukture na kmetijah in tudi podjetništvo, kar že nakazujejo aktualni razpisi v tem finančnem obdobju. Kmet se mora sprijazniti z dejstvi, da so minili časi, ko je družina na kmetiji živela zgolj od kmetijske pridelave - poljedelstva, vinogradništva in vinarstva oziroma živinoreje. Za kmeta tudi sestavljanje naložbenih projektov in vlaganje prošenj na razpise za dodelitev denarja ne bi smela biti nobena ovira. Vsestransko pomoč pri projektih in vlogah za dodelitev denarja jim ponujajo kmetijski svetovalci. Kmetje imajo dobre zamisli, pobude ali ideje za najrazličnejše dejavnosti, le izkoristiti jih bo treba s skupnimi močmi.

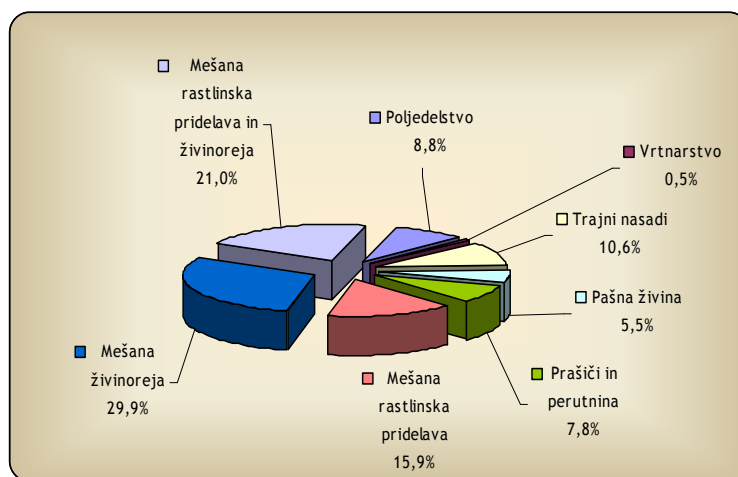
Že omenjeno zgodnje upokojevanje kmetov in pomoč mladim gospodarjem sta še naprej pomembna ukrepa kmetijske politike. Dodati je še treba, da bodo z izobraževalnimi ukrepi skušali izboljšati predvsem trženjska, organizacijska in podjetniška znanja na kmetijah.

Velja tudi opozoriti, da bodo pri projektih imele prednost ekološka pridelava hrane in vse oblike dopolnilnih dejavnosti na kmetijah ter storitvene dejavnosti na podeželju.

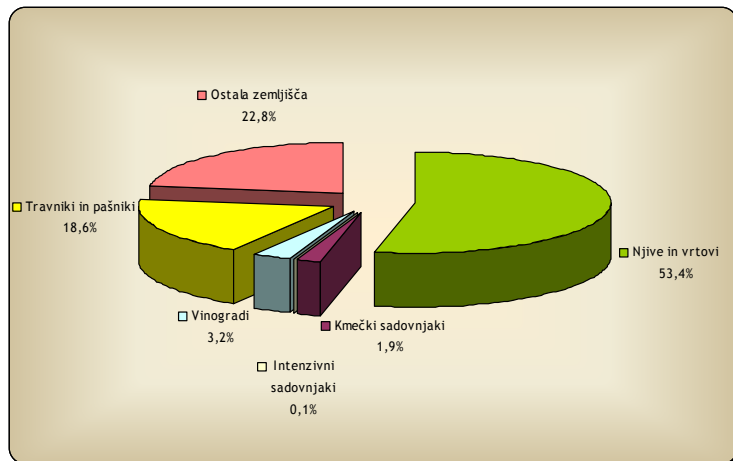
V nadaljevanju so predstavljeni statistični podatki za kmetijstvo, vendar so nekateri pomanjkljivi, saj Statistični urad RS in pristojne službe nimajo na voljo aktualnih podatkov za kmetijstvo za občino Gornja Radgona po 1.1.2007.

Graf 8: Delež posameznega tipa kmetovanja (Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

Na območju občine Gornja Radgona je 963 družinskih kmetij (pred 1.1.2007), kar predstavlja 9,8 % vseh družinskih kmetij v Pomurju in 1,3% družinskih kmetij v Sloveniji. Največ kmetij (30%) se ukvarja z mešano živinorejo, sledita

mešana rastlinska pridelava in živinoreja z 21 odstotnim deležem ter mešana rastlinska pridelava z okrog 16 odstotnim deležem. Na zadnjem mestu je vrtnarstvo s samo 5 kmetijami oziroma z 0,5 odstotnim deležem, kar je za to območje relativno malo in zato zaskrbljujoče, saj bi s pravilnim pristopom lahko z zelenjavo oskrbovali večja urbana središča.

Graf 9: Družinske kmetije po rabi KZU po stat. regijah in občinah, SLO, 2000 (Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

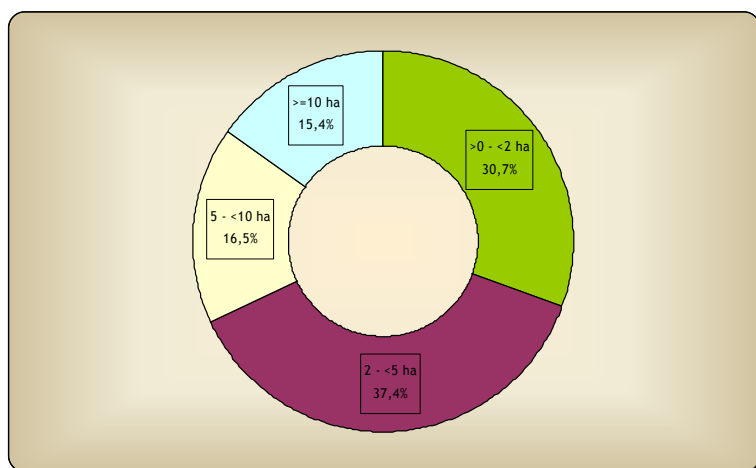
Na območju Gornje Radgone se razprostira približno 5.000 ha obdelovalnih površin. Največ, okrog 53 % vseh površin v uporabi predstavljajo njive in vrtovi, okrog 18% je travnikov in pašnikov, nekaj več kot 3% predstavljajo vinogradi in

sadovnjaki. Glede sadovnjakov je potrebno pripomniti, da je stanje v naravi precej spremenjeno, saj je iz njih nastalo precej travnikov in pašnikov.

Glede na naravne danosti in primernosti za proizvodnjo hrane so zemljišča na ravninskem delu Gornje Radgone uvrščena v 1 kategorijo in so na prvem območju kmetijskih zemljišč. Na tem območju so zasebna zemljišča in zemljišča, ki so v lasti Republike Slovenije s katerimi upravlja ter z njimi razpolaga Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Vinogradov na ravninskem delu praktično ni.

Običajni kolobar je triletni, v katerem se izmenjujejo koruza, pšenica in sladkorna pesa. Sami kmetje ugotavljajo, da je kolobar preozek, zato bi morali najti poti za razširitev najpogostejšega kolobarja. Živinorejska opcija ponuja razširitev vsaj s setvijo travno deteljnih mešanic ali po možnosti odločanje za katero od metuljnic, ki so v dosedanjem kolobarjenju odsotne. Najdonosnejši pridelovalni kulturi sta koruza in pšenica, kar pa je seveda odvisno tudi od letine.

Kmetijska zemljišča so naravni pogoj za proizvodnjo hrane in agrarnih surovin. Zato se glede na naravne danosti in primernosti za proizvodnjo hrane zemljišča na hribovitejšem delu uvrščajo v prvo kategorijo (vinogradniške in sadjarske lege). Na tem območju so zasebna zemljišča in zemljišča, ki so v lasti Republike Slovenije s katerimi upravlja ter z njimi razpolaga Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Več kot 90% zemlje je v privatni lasti. Od skupnih površin v hribovitem predelu občine Gornja Radgona prevladujejo vinogradi, sledijo sadovnjaki, ostalih površin je nekoliko manj, vendar so kljub temu pomembne. Tudi v hribovitem delu je običajen triletni kolobar, ki se ne razlikuje dosti od kolobarja v ravninskem delu.

Graf 10: Družinske kmetije po velikostnih razredih kmetijskih zemljišč v uporabi

(Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

Največ kmetij v občini Gornja Radgona je v velikostnem razredu med 2 in 5 ha, kar pomeni nekaj več kot 37%. Sledijo gospodinjstva, ki imajo do 2 ha zemljišč in sicer 31%. Gospodinjstev, ki imajo od 5 do

10 ha uporabljenih površin je 17% ter nad 10 ha približno 15%. Iz navedenih podatkov lahko razberemo, da je stanje na področju posestne strukture na tem območju neugodno, saj ima največ gospodinjstev v uporabi le do 2-5 ha zemljišč. Prevladujejo majhne kmetije oz. razdrobljene majhne posesti.

V občini Gornja Radgona je vsega skupaj okrog 3.000 ha poljščin, najbolj je zastopana koruza za zrnje (pribl. 1.500 ha), sledita pšenica s 33-timi odstotnim deležem ter ječmen z nekaj več kot 7 odstotnim deležem. Najmanj je zastopan krompir (pribl. 37 ha). (Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

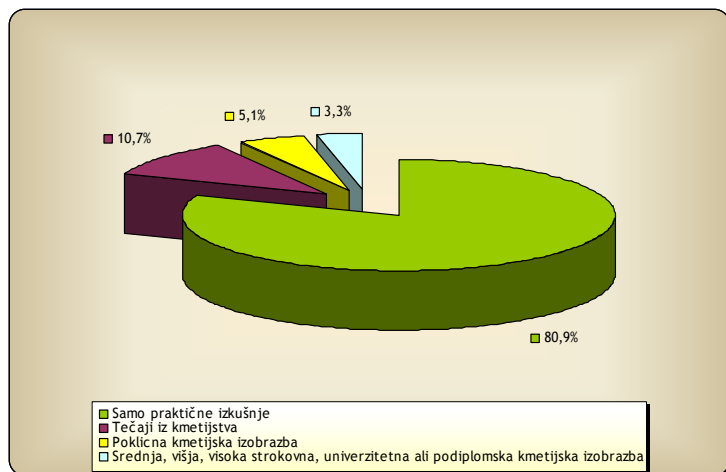
Podatki o staležu živine iz popisa leta 2000 kažejo na stanje živine. Stalež govedi se manjša na račun prašičereje. Razlog je bil predvsem v spodbujanju države z intervencijami in nepovratnimi sredstvi za razvoj prašičereje na tem območju v prejšnjem finančnem obdobju, ob upoštevanju omejitev pri obremenitvi GVŽ na 1 ha kmetijskih zemljišč. Primerjava reje živali pokaže, da prevladuje prašičereja pri preko 60% kmetij, sledi govedoreja. Za ostalo živino (perutnina, konji, ovce, koze) ni podatka. (Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

Območje občine Gornja Radgona je znano vinogradniško območje, spada v vinogradniško območje Slovenskih goric. Statistični podatki navajajo, da ima 450 družinskih kmetij v občini Gornja Radgona na 211,2 ha površine 664.570 enot vinske trte. Od tega je več kot 98% zasajenih z belimi vinskimi sortami, ostanek pa z rdečimi vinskimi sortami, vendar so zadnja leta v porastu rdeče sorte, kar napoveduje in usmerja trg. (Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

Na območju občine Gornja Radgona je 9 kmetij, ki se ukvarjajo z intenzivnim sadjarstvom, kar predstavlja približno 9500 rodnih dreves, od tega 8600 jablan, ostalo so hruške. Intenzivnih sadovnjakov je tako nekaj več kot 6 ha površin. (Vir: SURS, Popis kmetijskih zemljišč 2000)

Glede na to, da se vse bolj razvija ekološko kmetovanje, državne podpore ekokmetijstvu so prav tako vedno aktualnejše, pa se v občini Gornja Radgone kmetije ne odločajo za tovrstno pridelavo hrane. V občini je samo 1 kmetija, ki je ekološko usmerjena, kar je velika škoda tako za območje kot ljudi. Na sploh so prebivalci podeželja slabo informirani, kar je verjetno posledica kmetijske politike in systemske ureditve kmetijstva. Kmetijski svetovalci bi morali intenzivneje promovirati in izobraževati gospodarje kmetij, ki bi lahko z višjimi nepovratnimi subvencijami za preusmeritev v ekološko kmetijstvo ohranili in obdržali premostitvena leta.

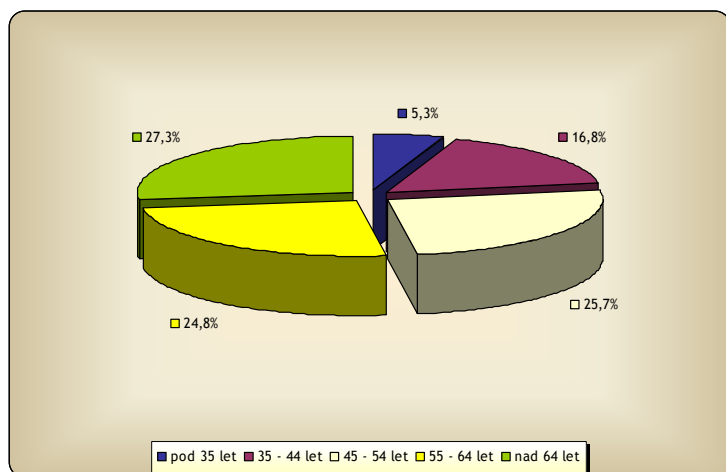
Zelo zaskrbljujoči sta izobrazbena in starostna struktura gospodarjev na kmetijah.

Graf 11: Družinske kmetije po kmetijski izobrazbi gospodarjev (Vir: SURS)

Največ gospodarjev ima samo praktične izkušnje z delom na kmetiji (81%), kar je v primerjavi s Pomurjem (87%) in Slovenijo (85%) za leto 2000 boljše. V letu 2007 so podatki v primerjavi z letom 2000 za celotno Slovenijo boljši (67%), kar nakazuje, da se je izobrazbena struktura

gospodarjev kmetij v Sloveniji izboljšala. Sicer podatki o izobrazbeni strukturi kažejo na boljše stanje od slovenskega povprečja, a ob dejstvu, da je to območje izrazito kmetijstvo, je to razmerje slabše. Izobraženih kmetov je premalo, samo nekaj več kot 3 % oziroma samo 31 kmetov ima višjo izobrazbo od poklicne kmetijske izobrazbe.

Graf 12: Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah gospodarjev (Vir: SURS)

Podobno neugodno stanje kaže tudi starostna struktura gospodarjev kmetij. Več kot 27 odstotni delež zasedajo gospodarji, ki imajo preko 64 let. Nekaj manj (25,6%) je gospodarjev v starostni skupini 45 - 54 let in skoraj 25% je

gospodarjev med 55 - 64 let. Najmanj je gospodarjev, ki so stari pod 35 let, torej mladih prevzemnikov kmetij. Iz vsega navedenega sledi, da se vse več mladih odloča za življenje v urbanih področjih, ne vračajo se več na podeželje, zato ostajajo njihovi starši gospodarji kmetij še v pozno starost. Kmetije tako ostajajo zapuščene in propadajo, zemlja pa je prepuščena zaraščanju.

Za kvaliteten in stalen razvoj podeželja, za povečanje konkurenčnosti podeželja so pomembne dopolnilne dejavnosti, ki se ustvarijo na podeželju. Sem spadajo tako dopolnilne dejavnosti, ki so neposredno vezane na kmečko dejavnost, npr. peka kruha, turizem na kmetiji, predelava mleka, vrtarstvo, peka peciv, izdelava sekancev, žganjekuha in podobno. V razvoju pa so tudi dejavnosti, ki niso neposredno vezane na kmečka opravila. To so različne storitvene dejavnosti, kot so frizerstvo, računalništvo, prevozi, ipd.

Določen vpogled v aktualno stanje dajejo tudi podatki, ki so bili evidentirani na delavnicah v lokalnih okoljih, kjer so bile izpostavljene tudi nekatere slabosti, kot so nizka izobrazbena struktura v kmetijstvu, premajhen obseg zemlje, kmetijska pridelava ni tržno usmerjena, predelava kmetijskih pridelkov je premajhna.

Predelovalni obrati ali kmetije z lastno predelavo so lesna, kovinska in vinogradniška. Najpogostejše predelave pa so predelava grozdja, bučnih semen v olja, mesa, peka kruha. Ovire, da se kmetije ne odločajo za predelavo so v prvi vrsti prezahtevne formalnosti, prevelike dajatve, neinformiranost, težave s prodajo, nezadostna zagonska sredstva, prostorska stiska, pomanjkanje znanja, prestroga zakonodaja.

Najboljše ekonomske možnosti po mnenju anketirancev imajo predelava mesa, vina, buč, sončnic, predelava sadja in zelenjave.

Najpogostejše pridelovalne kulture so kuruza, pšenica in sladkorna pesa.

V živinoreji sta najbolj zastopani prašičereja in govedoreja.

Dopolnilne dejavnosti, ki so se uveljavile na območju občine Gornja Radgona so turizem na kmetiji, vrtnarstvo, tradicionalna znanja, kmetijska mehanizacija. Dopolnilne dejavnosti, ki so obetavne, vendar premalo zastopane so turizem na kmetiji, predelava mesa, nabiranje gozdnih sadežev, čebelarstvo, predelava sadja, predelava mleka, žganje kuha, pletenje košar, predelava lesa.

Preglednica 8: Dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah, občina Gornja Radgona (Vir: UE Gornja Radgona)

Dopolnilna dejavnost	Število kmetij	
	2003	2008
Vrtnarstvo	2	/
Turizem na kmetiji (vinotoč, izletniške kmetije)	7	6
Dejavnosti povezane s tradicionalnimi znanji na kmetijah	1	1
Izdelovanje okrasnih in dekorativnih predmetov	1	/
Drugo izobraževanje na kmetijah	1	1
Kmetijska mehanizacija	4	3
SKUPAJ	16	11

Preglednica 9: Dopolnilne dejavnosti na družinskih kmetijah, občina Gornja Radgona, na dan 31.5.2008 (Vir: UE Gornja Radgona)

Vrsta dejavnosti	Št. družinskih članov, ki se ukvarjajo z dopolnilno dejavnostjo na kmetiji, skupaj z nosilcem dopolnilne dejavnosti na kmetiji
1. Izobraževanje na kmetijah, povezano s kmetijsko, gozdarsko in dopolnilno dejavnostjo na kmetiji	1
2. Izletniška kmetija	6
3. Žganje lesa	4
4. Storitve s kmetijsko mehanizacijo	1
5. Turizem na kmetiji - kmetija z nastanitvijo	2

6. Delo s traktorjem in drugo strojno opremo na kmetijah, vzdrževanje cest in pluženje snega, delo z gozdarsko mehanizacijo, posek lesa, spravilo lesa iz gozda	3
7. Turizem na kmetiji - izletniška kmetija	2
8. Turizem na kmetiji - vinotoč	2
9. Turizem na kmetiji - vinotoč	2
10. Turizem na kmetiji - kmetija z nastanitvijo	1
11. Delo s traktorjem in drugo strojno opremo na kmetijah	1

Skupno se z dopolnilno dejavnostjo ukvarja 25 družinskih članov. Največ družinskih članov je zaposlenih na izletniških kmetijah, kot pomoč ali kot nosilci. Iz zgoraj navedenega lahko sklepamo, da je premalo razvita dopolnilna dejavnost na podeželju. Vzroki so naslednji:

Makroekonomske ovire:

- visokotehnološke zahteve za ureditev prostorov in opreme,
- visoke sanitarne zahteve,
- omejitve glede povprečnih plač dohodka iz dopolnilnih dejavnosti letno na polnoletnega družinskega člana,
- omejitve z lastnimi surovinami,
- omejitve z dovoljenim fizičnim obsegom,
- usposobljenost.

Lokalne ovire:

- neustrezna usposobljenost - na lokalni ravni je to lahko težava, saj se potencialni nosilci ne odločajo za dopolnilne dejavnosti tudi zaradi izobrazbe in dodatnih zahtev posameznih vrst dopolnilnih dejavnosti,
- neizobraženost; stopnja izobrazbe je dokaj nizka,
- slabo poznavanje možnosti v dopolnilnih dejavnostih v okolju,
- počasen razvoj dopolnilnih dejavnosti v občini,
- omejitve obsega proizvodnje kmetijskih pridelkov ni v prid dopolnilnim dejavnostim, zaradi česar se potencialni nosilci raje odločajo za druge oblike npr. samostojni podjetnik ali drugo,
- omejitve dohodka potencialne nosilce prav tako odvrča od dopolnilnih dejavnosti, saj bodo morali v primeru, da bodo presegli zakonsko dovoljen dohodek iz dejavnosti, ki jo opravljajo, registrirati le-to v drugo obliko

Ukrepi:

- poenostavljanje zakonskih in podzakonskih predpisov,
- izobraževanje in usposabljanje,
- pilotne kmetije z dopolnilno dejavnostjo,
- promocija dopolnilnih dejavnosti,
- svetovalno delo KSS in razvojnih agencij.

SWOT analiza za področje kmetijstva in podeželja

<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → zadovoljiva ohranjenost naravnega okolja, → obstoj ekološko in krajinsko vrednih območij, → ugodni naravni pogoji za kmetijsko proizvodnjo, → možnosti za dodelavo in predelavo kmetijskih pridelkov, → ugodne naravne razmere za razvoj ekološkega kmetijstva, → klimatsko ugodni pogoji za vinogradništvo, v ravninskem delu za poljščine, → razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji, → oživljanje tradicionalne kmečke kulinarike, → porast integrirane pridelave, → povezanost kmetijstva s turizmom. 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → nizka izobrazbena struktura kmetov, → premajhen obseg obdelovalne zemlje, → staranje prebivalstva, → razdrobljenost kmetij, → kmetijska pridelava ni tržno usmerjena, → premalo razvite dopolnilne dejavnosti, → premalo podjetnosti kmetijskega prebivalstva, → negativni učinek kmetijstva - onesnaženost naravnih virov, ekološki problemi, → neprimerne arhitekturne rešitve novih in starih objektov, → odsotnost naravi prijaznega kmetijstva, → slaba osveščenost prebivalstva.
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → možnosti ekološkega kmetovanja, predelave in trženja ekoloških pridelkov in izdelkov, → razvoj dopolnilnih dejavnosti in drugih storitvenih dejavnosti na kmetijah, → povezava kmetijstva in turizma ter razvoj turizma na kmetijah, → kmečke tržnice in lokalna oskrba, → izobraževanje, osveščanje, → direktna prodaja na kmetijah, → razvoj skupnih blagovnih znakov, → spodbujanje podjetništva, → oživljanje in obnova vaških središč, → črpanje državnih in EU sredstev. 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> → slabšanje ekonomskega položaja kmetij in opuščanje kmetovanja, → nepripravljenost za povezovanje in pridobivanje znanj, → premalo ugodnih finančnih sredstev za naložbe, → nezaupljivost do sprememb, → konkurenca evropskega trga, → širitev degradiranih območij-

Ključni problemi in usmeritve

Na področju kmetijstva in podeželja je SWOT analiza pokazala naslednje ključne probleme:

- majhno število tržno usmerjenih kmetij,
- prenizka motiviranost nosilcev kmetijskih dejavnosti za predelavo in finalizacijo živil,
- negativni demografski trendi na podeželju,
- slaba povezanost podeželja z urbanimi središči,
- zelo nizek delež ekološko usmerjenih kmetij,
- nizka izobrazbena struktura nosilcev kmetijskih dejavnosti,
- premajhna podjetnost prebivalcev podeželja,
- premajhna povezanost kmetijstva s turizmom,
- izguba skladnosti z etnološko gradnjo in arhitekturo,
- neprepoznavne blagovne znamke (radgonska vina, meso iz tunke, ...)

Kmetijstvo je za kvaliteten razvoj podeželja ključnega pomena, saj neposredno učinkuje na kulturno krajino in na kvaliteto življenjskega prostora. Razvoj podeželja je splet kmetijske, prehranske in okoljske politike. Vse politike so naravnane trajnostno, kar pomeni zagotavljanje kvalitetne, zdrave hrane, ohranjanje vitalnega podeželja in zaščita naravnih virov.

Lokalno okolje nima vpliva na oblikovanje kmetijske politike, vendar lahko pri načrtovanju razvojnih projektov upošteva smernice trajnostnega razvoja, ki upošteva celostni razvoj podeželja kot usklajenost človeka in narave. Prav zaradi tega je potrebno skrbno ravnanje z naravnimi viri in kulturno dediščino.

S spodbujanjem izobraževanja podeželskega prebivalstva, spodbujanjem podjetništva in dopolnilnih dejavnosti na podeželju, s spodbujanjem uvajanja predelave v kmetijska gospodarstva lahko dosežemo izboljšanje demografske slike na podeželju in s tem dviga kakovosti življenja na podeželju in kulturne krajine.

5.4. Človeški viri

Človeški viri so eden najpomembnejših in najobčutljivejših razvojnih področij.

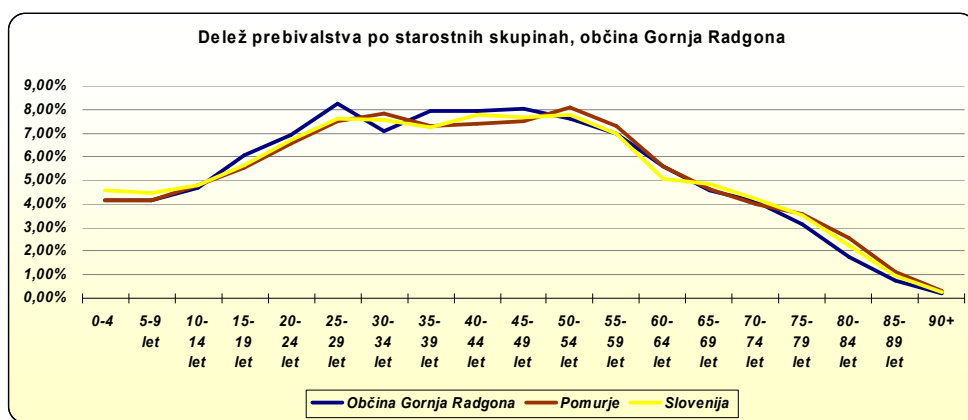
ANALIZA STANJA - ČLOVEŠKI VIRI

5.4.1. Demografske značilnosti

Na območju občine Gornja Radgona živi na površini 74,6 km² in v 30 naseljih 8.693 ljudi (4.250 moških in 4.443 žensk), v to število je zajetih tudi 15 tujcev s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji in 32 tujcev z začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji (po stanju na dan 31.12.2007). S tem občina Gornja Radgona predstavlja 7,14% celotnega pomurskega prebivalstva in 0,43% celotnega slovenskega prebivalstva. Povprečna gostota poseljenosti je 116 prebivalcev na km², kar je v primerjavi s Slovenijo in Pomurjem nad povprečjem.

Glede na starostno sestavo prebivalstva živi na obravnavanem področju 1.654 mladih do 20 let, kar predstavlja 19,03% celotnega prebivalstva, in 1.752 starih nad 60 let, kar predstavlja 20,15% celotnega prebivalstva. Ob tem je prvi kazalnik pod državnim, vendar nad pomurskim povprečjem, drugi kazalnik pa je tako pod državnim kot tudi pod pomurskim povprečjem.

Iz navedenih podatkov izhajajo tudi indeksi staranja prebivalstva. Primerjava s prejšnjimi leti je sicer bolj okvirna, saj je v prejšnje podatke zajeta tudi občina Apače, vendar se je v primerjavi z junijem 2004, ko je indeks staranja v občini Gornja Radgona znašal 134,4, leta v obdobju do decembra 2007 zmanjšal na 112,2. Vendar pa je še ob popisu prebivalstva leta 2002 izkazoval vrednost pod 100 (90,4). Povprečna starost leta 2004 je bila 41,6 let, do konca leta 2007 pa se je zmanjšala na 40,7 let (pri tem je povprečna starost žensk - 42,16 višja kot povprečna starost moških - 39,15). S tem je indeks staranja na območju občine Gornja Radgona tako pod slovenskim (116,3) kot tudi pod pomurskim (123,0) povprečjem. V primerjavi z letom 2004 je to vzpodbuden podatek, saj je takrat indeks staranja bil nad obema povprečjema. Kljub temu pa indeks staranja prebivalstva še vedno presega vrednost 100, kar pomeni, da je v občini še zmeraj več starega kot mladega prebivalstva, kar je razvidno tudi iz starostne strukture prebivalstva (v drugem polletju leta 2007 je v primerjavi s prvim polletjem 2007 delež starih nad 65 let spet porasel za 0,01%, medtem ko je delež mladih do 14 let ostal enak).

Graf 13:
Prebivalstvo po starostnih skupinah

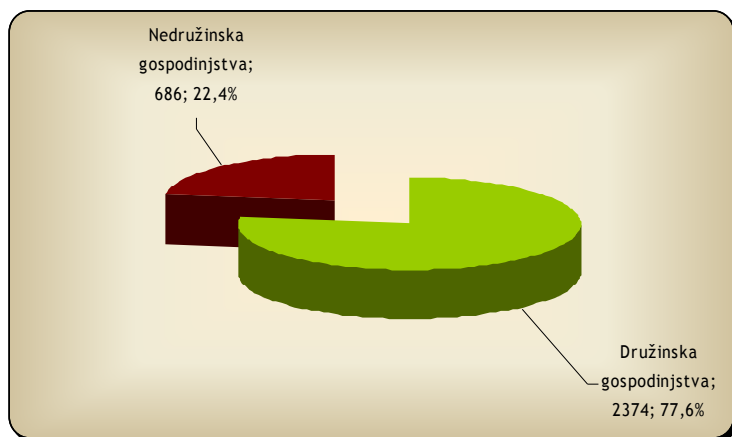
(Vir: SURS, popis prebivalstva 2002)

Demografski kazalniki, kot so naravni, selitveni in skupni prirast

prebivalstva, v povprečju kažejo negativne trende. Stopnja naravnega prirasta na 1000 prebivalcev je v letu 2006 znašala -1,6, kar je pod slovenskim povprečjem, ki je pozitivno in je leta 2006 znašalo 0,4 na 1000 prebivalcev. Tudi ostala dva kazalnika sta pod

slovenskim povprečjem, ki v letu 2006 izkazuje pozitivne trende. Ob omenjenih treh kazalnikih na območju občine Gornja Radgona kaže pozitivne trende le kazalnik selitvenega prirasta med občinami, katerega stopnja znaša 1,3 na 1000 prebivalcev.

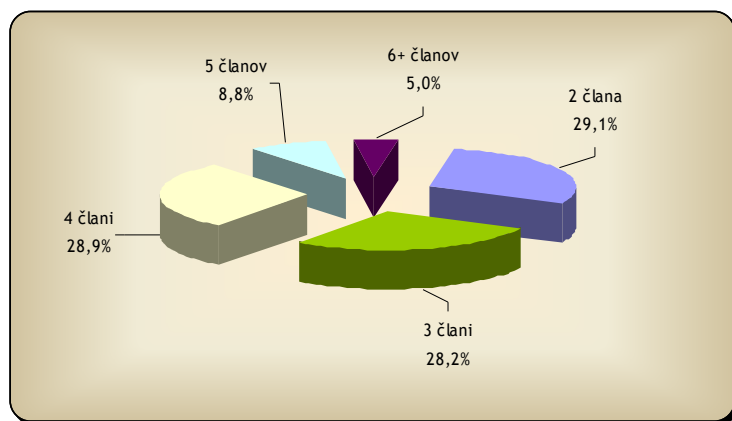
Število živorojenih otrok znaša 7,4 otrok na 1000 prebivalcev, kar je pod slovenskim povprečjem (9,4). (Vir: SURS, Popis prebivalstva)

Graf 14: Gospodinjstva po tipu

(Vir: SURS, popis prebivalstva 2002)

Po zadnjem popisu prebivalstva iz leta 2002 je na območju občine Gornja Radgona skupaj 3.060 gospodinjstev, povprečna velikost posameznega gospodinjstva pa je 2,84 člana, kar je skladno s slovenskim povprečjem, pomursko povprečje pa je nekoliko večje (3,1 člana).

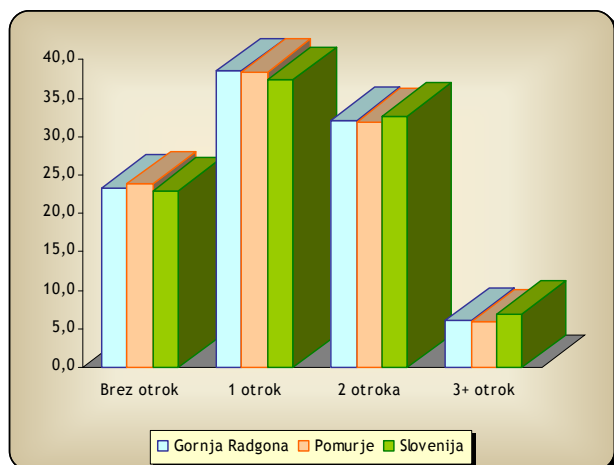

Graf 15: Družinska gospodinjstva po številu članov

(Vir: SURS, popis prebivalstva 2002)

Največji delež med družinskimi gospodinjstvi predstavljajo gospodinjstva s po dvema članoma. Po tem podatku se občina Gornja Radgona razlikuje od Pomurja in države, kjer je največji delež štiričlanskih gospodinjstev. Med nedružinskimi

gospodinjstvi prevladujejo enočlanska gospodinjstva (92%). Na obravnavanem območju med tipi družin prevladujejo zakonski pari z otroki (49,3%). Glede na tip družine je občina Gornja Radgona blizu slovenskemu in pomurskemu povprečju, največja odstopanja so v kategoriji zunajzakonskih partnerjev z otroki, kjer občinsko povprečje vidneje presega obe omenjeni povprečji.

Graf 16: Družine po številu otrok

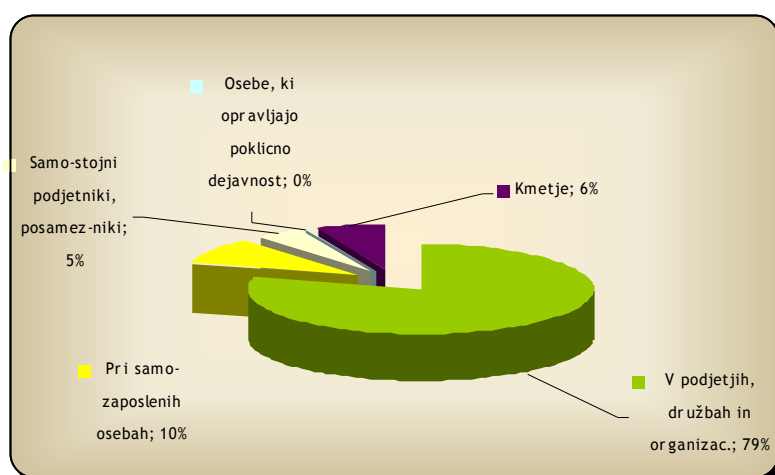
(Vir: SURS, popis prebivalstva 2002)

Glede na število otrok prevladujejo med družinami v občini tiste z enim otrokom, velik pa je tudi delež družin brez otrok (23,3%). Podoben trend velja tudi za Pomursko regijo in celotno Slovenijo.

5.4.2. Trg dela

Na območju občine Gornja Radgona deluje v okviru Območne službe Murska Sobota Urad za delo Gornja Radgona, ki v sklopu Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje deluje kot podporna institucija na trgu dela za obravnavano območje ter je hkrati tudi edina tovrstna institucija na tem območju. Morda bi bilo smiselno razmisliti o ustanovitvi institucije, ki bi se ukvarjala z načrtnim zagotavljanjem kadrov, ki jih območje občine Gornja Radgona potrebuje.

Na obravnavanem območju je bilo po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije decembra 2007 skupno 4.587 delovno aktivnih prebivalcev, kar predstavlja 0,5% delovno aktivnega prebivalstva Slovenije in 10,7% delovno aktivnega prebivalstva Pomurske regije. Največji delež (88,8%) delovno aktivnega prebivalstva je zaposlenega pri drugih delodajalcih, samozaposlenih je 11,2%. Med samozaposlenimi pa je zelo velik delež kmetov, ki predstavljajo kar 57,5% samozaposlenih. Primerjava s preteklimi leti sicer kaže zmanjšano število delovno aktivnega prebivalstva, vendar je treba upoštevati dejstvo, da podatki prejšnjih let vključujejo tudi delovno aktivno prebivalstvo po letu 2007 samostojne občine Apače. Zato je v prilogi 1 v Preglednici 27 (Razvoj človeških virov in kultura) za lažjo primerjavo tudi podatek o številu delovno aktivnega prebivalstva v občini Apače konec leta 2007. Če podatka obeh sedaj samostojnih občin za december 2007 seštejemo, vidimo, da se je skupno število delovno aktivnega prebivalstva s primerjanima letoma 2001 in 2004 dejansko povečalo. Edini absolutno primerljiv podatek je iz Popisa prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002. Če podatke iz leta 2007 primerjamo s podatki iz popisa lahko vidimo, da se je število delovno aktivnega prebivalstva v petih letih močno povečalo, za okrog 1.000 ljudi.

Graf 17: Delovno aktivno prebivalstvo po dejavnostih, občina Gornja Radgona, december 2007

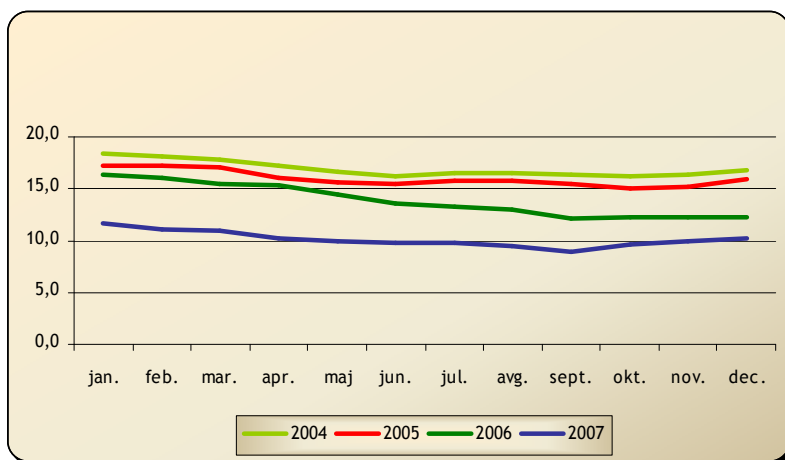
(Vir: SURS, popis prebivalstva 2002)

Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje je bilo v občini Gornja Radgona v mesecu maju 2008 registriranih 352 brezposelnih, kar v primerjavi z decembrom 2007, ko je bilo

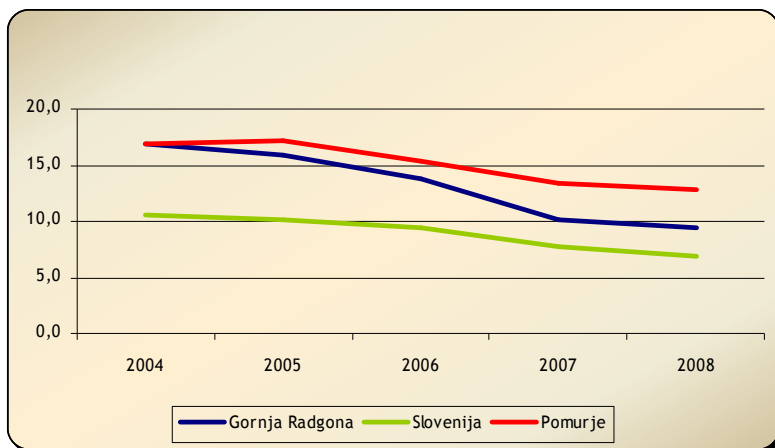
prijavljenih 407 brezposelnih, pomeni padec brezposelnosti za 13,5%. Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti v mesecu decembru 2007 je znašala 10,2% in je s tem bila nad državnim povprečjem, ki je v istem obdobju znašalo 7,3%. V primerjavi s Pomursko regijo pa je bila stopnja registrirane brezposelnosti v občini Gornja Radgona nižja od pomurske, saj je le-ta znašala 13,8%. V maju 2008 je v primerjavi z decembrom 2007 stopnja registrirane brezposelnosti še nadalje padla za 1,4% in je znašala 8,8%. S tem je po več letih le padla pod mejo 10%.

Povprečni delež žensk med brezposelnimi osebami je 55,1%, kar je nad slovenskim povprečjem, ki znaša 53,3% in prav tako nad pomurskim povprečjem, ki je še nižje od slovenskega - 52,7%. V splošnem v zadnjih letih na območju občine Gornja Radgona beležimo padanje povprečne stopnje registrirane brezposelnosti, prav tako je od zadnje polovice leta 2004 naprej bila zmeraj pod pomurskim povprečjem. V primerjavi z državo

pa na žalost občina še vedno izkazuje višjo stopnjo registrirane brezposelnosti kot je slovensko povprečje.

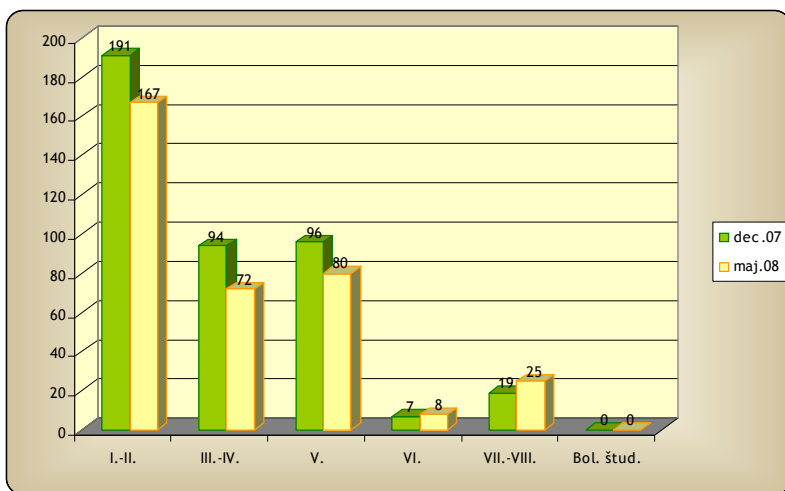

Graf 18: Gibanje stopnje registrirane brezposelnosti, občina Gornja Radgona (Vir: <http://www.e-uprava.gov.si>)

Graf 19: Gibanje povprečne letne stopnje registrirane brezposelnosti

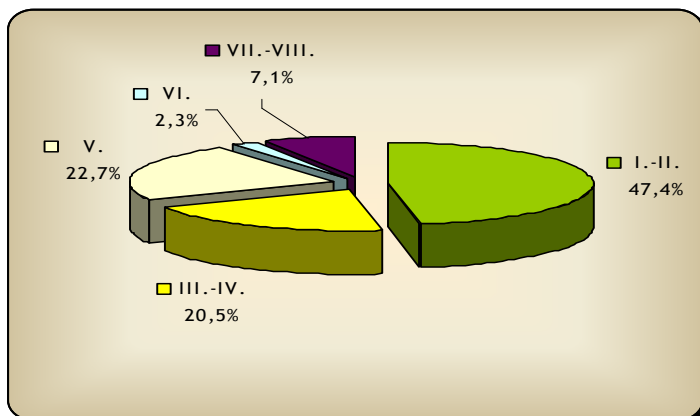
(Vir: <http://www.e-uprava.gov.si>)

Graf 20: Brezposelni po stopnji izobrazbe, občina Gornja Radgona

(Vir: Zavod za zaposlovanje OE Murska Sobota)

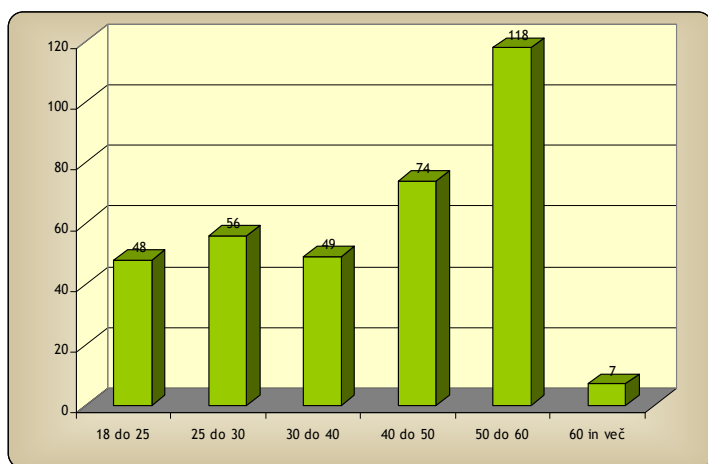

Graf 21: Delež brezposelnih po stopnji izobrazbe, maj 2008

(Vir: Zavod za zaposlovanje OE Murska Sobota)

Največji delež brezposelnih so maja 2008 predstavljali brezposelni z najnižjo izobrazbo (I.-II. stopnja).

Sledili so jim brezposelni s V. (80) in III.-IV. stopnjo izobrazbe (72). Brezposelnih s VI. stopnjo je bilo 8, s VII. ali višjo stopnjo pa 25. Tako je 167 brezposelnih z najnižjo izobrazbo predstavljalo kar 47,4% vseh brezposelnih.

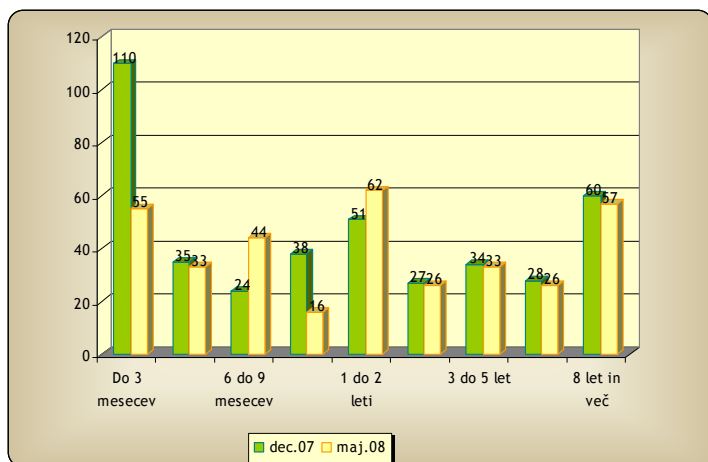

Graf 22: Struktura brezposelnih po starosti, občina Gornja Radgona, maj 2008

(Vir: Zavod za zaposlovanje OE Murska Sobota)

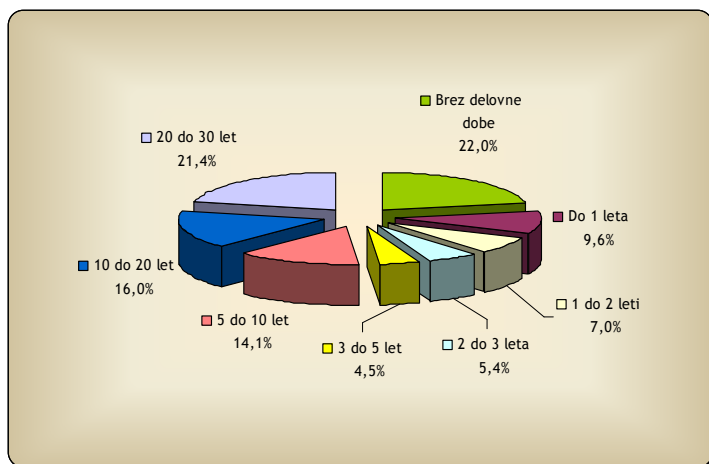
Podatki o starostni strukturi brezposelnih kažejo, da je največji delež brezposelnih (33,5%) v starostni skupini od 50 do 60 let.

Največ iskalcev zaposlitve je še brez delovne dobe, sledijo pa jim tisti, ki imajo od 20 do 30 let delovne dobe. Med brezposelnimi je največ (204) tistih, ki sodijo v kategorijo dolgotrajno brezposelnih.

Graf 23: Struktura brezposelnih po trajanju brezposelnosti

(Vir: Zavod za zaposlovanje OE Murska Sobota)

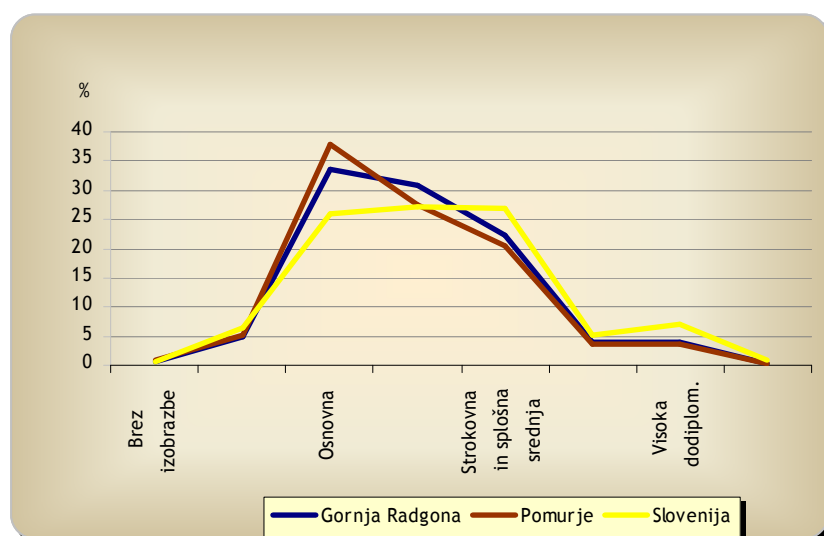
Graf 24: Struktura brezposelnih po delovni dobi, občina Gornja Radgona, maj 2008 (Vir: Zavod RS za zaposlovanje)

Podatki kažejo, da je bilo na Zavodu za zaposlovanje največ brezposelnih brez delovne dobe, teh je bilo 69, kar pomeni 22-odstotni delež, sledijo brezposelni z 20 do 30 let delovne dobe. Najmanj brezposelnih na Zavodu je z 3 do 5 leti delovne dobe.

Podatki o številu potreb po delavcih so dostopni samo za področje celotne pomurske regije, saj so za manjše enote številke premajhne in zato so podatki nerealni. Največje je pomanjkanje kadra v tehnični stroki (strojniki, električarji, ključavničarji, varilci, ličarji, monterji, železokrivci...), tako na območju Pomurja, kot tudi na območju radgonske občine. Zato bi verjetno bilo smiselno mlade usmerjati v omenjene poklice, jih dodatno motivirati za opravljanje teh poklicev (s kadrovskimi štipendijami in podobno) in s tem odpraviti neskladje, ki trenutno obstaja na trgu delovne sile.

5.4.3. Izobraževanje in izobrazbena struktura

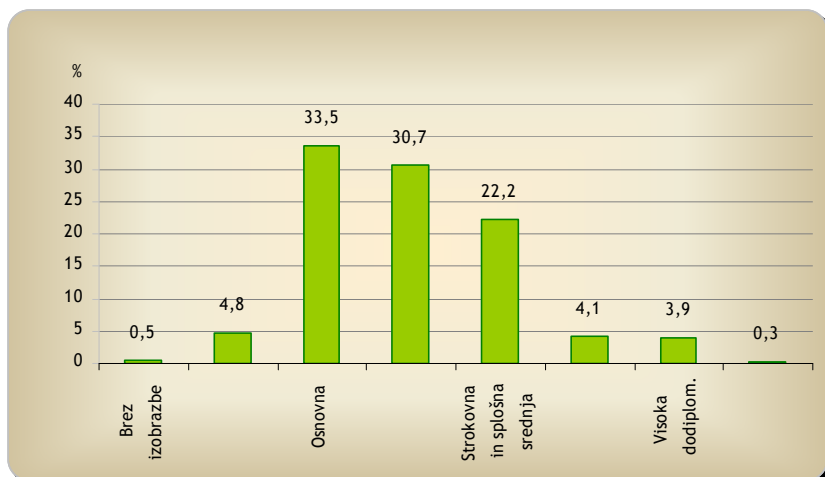
Kazalnik prebivalstva, starega 15 let ali več, po izobrazbeni strukturi, nam pove, da je na celotnem območju občine Gornja Radgona brez izobrazbe 0,5% (glede na skupno število 7.384) prebivalstva. Nepopolno osnovno izobrazbo ima 4,9%, popolno osnovnošolsko pa 33,5% prebivalcev. 52,9% prebivalcev ima končano srednješolsko izobrazbo (bodisi nižjo in srednjo poklicno ali strokovno in splošno), 4% pa višje šolsko. Univerzitetno izobrazbo ima končanih 3,9% prebivalcev, 0,3% pa je prebivalcev s podiplomsko izobrazbo.

Graf 25: Izobrazbena struktura

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002, preračun na občine, veljavne na dan 1.1.2007)

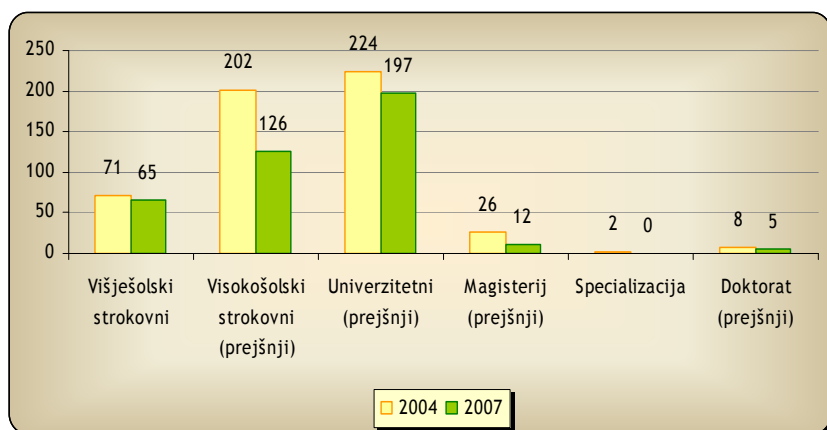
V primerjavi s slovenskim povprečjem je občina Gornja Radgona v vseh izobrazbenih strukturah, razen po deležu prebivalcev s končano osnovno izobrazbo, pod slovenskim povprečjem. Glede na analizirane podatke lahko trdimo, da je izobrazbena struktura na območju občine Gornja Radgona še zmeraj dokaj nizka.

Graf 26: Izobrazbena struktura, občina Gornja Radgona

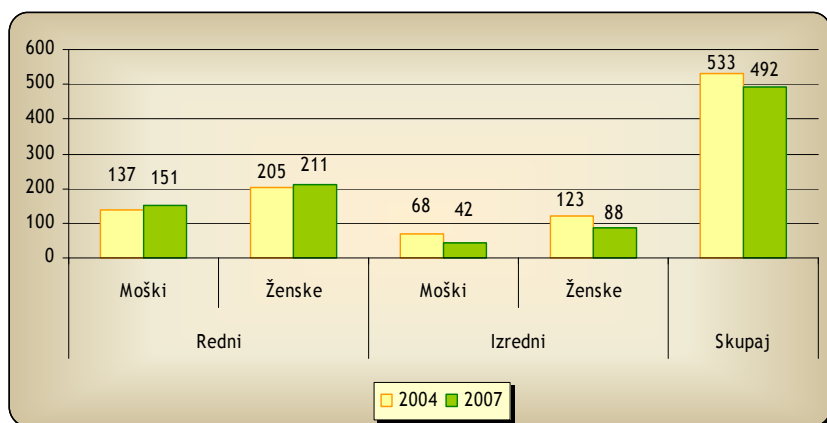
(Vir: Statistični urad Republike Slovenije)

Če primerjamo podatke o številu študentov terciarnega izobraževanja med leti 2004 in 2007 lahko ugotovimo, da se je skupno število študentov prejšnjih in bolonjskih študijskih programov v letu 2007 vendarle nekoliko povečalo, in sicer za 8,6%. Ob tem ugotavljamo, da se je število rednih študentov povečalo, število izrednih pa zmanjšalo. Vendar je v občini predvsem velik problem »bega možganov«, saj se veliko študentov po končanem študiju ne vrača v domači kraj, ampak si poišče zaposlitev kar v kraju študija.

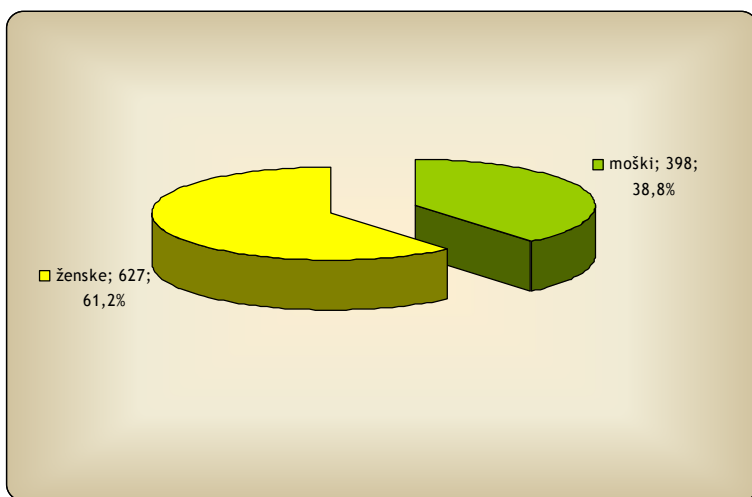
Graf 27: Študenti terciarnega izobraževanja po vrsti programa, načinu študija in spolu, občina Gornja Radgona

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije)

Graf 28: Študenti terciarnega izobraževanja po spolu, občina Gornja Radgona

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije)

Graf 29: Primerjava števila vpisanih študentov po spolu, občina Gornja Radgona

(Vir: Statistični urad Republike Slovenije)

Iz zgornjih grafov sledi, da je v terciarni študij vpisanih več žensk kot moških (v letu 2007 za 106 več) in da se razmerje med letoma 2004 in 2007 ni bistveno spremenilo.

Na obravnavanem območju ni rednih srednjih šol, zato bi bilo potrebno razmišljati o uvajanju srednješolskih (in visokošolskih programov), ki bi bili prilagojeni potrebam okolja. S tem bi pozitivno vplivali na neskladje trga delovne sile ter na zaposlitvene možnosti mladih. Zaradi pomanjkanja ustreznih izobraževalnih programov na srednjem in visokošolskem nivoju se večina dijakov in študentov vozi oziroma stanuje v kraju izobraževanja. S tem se ne samo povečuje pritisk na finančne možnosti družin, temveč je posledično tudi večja verjetnost že prej omenjenega »bega možganov«.

V letu 2007 je na območju občine Gornja Radgona deloval en (1) vrtec s štirimi enotami (Gornja Radgona -2, Črešnjevci - 1, Negova -1), v katere je bilo vključenih 219 otrok, od tega 105 dečkov in 114 deklic. Največ otrok je v starostni skupini 4 leta.

V občini Gornja Radgona delujeta dve osnovni šoli: Osnovna šola Gornja Radgona in Osnovna šola dr. Antona Trstenjaka Negova. V šolskem letu 2007/2008 je omenjeni šoli obiskovalo 698 učencev. V primerjavi s šolskim letom 2004/2005, ko je bilo v občini 786 osnovnošolskih otrok, kar je slabih 100 učencev oziroma 11,2% manj, kar je za občino, v kateri se število prebivalcev giblje okoli 8.700, kar precejšen upad.

Podrobnejši podatki kažejo, da je bil večji upad prvošolcev v šolskem letu 2005/2006, še večji pa v šolskem letu 2008/2009, ko je v prvi razred OŠ Gornja Radgona stopilo le 42 prvošolcev, kar je 21 učencev manj kot predhodno leto. V OŠ dr. A. Trstenjaka Negova se je v primerjavi z lanskim letom število prvošolcev zmanjšalo za 1 (iz 16 na 15).

V občini Gornja Radgona deluje osnovna šola s prilagojenim programom (za potrebe celotne Upravne enote Gornja Radgona), ki so jo v šolskem letu 2007/2008 obiskovali štirje dečki in pet deklic.

V občini Gornja Radgona deluje tudi glasbena šola, v katero je bilo v šolskem letu 2007/2008 vključenih 300 učencev. Prav tako je v istem obdobju na obravnavanem območju delovalo 9 orkestrov, komornih in drugih skupin, v katere je bilo vključenih 82 glasbenikov. Na obravnavanem območju je bila v letu 2008 ustanovljena tudi ena zasebna glasbena šola.

Po podatkih Ljudske univerze v Gornji Radgoni je bilo v šolskem letu 2007/2008 v vsaj eno obliko izobraževanja vključenih 13 prebivalcev občine Gornja Radgona, kar predstavlja le 0,1% celotne populacije na obravnavanem območju. Pri tem je Ljudska univerza izvajala dva programa srednješolskega izobraževanja: ekonomija - ekonomski tehnik in ekonomija - trgovec. Ob srednješolskem izobraževanju nudi omenjena ustanova tudi programe nadaljnjega izobraževanja, v okviru katerih potekajo programi uporabnega računalništva, usposabljanje sobaric, tečaj za viličarja in podobno.

Na podlagi analize stanja na trgu delovne sile in razpoložljivih možnosti dopolnilnega in dodatnega izobraževanja ter izpopolnjevanja lahko sklepamo, da so slednje neusklajene z dejanskimi potrebami na obravnavanem območju. Razlogov za to je več. Prvi so zagotovo sistemske narave, na drugi strani pa so tudi predvsem starejši in nižje izobraženi ljudje v veliki meri nezainteresirani za kakršno koli dodatno izobraževanje. Smiselno bi bilo dopolnilne programe razvijati skladno z razvojnimi prioriteta in na ta način zadostiti potrebe vodilnih gospodarskih panog oziroma razvojnih usmeritev.

5.4.4. Zdravstvo

V občini Gornja Radgona primarno zdravstveno varstvo zagotavlja Zdravstveni dom v Gornji Radgoni, ki deluje na območju celotne upravne enote Gornja Radgona. Vse resnejše zdravstvene težave so obravnavane v bolnišnici v Rakičanu pri Murski Soboti. Ob omenjenem javnem zdravstvenem zavodu deluje še en koncesionar na področju zobozdravstva.

Na področju lekarništva deluje ena lekarna javnega značaja (Pomurske lekarne Murska Sobota) in en koncesionar (Lekarna Špringer).

5.4.5. Sociala

Na območju občine Gornja Radgona deluje Center za socialno delo, ki pokriva območje celotne upravne enote Gornja Radgona. Center za socialno delo izvaja razne programe kot so:

- pomoč starejšim občanom na domu in okolici,
- pomoč družini na domu,
- zdravo življenje rejencev.

Za ljudi s posebnimi potrebami deluje Varstveno-delavni center Gornja Radgona.

V letu 2008 je v Gornji Radgoni odprl svoja vrata tudi Dom starejših občanov, ki zagotavlja nudenje svojih uslug do 150 starejšim osebam in zaposluje 65 ljudi.

Na področju socialnega varstva delujejo tudi humanitarna društva (Rdeči križ, Karitas, društvo invalidov, društvo upokojencev, društvo Jutro, društvo paraplegikov, društvo obolelih za multiplo sklerozo, društvo diabetikov. Posamezna društva izvajajo svoje programe.

Na obravnavanem območju primanjkuje programov, s katerimi bi občutneje vplivali na osebni razvoj prebivalstva. Prav tako primanjkuje programov za pomoč mladim družinam, ki so velikokrat razpete med obveznostmi v službi in obveznostmi v družini in se ne znajdejo najbolje ter otrokom in ženskam, ki so žrtve nasilja.

5.4.6. Šport

K dvigu kakovosti življenja prebivalstva močno vplivajo tudi športni programi in ustrezna športna infrastruktura. V občini Gornja Radgona se športu in rekreaciji posveča veliko pozornost. Prizadevanja potekajo v smeri zagotavljanja osnovnih prostorskih pogojev za izvajanje različnih športnih dejavnosti. Skupno je v občini Gornja Radgona 22.719 m² vseh športnih površin. Absolutno premalo je pokritih športnih površin, ki predstavljajo 8,7% vseh športnih površin. Gre predvsem za telovadnice obeh osnovnih šolah, ki ne morejo zadovoljiti vsemu povpraševanju. Preostalih 91,3% je nepokritih športnih površin. Delež pokritih športnih objektov na prebivalce je 0,30 m², nepokritih pa 2,40 m². Največ nepokritih športnih površin je namenjenih nogometu.

Omeniti je potrebno Turistično športni center Trate, ki je velik športni objekt in bi ob primernem pristopu lahko predstavljal tudi turistični potencial občine. TŠC Trate zajema kar 14.705 m² ali 70,9% vseh nepokritih športnih površin v občini. Na tem območju se nahaja 20.271 m² posebnih športnih objektov (igrišče za nogomet, pomožno igrišče za nogomet in speedway steza).

Športne objekte in površine koristijo športniki rekreativci in ostala neorganizirana športna sfera iz celotne upravne enote Gornja Radgona, ki obsega območje štirih občin, G. Radgona, Apače, Radenci in Sveti Jurij ob Ščavnici.

Na območju občine Gornja Radgona je bilo v letu 2008 iz občinskega proračuna financiranih 26 društev (3 x ŠŠD), športna zveza in vrtec (določeni programi). V letu 2008 je bilo skupno 1664 aktivnih članov in 570 ribičev. (Vir: Občina Gornja Radgona)

Glede na stanje bi bilo potrebno v naslednjih letih zagotoviti več pokritih športnih površin in izboljšati strukturo nepokritih športnih površin oziroma njihovo raznovrstnost. Vzpodbujati bi morali razvoj različnih športnih panog, predvsem na rekreativnem nivoju in večjo dostopnost do rekreativnih športnih dejavnosti vsem občanom. Šport in rekreacija pomembno vplivata na splošno zdravstveno stanje prebivalstva in na dvig kvalitete življenja občanov. V občini se na tem področju izvaja premalo programov in bi mu v prihodnje bilo potrebno posvetiti še posebno pozornost.

5.4.7. Kultura

Območje občine Gornja Radgona ima bogato kulturno dediščino (gradovi, vile, cerkve, kapelice, kužna znamenja, rimske gomile,...) in s tem pomemben družbeni in duhovni kapital. Ohranjanje kulturne dediščine predstavlja spremembo odnosa do identitete prebivalstva določenega območja, zato je potrebno z ustrezno in strokovno promocijo kulturne dediščine med lokalnim prebivalstvom in obiskovalci ustvariti pogoje za spremembo odnosa družbe do pomembnosti objektov kulturne dediščine. S tem lahko vplivamo na ohranitev in prenos teh vrednot tudi na poznejše generacije.

Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije ima na območju občine Gornja Radgona evidentiranih 136 enot nepremične kulturne dediščine, od katerih je ena - Negovski grad evidentirana kot spomenik državnega pomena. Tako je na obravnavanem območju večje

število arheoloških, profana stavbnih, sakralno stavbnih, sakralno profana, spominskih, vrtno arhitekturnih in naselbinskih spomenikov s kulturno in zgodovinsko krajino.

Grad v Negovi je edini renesančni grad v Sloveniji, ki je še ohranjen v takem stanju. Trenutno poteka njegova temeljita prenova in pripravljane osnovnih vsebin ponudbe in dodatnih programov. V okolici gradu pa je že urejen Doživljajski in zeliščni park Negova.

V centru mesta Gornja Radgona stoji zgradba nekdanjega meščanskega »Špitala«. V skladu s sprejetim programom je bil objekt v preteklem obdobju v celoti obnovljen skupaj z okolico. Na podstrešju je odprti depo, osrednji del je namenjen za postavitve stalne muzejske zbirke Pokrajinskega muzeja Murska Sobota, v pritličju so prostori namenjeni razstavam, reprezentančnim namenom občine, programom turizma in izvajanju različnih drugih programov.

Občina Gornja Radgona je soustanoviteljica Ljudske univerze Gornja Radgona, v sklopu katere deluje tudi občinska knjižnica za območje občin Gornja Radgona, Radenci, Sveti Jurij ob Ščavnici in Apače. Knjižnica je premajhna glede na število knjig in gradiva, zato potrebuje večje prostore.

V Gornji Radgoni je tudi kulturni dom s kinodvorano, kjer se izvajajo različne kulturne prireditve.

Na območju občine Gornja Radgona deluje 12 aktivnih kulturnih društev, ki se v večini ukvarjajo z ljubiteljsko kulturo in so vključena v Javni sklad kulturnih dejavnosti, ki se delno financira tudi iz občinskega proračuna. Seznam društev je v prilogi 1 tega dokumenta.

Institucije in društveno življenje pa ne zadoščajo za polno in kakovostno kulturno življenje prebivalstva občine, ki bi izboljšalo duhovno počutje ljudi. Kultura pozitivno vpliva na kreativnost in ustvarjalnost vse populacije, predvsem mladih, obenem pa oblikuje skupnost in njeno identiteto. Zato sta ohranjanje kulturne dediščine in zavedanje kulturnega potenciala pomembna družbena kapitala in bi jima bilo potrebno v prihodnje nameniti več pozornosti.

SWOT analiza za področje človeških virov

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> → dobra pokritost z osnovnimi šolami in vrtci, → možnost funkcionalnega izobraževanja, → obstoj zdravstvene ustanove, → dobro razvito prostovoljstvo na področju zdravstva in sociale, → pestrost bivalnega okolja, → aktivno delovanje društev na vseh področjih, → bogata kulturna dediščina, → rekreacijski center, → razvita ljubiteljska kultura (aktivnosti amaterskih skupin), → potenciali v kulturni ustvarjalnosti, → etnografsko tehnična dediščina, → prisotnost institucij, → turistična obiskanost.	<ul style="list-style-type: none"> → slaba izobrazbena struktura prebivalstva, → omejene možnosti funkcionalnega izobraževanja, → nezadostna funkcionalna usposobljenost za delo, → slaba osveščenost in splošno socialno stanje lokalnega prebivalstva, → visoko izobraženi brezposelni kadri - neustrezno poklicno usmerjanje, → pomanjkanje ustrezno usposobljenega kadra, → neustrezna stimulacija strokovnega kadra, → neprilagojeni izobraževalni programi specifičnim potrebam v okolju, → šibka povezanost med posameznimi področji (gospodarstvo, turizem, šport, izobraževanje, kultura, ...) → premalo izkoriščena športna infrastruktura,

	<ul style="list-style-type: none"> → slabo vzdrževanje nekaterih obstoječih objektov in površin, → pomanjkanje interesa za podjetništvo, → šibka kulturna promocija, → šibka kulturna osveščenost, → odsotnost ustreznega kulturnega izobraževanja, → ni poklicnega ali srednjega izobraževanja.
PRILOŽNOSTI <ul style="list-style-type: none"> → občinsko, regijsko in mednarodno povezovanje na različnih področjih, → možnosti zaposlovanja in samozaposlovanja, → razvoj in nadgradnja infrastrukture, → razvoj dopolnilnih dejavnosti, → medresorska sodelovanja, → sodelovanje obmejnih občin ter regij, → razvoj športne infrastrukture, → črpanje državnih in EU sredstev, → razvoj samozaposlovanja na področju domačih in umetnih obrti, → povezovanje profesionalnih in amaterskih kulturnih skupin, → trženje nepremične kulturne dediščine, → trženje nematerialne kulturne dediščine. 	NEVARNOSTI <ul style="list-style-type: none"> → beg možganov, → nezainteresiranost lokalnega prebivalstva, → zmanjšanje natalitete in staranje prebivalstva, → nepovezanost gospodarstva z izobraževanjem, → izumiranje starih običajev, navad in šeg, → povečanje socialnih problemov, → neskladnost pri financiranju določenih programov, → pomanjkanje lastnih sredstev, → nizka absorpcijska sposobnost črpanja državnih in EU sredstev, → nezainteresiranost gospodarstva in politike, → izguba zgodovinskega spomina in identitete, → nestrokovna obravnava kulturne dediščine, → prepuščanje nacionalno pomembnih kulturne dediščine na breme lokalnih institucij.

Ključni problemi in usmeritve

Pri SWOT analizi so se pokazali naslednji ključni problemi za področje človeški viri:

- slaba izobrazbena struktura prebivalstva in brezposelnost,
- nezadostna funkcionalna usposobljenost za delo,
- pomanjkanje izobraževalnih programov, prilagojenih potrebam v okolju,
- slaba skrb za lastno zdravje,
- premajhna izkoriščenost športne infrastrukture in pomanjkanje programov za določene ciljne skupine (ženske, otroci, starejši, invalidi),
- nepovezanost gospodarstva, turizma, športa, kulture in izobraževanja,
- šibka promocija kulture in kulturne dediščine,
- nestrokovna obravnava kulturne dediščine v preteklosti.

Področje človeških virov je široko področje, ki vključuje različne dejavnosti. Ljudje smo ključni pri soustvarjanju razvoja v vseh fazah udejanjanja. Vlaganja v človeške vire je težko merljiva naložba, ki se obrestuje na dolgo obdobje.

5.5. Okolje in infrastruktura

ANALIZA STANJA - OKOLJE

Kakovost življenja prebivalcev občine Gornja Radgona se opira na lokalne vire in dobrine. Uvajanje gospodarskih dejavnosti na teh temeljih ne sme biti v nesoglasju z varovanjem okolja.

5.5.1. Vodooskrba

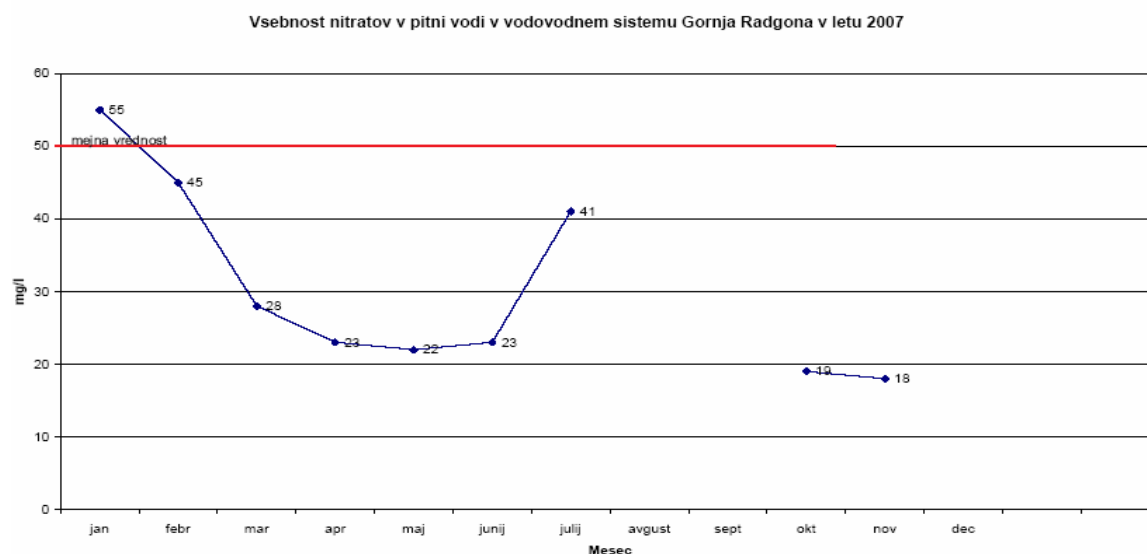
Vodovod je eden najpomembnejših tehnoloških izumov na področju urbanizacije, saj omogoča visoko raven higiene na podeželju in v mestih. Na območju občine Gornja Radgona je približno 120.000 m izgrajenega vodovoda, neizgrajenega je približno 15.000 m.

Čista pitna voda ni samoumevna za vsakogar, zato smo dolžni varovati vire pitne vode, ki je osnovni pogoj za ohranjanje kakovosti bivanja ter nadaljnji razvoj. Območje občine Gornja Radgona se napaja iz vodnega vira Podgrad, kjer je zaščiten vodovarstveno območje.

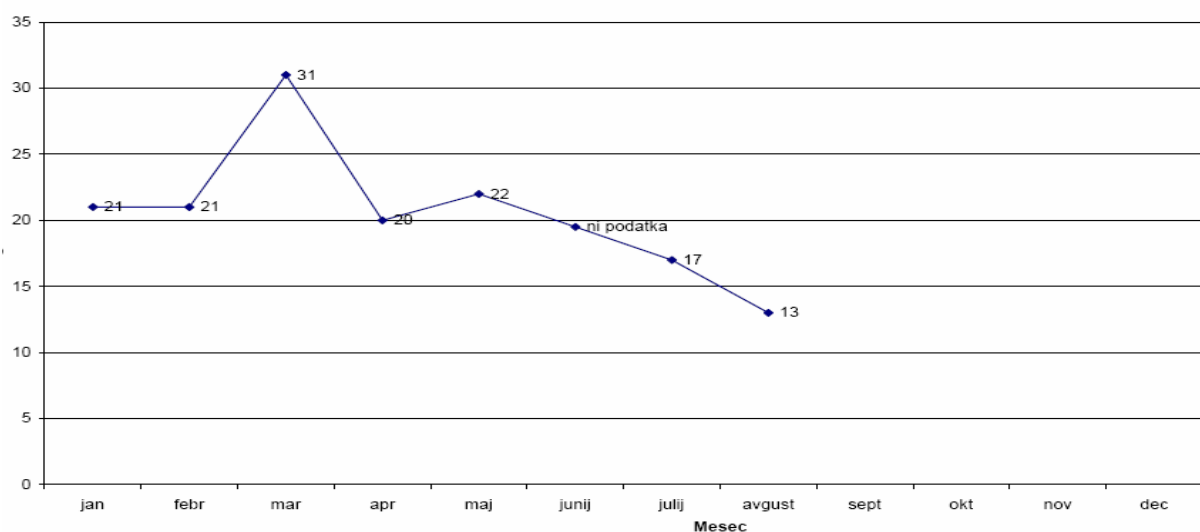
Kljub uresničevanju nitratske direktive, ki je v veliki meri zajezila uporabo nitratov ter ublažila izpiranje nitratov v podtalnico, se na zajetju pitne vode v Podgradu še zmerom pojavljajo presežki vsebnosti nitratov.

Na podlagi 34. člena Pravilnika o pitni vodi (Uradni list RS, št. 19/04, 35/04, 26/06 in 92/06), Zakona o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živilom (Uradni list RS, št. 52/00, 42/02 in 47/04), Pravilnika o higieni živil (Uradni list RS, št. 60/02, 104/03, 11/04 in 51/04) in na podlagi Aarhuške konvencije (pravica do obveščeni) obvešča podjetje Komunala Radgona d.o.o. o kvaliteti pitne vode iz vodovodnega sistema. Spodnji grafi kažejo vsebnosti nitratov v pitni vodi v vodovodnem sistemu Gornja Radgona v letih 2007 in 2008. Opazimo lahko, da se je vsebnost nitratov rahlo znižala in da v letu 2008 ni presegla mejne vrednosti.

Graf 30: Vrednosti nitratov v pitni vodi v vodovodnem sistemu Gornja Radgona, za leti 2007 in delno 2008 (Vir: Komunala Radgona d.o.o.)

Vsebnost nitratov v pitni vodi v vodovodnem sistemu Gornja Radgona v letu 2008

Z namenom celostnega reševanja problema vodooskrbe se je občina Gornja Radgona odločila pristopiti k projektu »Oskrba prebivalstva s pitno vodo in varovanje vodnih virov Pomurja - vodovodno omrežje C«, s katero se bo dogradil del manjkajočega vodovodnega omrežja ter izgradili novi transportni vodi ter zaščitila vodonosnika Segovci in Podgrad.

5.5.2. Odpadki

Nepremišljeno gospodarjenje z naravnimi viri v preteklosti kaže na resne probleme v količini odpadkov, neustreznem deponiranju nevarnih odpadkov, neustrezni urejenosti odlagališč, v številu divjih odlagališč, ki resno ogrožajo okolje in povzročajo veliko onesnaženje. Na divjih odlagališčih so največkrat nevarni, strupeni odpadki, ki povzročajo večjo obolevnost ljudi, ogrožajo živalske in rastlinske vrste ter zmanjšujejo kvaliteto okolja ter bivanja.

Občina ima urejeno ločeno zbiranje odpadkov, ki se ločujejo že pri viru nastanka. Enkrat letno je organizirano zbiranje kosovnih in nevarnih odpadkov. V občini ima koncesijo za zbiranje in odvoz odpadkov podjetje Saubermacher Slovenija d.o.o. Odpadki iz občine Gornja Radgona se odvažajo na regijski Zbirni center in deponijo nenevarnih odpadkov Puconci. Kot dolg iz preteklosti je ostalo odlagališče v Hrastje Moti, ki je na neprimernem in ekološko občutljivem mestu, zato bi ga bilo potrebno čimprej sanirati in urediti.

5.5.3. Odvajanje in čiščenje odpadnih voda

Občina Gornja Radgona je pristopila k reševanju problema s sprejetjem Operativnega programa odvajanje in čiščenja komunalnih odpadnih voda, s katerim se je zavezala, da skladno z načrtom do leta 2017 celostno uredi odvajanje in čiščenje odpadnih voda. Skladno z omenjenim programom je pristopila k celotni ureditvi odvajanja in čiščenja odpadnih voda (sekundarna kanalizacija) za naselja Črešnjevci, Norički Vrh, Gornja Radgona in Podgrad, saj na omenjenem področju trenutno ni izvedene komunalne kanalizacije, ki bi omogočala priklop odpadnih komunalnih voda individualnih stanovanjskih objektov. Izgradnja manjkajočega sekundarnega omrežja se bo izvajala tudi v prihodnjem obdobju. Poleg že zgoraj omenjene investicije čaka občino v prihajajočem obdobju močan investicijski ciklus, ki bo poleg izgradnje celotnega primarnega kanalizacijskega omrežja zajemal tudi izgradnjo centralne čistilne naprave za 10.000 PE.

V občini je le 16.387 m obstoječega kanalizacijskega omrežja, ki se v celotni nahaja v mestu Gornja Radgona.

Povečini imajo stanovanjski objekti zgrajene individualne greznice, ki se jih prazni po potrebi, zaradi česar nastajajo naslednji problemi:

- Zaradi visoke podtalnice, posebej v deževnem obdobju in nevodotesno izdelanih greznic, prihaja do pronicanja odpadnih vod v podtalje.
- Fekalne vode iz stanovanjskih in poslovnih objektov so zdaj speljane v individualne greznice, ki so v večini izdelane nevodotesno oziroma imajo iztok iz tretjega prekata v obcestne jarke ali pa na površino, kar povzroča težave še posebej v poletnih mesecih (smrad, nevarnost okužb, vizualni izgled vasi).

Meteorne vode se odvajajo po zaprtih, ponekod tudi po odprtih obcestnih jarkih.

Gnojevko in hlevski gnoj zbirajo kmetje v ločenih gnojiščih in odvažajo na njivske površine dvakrat letno. Bilo bi potrebno urediti gnojišča, zaenkrat lahko samo opozorimo, da se gnojnične odplake ne smejo spuščati v fekalno kanalizacijo in naprej v čistilno napravo. Ker so te odpadne vode močno obremenjene, zahtevajo poseben postopek.

Greznice povzročajo nemalo težav, kajti v njih prihaja do anaerobnega gnitja organske snovi, zaradi česar nastajajo plini, ki povzročajo smrad. V stiku teh plinov z vodo nastaja kislina, ki nažira kanalizacijske cevi in jaške. Goščo, ki se zadrži v greznicah, je potrebno občasno izčrpati in jo odpeljati na sprejemno mesto na deponijo. Praznjenje greznic pomeni prebivalcem že kar velik strošek, poleg tega pa je to poseg, ki povzroča hrup in smrad v bivalnem okolju.

5.5.4. Trajnostna energija

Občina Gornja Radgona ima sprejeto Energetsko zasnovo, ki se zaradi omejenih finančnih sredstev počasneje uresničuje od načrtovanega. Potrebam po trajnostni rabi energije, v katero spadata učinkovita raba energije kot tudi raba obnovljivih virov energije pri nas nimata ustreznega mesta na državnem nivoju, saj država še ni pripravila ustreznih razpisov, ki bi pomagali z dodatnimi nepovratnimi finančnimi sredstvi učinkoviteje uresničevati občinsko energetsko zasnovo. Tako je v tem delu občina Gornja Radgona zelo učinkovita, kar dokazuje z energetsko obnovo javnih stavb. Prva takšna stavba je vrtec Manka Golarja, ki je pionirski projekt v Republiki Sloveniji na področju energetske obnove javnih stavb.

V bližnji prihodnosti bo potrebno pristopiti k obnovi celotne javne razsvetljave, kar zavezuje zakonodaja z Uredbo o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja Ur.l. RS, št . 81/2007.

Vir primarne energije so obnovljivi viri energije, katerih delež se povečuje tako v svetu kot v Sloveniji. Povečanje deleža je ena od prioritet energetske in okoljske politike v EU in Sloveniji. Na območju občine Gornja Radgona je več možnih obnovljivih virov energije in sicer: lesna biomasa, rastlinska biomasa, sončna energija in hidroenergija.

Temeljni problem prenizke rabe obnovljivih virov energije je v slabi promociji in ozaveščenosti prebivalstva, večjih stroških investicij, kakor tudi v pomanjkanju lastnih finančnih sredstev za projekte na tem področju. Za zasebni sektor je na voljo več nepovratnih in povratnih finančnih sredstev, ki jih je možno pridobiti preko Ekološkega sklada.

Lesna biomasa je domač in obnovljiv vir energije, ki ni neomejen. Slovenija je z gozdom bogata država. Po podatkih Zavoda za gozdove so v letu 2004 vse občine imele del ozemlja poraslega z gozdom. Tako lahko zaključimo, da je vseh 193 občin imelo teoretičen potencial lesne biomase iz gozdov. Dejansko razpoložljive količine lesne biomase iz gozdov pa omejujejo socialni, ekonomski in okoljski dejavniki. Pri odločanju o spodbujanju rabe lesne biomase na lokalnem nivoju je pomembno poznavanje omejitev. Poznavanje omenjenih dejavnikov je pomembno tudi ko razmišljamo o lokalnem ali regionalnem razvoju, o novih delovnih mestih, o dopolnilnih dejavnostih na kmetijah in o izboljševanju kakovosti bivanja (manjša onesnaženost zraka).

Preglednica 10: Delež gozdov in drugi kazalniki možnosti in primernosti izrabe lesne biomase v občini Gornja Radgona (Vir: <http://www.biomasa.zgs.gov.si/index.php?p=obcine>)

Površina (ha)	7.460
Površina gozdov (ha)	2.366
Delež gozdov (%)	31,7
Površina gozda na preb. (ha/preb.)	0,3
Delež zasebnega gozda (%)	67,3
Največji možni posek (m ³ /leto)	9.823
Realizacija poseka (m ³)	5.573
Delež težje dostopnih gozdov (%)	2,34
Delež stanovanj ogrevanih z lesom (%)	38

ANALIZA STANJA - INFRASTRUKTURA

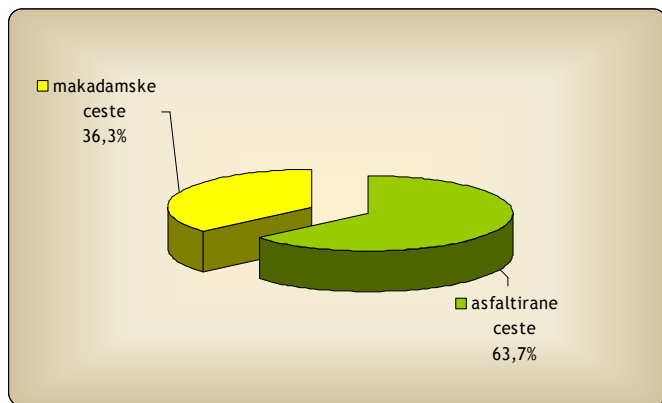
5.5.5. Prometna infrastruktura

Na razvoj nekega območja je pomembna dobro razvita javna infrastruktura. Ob neustrezni in dotrajani javni infrastrukturi so najbolj prizadeti lokalni prebivalci. V občini Gornja Radgona je skupno približno 210 km cest. Na tem območju je obremenjenost državnih cest nad poprečjem. To stanje se bo izboljšalo z izgradnjo avtoceste. Dolžina državnih cest v občini presega 27 km.

Občinske ceste se kategorizirajo na lokalne ceste (LC) in javne poti (JP). Lokalne ceste se razvrstijo na naslednje podkategorije: na zbirne mestne ceste ali zbirne krajevne ceste (LZ) in na mestne ceste ali krajevne ceste (LK).

Preglednica 11: Kategorizacija cest (Vir: Občina Gornja Radgona)

Kategorizacija cest	Število	Dolžina (v m)
Lokalne ceste (LC)	22	60.825
Zbirne mestne ceste (LZ)	9	5.095
Zbirne krajevne ceste (LK)	22	5.236
Javne poti (JP)	290	139.085

Od skupno 210.241 m cest je:

- 📷 cca 134.000 m asfaltiranih cest
- 📷 cca 76.241 m makadamskih cest.

5.5.6. Telekomunikacijsko omrežje

Na območju celotne občine Gornja Radgona je omogočen telefonski priključek, pri katerih se hitro povečuje število digitalnih priključkov. V velikem delu občine je omogočen dostop do širokopasovnega interneta preko ADSL, optičnih kablov ali kabelskih sistemov. Kabelska televizija je lokalno pokrita v večjem delu občine. Pokritost z mobilno telefonijo je zadovoljiva. Območje je v celoti pokrito s poštnimi storitvami.

SWOT analiza za področje okolje in infrastruktura

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> → ločeno zbiranje odpadkov, → rezerve v energetskih virih in zalogah (lesna biomasa, rastlinje, geotermalna energija), → vodni viri (reka Mura, reka Ščavnica, izviri mineralne vode), → obmejna lega, mejni prehod, → možnosti za razvoj kolesarskih poti, → bližina avtoceste. 	<ul style="list-style-type: none"> → divja odlagališča, → ranljivost vodnih virov in onesnaženost voda, → slaba osveščenost prebivalstva, → intenzivno kmetijstvo, → dotrajanost vodovodnega sistema in s tem večje izgube vode, → energetska odvisnost, → slaba pokritost s kanalizacijskim omrežjem, → dotrajanost javne infrastrukture, → preobremenjenost cest, → neusklajenost kategorizacije zemljišč z dejanskim stanjem in neurejena zemljišča, → neustrezno prostorsko planiranje.

PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> → potenciali reke Mure, → ekološko kmetovanje, → posodobitev vodnega sistema in zmanjšanje vodnih izgub, → osveščanje ljudi, → izraba sončne energije, → energetska izraba odpadkov, → spodbujanje podjetništva k predelavi odpadkov, → ureditev cest, → oživljanje starega mestnega jedra, → usklajeno prostorsko planiranje, → čezmejne povezave, → sodelovanje obmejnih občin ter regij, → črpanje državnih in EU sredstev. 	<ul style="list-style-type: none"> → onesnaževanje podtalnice vodotokov ter vodonosnika, → ogrožanje zdravja prebivalstva, → necelovit pristop k izgradnji prometne in informacijske infrastrukture, → zmanjšanje tranzitnega turizma zaradi avtoceste, → pomanjkanje lastnih finančnih sredstev, → nizka absorpcijska sposobnost črpanja državnih in EU sredstev, → povečanje negativnih vplivov na okolje, → pritisk urbanizacije na podeželju, → širitev degradiranih območij.

Ključni problemi in usmeritve

SWOT analiza odseva ključne probleme na področju okolja in infrastrukture:

- zaradi urbanizacije in gospodarstva se kaže velik pritisk na omejene naravne vire (npr. pitna voda),
- zaradi negativnih vplivov kmetijstva (nitrati) je ogrožena kvaliteta pitne vode,
- slaba pokritost območja s kanalizacijskimi omrežji in čistilnimi napravami,
- prenizko pojavljanje obnovljivih virov energije,
- slaba osveščenost prebivalstva,
- pomanjkanje finančnih sredstev za okoljske projekte,
- neosveščenost lokalnih skupnosti,
- preobremenjenost in dotrajanost cest,
- nekontrolirana in nestrokovna urbanizacija podeželja.

Zaradi intenzivnih in agresivnih posegov v okolje in kljub sanacijskim ukrepom v zadnjem času še vedno obstajajo degradirana območja. Gre za ogrožene vodne vire, ki so nujno potrebna dobrina. V prihodnosti je pri posegih v okolje nujno potrebno nadzirati naslednje:

- da so posegi v okolje dobro premišljeni in izvedeni na naravi prijazen način,
- da se bodo degradirana območja ustrezno revitalizirala,
- upoštevati Aarhuško deklaracijo o obveščanju javnosti o stanju v okolju,
- da se varčno izrablja energija in obnovljivi viri energije.

V želji po razvoju velikokrat pride do nesoglasij med skrbjo za okolje in izgradnjo infrastrukture, kar je osnovnega pomena za prebivalstvo. Vendar je ob vsem tem potrebno slediti viziji razvoja, ki temelji na trajnostnem in uravnoteženem razvoju na vseh področjih človekovega delovanja.

6. STRATEŠKE USMERITVE IN RAZVOJNE PRILOŽNOSTI

V predhodnih poglavjih smo obravnavali ključna področja človekovega delovanja. Vsako področje predstavlja razvojno enoto, ki izkazuje določene prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti. V tem poglavju je s pomočjo SWOT analiz oblikovana vizija razvoja občine ter evidentirani glavni cilji razvoja za obdobje 2009 -2013.

6.1. Oblikovanje vizije razvoja občine Gornja Radgona

Občina Gornja Radgona bo prepoznavna ter gospodarsko uspešna občina, ki upošteva socialno pravičnost ter je okoljsko ozaveščena.

6.2. Cilji razvojnega programa

Razvojni trajnostni cilji so naslednji:

- Večanje ekonomske blaginje z razvojem podjetništva, turizma in kmetijstva,
- dvig zavesti prebivalstva in lokalnih skupnosti o pomenu trajnostnega ravnanja z okoljem, trajnostni rabi obnovljivih virov energije ter varčevanja z energijo,
- dvig kakovosti bivanja ter zagotovitev možnosti vračanja mladih izobraženih kadrov nazaj v občino,
- povečati privlačnost podeželja za delo in bivanje,
- dvig splošnega zdravstvenega in socialnega stanja prebivalcev občine.

Našteti splošni cilji nakazujejo na razvojne prioritete, iz katerih so izpeljani primerni programi in ukrepi, s katerimi se lahko uresničijo zadani cilji.

6.3. Določitev razvojnih prioritet, programov in ukrepov

V skladu z razvojnimi prioritetami Strategije razvoja Slovenije, z razvojno-investicijskimi prioritetami Državnega razvojnega programa 2007 - 2013, Regionalnim razvojnim programom za Pomurje 2007- 2013, Območnim razvojnim programom Prlekije 2007 - 2013 ter z operativnimi programi posameznih področij za obdobje 2007 - 2013 so definirane 3 (tri) razvojne prioritete RP OGR 09-13, ki so smiselno dopolnjene s programi, ukrepi ter projekti, s katerimi se bodo uresničevali zgoraj naštetih cilji. Opis posameznega projekta je v prilogi 2.

Prioritete pričujočega razvojnega programa niso razvrščene po hierarhiji, temveč so enakovredne!

1. PRIORITETA: INFRASTRUKTURA IN PROSTOR

Prva prioriteta obravnava okolje in se nanaša na trajnostno ravnanje z okoljem, ustrezno izgradnjo in obnovo infrastrukture ter s vzpodbujanjem trajnostne rabe obnovljivih virov. Cilj prve razvojne prioritete je trajnostno ravnanje z okoljem in ustrezna izgradnja infrastrukture za izboljšanje človekovega življenjskega standarda. Prioriteta se smiselno umešča v DRP kot prioriteta **Dostopnost podpornih storitev**.

PROGRAM 1.1. Prometna in informacijska infrastruktura

Program vsebuje en ukrep, v katerem je združena vsa prometna in informacijska infrastruktura. V ukrepu so trije prioritetni projekti in devet ostalih projektov.

Cilji:

→ izgradnja in posodobitev prometne in informacijske infrastrukture za dvig življenjske ravni prebivalstva ter dvig konkurenčnosti gospodarstva.

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Dolžina cest in pločnikov	Izgrajenih 100% načrtovanih cest in pločnikov
Dolžina kolesarskih poti	50% izgrajenega kolesarskega omrežja
Informacijska povezanost	Širokopasovno omrežje do vseh zainteresiranih občanov

UKREP 1.1.1. Izboljšanje prometne in informacijske infrastrukture

PROJEKTI:

1. Investicijsko vzdrževanje in gradnja občinskih cest (P)¹
2. Odstranitev arhitekturnih ovir za invalide na objektih prometne infrastrukture in javnih ustanovah (P)
3. Prekategorizacija ceste Ihova-Sp. Ivanjci (P)
4. Širokopasovno omrežje
5. Izdelava digitalnega geodetskega katastra javne gospodarske službe
6. Sanacija plazov
7. Investicijsko vzdrževanje in gradnja občinskih cest (ostalo)
8. Cestna in obcestna infrastruktura
9. Avtobusna postaja v Gor. Radgoni
10. Priprava nove prometne ureditve
11. Most čez Plitvico
12. Redarska služba

---

¹ PRIORITETNI PROJEKTI

PROGRAM 1.2. Upravljanje z vodami in ravnanje z odpadki

Program vključuje štiri ukrepe in trinajst projektov, ki vplivajo na trajnostno ravnanje z okoljem ter osveščanjem prebivalstva. Ukrepi se nanašajo na izgradnjo kanalizacijskega omrežja ter manjkajočega vodovodnega omrežja s sanacijo dotrajanih salonitnih cevi ter zagotavljanje zdrave pitne vode. V ta program se vključuje tudi sanacija divjih odlagališč.

Cilji:

- povečanje osveščenosti prebivalstva ter povečanje skrbi za okolje,
- izgradnja in posodobitev kanalizacijskega sistema na celotnem območju občine,
- zagotavljanje zadostne in zdrave pitne vode,
- sanacija divjih odlagališč.

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Izgradnja centralne čistilne naprave	Izgrajena CCN do leta 2012 za 10.000 PE
Zagotavljanje zdrave pitne vode	Izgradnja celotnega manjkajočega vodnega omrežja ter zdrava pitna voda
Dolžina izgrajenega kanalizacijskega sistema	Izgrajeno celotno primarno in sekundarno kanalizacijsko omrežje v skladu z OP za odvajanja in čiščenje komunalnih voda
Revitalizacija degradiranih območij	30% revitaliziranih degradiranih območij
Sanirana divja odlagališča	30% saniranih divjih odlagališč

UKREP 1.2.1. Izgradnja kanalizacijskega omrežja s centralno čistilno napravo

PROJEKTI:

1. Odvajanje in čiščenje odpadnih voda v porečju Ščavnice in notranje Mure (P)
2. Izgradnja kanalizacijskega omrežja v občini Gornji Radgoni - po aglomeracijah (P)
3. Javne sanitarije v mestu Gor. Radgona (P)

UKREP 1.2.2. Varovanje virov pitne vode in oskrba s pitno vodo

PROJEKTI:

1. Investicijsko vzdrževanje hidrantnega omrežja (P)
2. Izgradnja drugih vodovodnih sistemov (P)
3. Oskrba prebivalstva s pitno vodo in varovanje vodnih virov Pomurja vodovodno omrežje za sistem C (P)

UKREP 1.2.3. Celovito ravnanje z odpadki in sanacija divjih odlagališč

PROJEKTI:

1. Sanacija odlagališča odpadkov Hrastje Mota
2. Regijski zbirni center Puconci
3. Sanacija divjih odlagališč
4. Občinski zbirni center za odpadke

UKREP 1.2.4. Trajno varovanje naravnih virov in kulturne krajine

PROJEKTI:

1. KP Negova
2. Sanacija vodotokov v občini Gor. Radgona
3. Pristop k osveščanju ljudi za ravnanje z živalmi

PROGRAM 1.3. Učinkovita raba energije in obnovljivi viri energije

Razvojni program sestavljajo štiri ukrepi in osem projektov. Gre za učinkovito rabo energije v javnem in zasebnem sektorju ter povečanje izkoriščanja obnovljivih virov energije.

Cilji:

- povečanje deleža obnovljivih virov energije,
- racionalna in učinkovita raba energije,
- spodbujanje ekološke gradnje ter energetske sanacije v javnih in zasebnih objektih,
- zmanjševanje onesnaženosti okolja ter zniževanje stroškov,
- z ustrezno gradnjo in energetsko sanacijo zmanjšati stroške vzdrževanje obstoječega (in novega) stanovanjskega fonda.

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Ekološko gradnja in energetske sanacije javnih zgradb	Energetsko obnovljeni trije objekti javnega pomena
Delež obnovljivih virov energije	50 % delež uporabe OVE v javnem sektorju in 50 % v zasebnem sektorju
Energetska raba energije	Zmanjšanje porabe energije v javnem in zasebnem sektorju za 30 %
Zmanjševanje svetlobne onesnaženosti	50 % energetske obnovljene javne razsvetljave v občini
Zamenjava ekološko oporečnih strešnih kritin na javnih in zasebnih objektih	Zamenjava ekološko sporne kritine na vseh objektih javnega pomena in vsaj 50 % na objektih zasebnega sektorja

UKREP 1.3.1. Promocija in ozaveščanje o pomenu učinkovite rabe energije in izkoriščanje obnovljivih virov energije

PROJEKTI:

1. Obnovljivi viri energije

UKREP 1.3.2. Učinkovita raba energije ter obnovljivih virov energije v zasebnih in javnih objektih

PROJEKTI:

1. Energetska obnova OŠ Gornja Radgona (P)
2. Energetska obnova enote JZ Vrtec Manka Golarja Gornja Radgona - enota Črešnjevci (P)
3. Energetska obnova JZ Vrtec Manka Golarja Gornja Radgona
4. Upravna zgradba občine

UKREP 1.3.3. Energetske varčne javne razsvetljave

PROJEKTI:

1. Energetske varčne javne razsvetljave (P)
2. Javna razsvetljava v KS Gornja Radgona

UKREP 1.3.4. Zamenjava ekološko oporečnih strešnih kritin

PROJEKTI:

1. Azbestna strešna kritina -

2. PRIORITETA: RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV

Druga razvojna prioriteta bo dvignila in izboljšala kvaliteto življenja na območju občine Gornja Radgona. Nanaša se na uvajanje ustreznih izobraževalnih programov, razvoj in krepitev aktivnih politik zaposlovanja ter samozaposlovanja, na izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalcev ter krepitev in varovanje zdravja, razvoj kulture in kulturne dediščine, spodbujanje športa z primernimi programi in izgradnjo športne infrastrukture. Prioriteta se smiselno umešča v DRP kot prioriteta **Izboljšanje kakovosti življenja**.

PROGRAM 2.1. Izobraževanje in usposabljanje

Razvojni program Izobraževanje in usposabljanje vsebuje dva ukrepa in pet projektov. Gre za uvajanje novih izobraževalnih programov, s katerimi bi povečali zaposlitvene možnosti v bližnjem okolju ter usposobitev prebivalstva za potrebe gospodarstva, javnega in zasebnega sektorja. Hkrati gre tudi za izgradnjo in obnovo izobraževalne infrastrukture.

Cilji:

- uvajanje novih dopolnilnih izobraževalnih programov,
- ohranjanje in povečanje kakovosti izobraževalnih programov,
- izvajanje programov vseživljenjskega učenja,
- povečanje zaposlitvene možnosti v domačem okolju,
- dvig kakovosti infrastrukture za predšolsko in šolsko vzgojo ter mladino.

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Izobraževalni programi	uvredba dopolnilnih izobraževalnih programov, prilagojenih potrebam okolja
Kadrovsko občinske štipendije	30% povečanje števila štipendistov
Obnovljena izobraževalna infrastruktura	30 % obnovljene izobraževalne infrastrukture

UKREP 2.1.1. Uvedba novih in funkcionalnih izobraževalnih programov ter programov usposabljanja

PROJEKTI:

1. Izobraževalni programi - deficitarni in perspektivni poklici

UKREP 2.1.2. Izgradnja in obnova predšolske in šolske izobraževalne infrastrukture

PROJEKTI:

1. Obnova Glasbene šole
2. Prireditveni prostor v OŠ Negova
3. JZ Vrtec Manka Golarja Gornja Radgona - nabava opreme
4. OŠ dr. Antona Trstenjaka Negova - obnova prostorov in nabava opreme

PROGRAM 2.2.   Razvoj in krepitev aktivnih politik dela

Program se vsebuje en ukrep in dva projekta. Projekti predlagajo vsebine, ki spodbujajo zaposlovanje in samozaposlovanje ter štipendiranje.

Cilji:

- zmanjšanje socialne ogroženosti,
- spodbujanje socialne vključenosti,
- razviti in okrepiti aktivne politike zaposlovanja,
- preprečevanje brezposelnosti,
- usposobiti prebivalstvo za potrebe gospodarstva, javnega in nevladnega področja,
- povečati število delovnih mest in ohranjati sedanje,
- spodbujati zaposljivost iskalcev zaposlitve z visokošolsko izobrazbo.

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Zmanjšanje brezposelnosti	30% povečanja deleža deficitarnih usposabljanj in prekvalifikacij
Pomoč pri svetovanju	Brezplačna pomoč pri svetovanju glede možnosti izobraževanja, zaposlovanja in samozaposlitve

UKREP 2.2.1.   Spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja

PROJEKTI:

1. Informativni dnevi za mlade, ki se vpisujejo deficitarne poklice
2. Štipendiranje

PROGRAM 2.3.   Izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva

Program vsebuje dva ukrepa in osem projektov. Projekti se nanašajo na povečanje promocije zdravja, spodbujanje zdravega načina življenja in skrb za lastno zdravje. Hkrati se nanašajo na izboljšanje dostopa do zdravstvenih storitev, razvoj skupnih programov socialnega in zdravstvenega varstva ter izboljšanje zdravstvene infrastrukture.

Cilji:

- spodbujanje skrbi za lastno zdravje,
- promocija zdravega načina življenja,
- krepitev mreže prostovoljstva,
- razvoj programov za pomoč otrokom, družinam in socialno ogroženim,
- razvoj programov za starejše občane,
- enakomerna dostopnost do javnih zdravstvenih storitev.

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Stopnja umrljivosti	Zmanjšanje stopnje umrljivosti iz sedanjih 11,2 (l. 2007) na povprečje Slovenije 9,3
Pričakovana življenjska doba	Povečanje življenjske dobe od 73,8 na pov. Slovenije (76,2)
Število bolnikov s prekomerno telesno težo	30% zmanjšanje števila bolnikov s prekomerno telesno težo
Število programov za pomoč otrokom, družinam in socialno ogroženim	50% povečanje števila programov za pomoč otrokom, družinam in socialno ogroženim
Promocija zdravega načina življenja	Vsakoletno izvajanje preventivnih ukrepov za zdrav način življenja Uvedba preventivnih programov v predšolske in šolske ustanove

UKREP 2.3.1.   Razvoj programov za krepitev in varovanje zdravje ter socialne preventive

PROJEKTI:

1. Sodelovanje v NFSI projektu (Zdrava hrana, razvojna priložnost za Negovo)
2. Dom starejših občanov - izvedba različnih aktivnosti za starejše
3. Cepljenje proti virusu HPV
4. Dopolnitvene dejavnosti v ZD G. Radgona
5. Pomoč družini in posamezniku
6. Mladinski center - delavnice

Ukrep 2.3.2.   Izboljšanje dostopnosti in kakovosti zdravstvenih storitev

PROJEKTI:

1. Zdravstveni dom Gornja Radgona - nabava medicinske opreme
2. Oprema za zaščito in reševanja

PROGRAM 2.4. Športna infrastruktura in programi

Program vsebuje dva ukrepa ter štiri projekti, ki se nanašajo na razvoj novih in ohranjanje obstoječih športnih programov za vse ciljne skupine, izgradnjo športne infrastrukture, promocijo športa ter izrabo naravnih virov za razne športne zvrsti.

Cilji:

- omogočiti športno delovanje vsem ciljnim skupinam,
- promocija športa,
- izraba naravnih virov za alternativne športne zvrsti,
- razvoj novih športnih programov za ciljne skupine (ženske , predšolski otroci, starejši, invalidi),
- boljše izkoriščanje obstoječe športne infrastrukture,
- obnova in izgradnja pokritih športnih objektov.

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Število programov za ciljne skupine	30% povečanja deleža športnih panog
Promocija športa	20% števila športnih prireditev za vse generacije
Športna infrastruktura	Izgradnja športne dvorane, 30% obnovitev zunanjih športnih igrišč

UKREP 2.4.1. Izgradnja oz. obnova športne infrastrukture

PROJEKTI:

1. TŠC Trate (P)
2. Športna infrastruktura v občini Gornja Radgona
3. Športna dvorana pri OŠ Gornja Radgona

UKREP 2.4.2. Razvoj športnih programov

PROJEKTI:

1. Ureditev statusa športa v občini

PROGRAM 2.5. Razvoj kulture in kulturne dediščine

V programu so zajeti trije ukrepi in devet projektov, ki vzpodbujajo ustvarjalnost in kreativnost ter povečujejo ugled kulture, ob ohranjanju kulturne dediščine kot istovetnosti območja ter vključevanje žive kulturne ustvarjalnosti.

Cilji:

- spodbujanje kreativnosti in ustvarjalnosti,
- povezati kulturno dediščino s turistično ponudbo,
- povečati ugled kulture in odnosa do nje,
- revitalizirati kulturno dediščino,
- zagotovitev možnosti delovanja kulturno umetniških potencialov v občini,
- obnova kulturne infrastrukture.

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Število programov za ciljne skupine	30% povečanje kulturnih programov vseh zvrsti in za vse starostne skupine
Promocija kulture in kulturne dediščine	30% povečanje tržnega deleža
Obnova kulturne infrastrukture	- Obnova kulturnih in vaških domov - Vključitev kulturne infrastrukture v turistične programe

UKREP 2.5.1. Ohranjanje in revitalizacija kulturne dediščine

PROJEKTI:

1. Staro mestno jedro (P)
2. Obnova kapelic in kužnih znamenj
3. Kulturni dom Gor. Radgona - obnova

UKREP 2.5.2. Spodbujanje kulturne ustvarjalnosti

PROJEKTI:

1. Dnevi mladih - večdnevna prireditev
2. Programi za mlade - spodbujanje ustvarjalnosti

UKREP 2.5.3. Vključitev kulturne dediščine in žive kulturne ustvarjalnosti v turistično ponudbo

PROJEKTI:

1. Špital (P)
2. Pristava Negova (P)
3. Poletni festival
4. Muzej ur

PROGRAM 2.6. Podporno okolje za razvoj človeških virov

Razvojni program Podporno okolje za razvoj človeških virov vsebuje en ukrep in šest projektov. Gre za splošen dvig kakovosti bivanja tukaj živečih ljudi in bodočih prebivalcev območja. Z nastajanjem novih delovnih mest je potrebno razvijati tudi infrastrukturo, ki zagotavlja nadaljnji razvoj družbenega življenja.

Cilji:

- dvig kakovosti življenjskega okolja,
- večja vključenost mladih,
- dvig medgeneracijskega sodelovanja,
- pomoč mladim pri reševanju stanovanjskega problema s komunalno opremljenimi zemljišči in stanovanji,
- povečati zaposlitvene možnosti v domačem okolju.

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Komunalno opremljena zemljišča	50% delež komunalno opremljenih zemljišč v občinski lasti
Stanovanja	30 novih stanovanjskih enot
Podporna infrastruktura	Izgradnja mestnega in gozdnega parka Razširitev prostorov knjižnice in ostale knjižnične infrastrukture
Podporno okolje za mladino	Izgradnja mladinskega doma, ureditev statusa mladine

UKREP 2.6.1. Krepitev podpornega okolja za razvoj človeških virov

PROJEKTI:

1. Opremljanje stavbnih zemljišč za stanovanjsko gradnjo (P)
2. Mestni park z Lisjakovo strugo (P)
3. Ureditev statusa mladine
4. Multimedijski center - izgradnja
5. Mladinski center - izgradnja
6. Renoviranje ali selitev knjižnice

3. PRIORITETA: PODJETNIŠTVO IN INVESTICIJE V GOSPODARSTVO

Tretja prioriteta bo prispevala h dvigu konkurenčnosti celotnega območja občine Gornja Radgona preko nadaljnjega razvoja gospodarstva, turizma ter kmetijstva. Cilj te prioritete je povečanje podjetnosti ter konkurenčnosti ključnih gospodarskih vej. Prioriteta se smiselno umešča v DRP kot prioriteta **Globalna konkurenčnost**.

PROGRAM 3.1. Spodbujanje razvoja turizma

V programu so zajeti dva ukrepa in deset projektov, ki vzpodbujajo razvoj turizma, povečanju turističnih ponudnikov ter interdisciplinarni pristop pri kreiranju turističnih programov.

Cilji:

- dvigniti kvaliteto novim in že obstoječim turističnim programom in produktom,
- trajnostno povezati kulturno dediščino s turistično ponudbo,
- povečanje prepoznavnosti občine,
- povečati število delovnih mest ter ohranitev že obstoječih,
- povečanje nočitvenih kapacitet,
- razviti doživljajski in eko turizem

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Število turističnih programov in produktov	razviti dva integralna turistična produkta
Število obiskov turistov	50 % povečanje nočitev na območju občine in 30 % povečanje vodenih skupin na območju občine
Število prenočitvenih kapacitet	30 % povečanje št. prenočitvenih kapacitet

UKREP 3.1.1. Promocija in trženje občine

PROJEKTI:

1. City cooperation (P)

UKREP 3.1.2. Razvoj turistične ponudbe in infrastrukture

PROJEKTI:

1. Mreženje Vinskih poti Gornja Radgona (P)
2. Mreženje slatinskih vrelic (P)
3. Mreženje kolesarskih poti v občini Gornja Radgona (P)
4. Reka Mura in urbani razvoj mest Gornje Radgona in Bad Radkersburg
5. Nadaljevanje mreženja Vinskih poti
6. Železniška postaja
7. Zeliščni park Negova
8. Pot okoli Negovskega jezera
9. Čolnarna

PROGRAM 3.2. Spodbujanje podjetništva in izboljšanje konkurenčnosti

V programu sta zajeta dva ukrepa in štirje projekti, ki vzpodbujajo razvoj podjetništva ter izboljšujeta konkurenčno sposobnost podjetij.

Cilji:

- izgraditi učinkovito podporno okolje za razvoj podjetništva,
- promovirati podjetništvo v vseh procesih izobraževanja,
- spodbujati podjetnike k povezovanju in sodelovanju,
- povečati število novih delovnih mest in ohranitev že obstoječih,
- spodbuditi zanimanje za podjetništvo med ženskami,

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Število novonastalih podjetij ali razširitev obstoječih	20 % povečanje gospodarskih subjektov
Število zaposlitev	20 % povečanje št. zaposlenih v gospodarskem sektorju
Komunalno opremljanje zemljišč za gospodarsko dejavnost	Ureditev infrastrukture obrtne cone element

UKREP 3.2.1. Promocija podjetništva in razvoj podpornega okolja

PROJEKTI

1. Industrijska cona UE Gor. Radgona
2. Privabljanje tujih investicij

UKREP 3.2.2. Razvoj poslovne infrastrukture

PROJEKTI

1. Poslovno obrtna cona - Element (P)
2. IC Mele (P)

PROGRAM 3.3. Kmetijstvo in razvoj podeželja

V razvojnem programu so navedeni trije ukrepi in pet projektov, ki vzpodbujajo razvoj podpornega okolja za razvoj dopolnilnih dejavnosti v kmetijstvu, razvoj ekološkega kmetijstva urejanje vaških središč ter vaško-gasilskih domov ter ohranjajo in povečujejo atraktivnost podeželja.

Cilji:

- razviti podporno okolje za razvoj dopolnilnih dejavnosti v kmetijstvu,
- spodbuditi povezovanje kmetijstva s turistično ponudbo,
- povečati privlačnost podeželja z namenom ohranjanje poselitve,
- povečati število delovnih mest in ohraniti že obstoječe,
- ohranjati zavarovana območja,
- izboljšanje bivalnih pogojev in kakovosti življenja na podeželju,
- kvalitetnejša in pestrejša ponudba domače zelenjave,
- povečan delež zdrave, doma pridelane zelenjave

KAZALNIKI	Cilj do leta 2013
Število dopolnilnih dejavnosti na kmetijah	30 % povečanje deleža dopolnilnih dejavnosti
Število kmetijskih gospodarstev vključenih v turistično ponudbo	20 % povečanje deleža vključenih kmetijskih gospodarstev v turistično ponudbo
Razvoj ekokmetijstva	Tri kmetije vključene v ekološko pridelavo
Povečan delež zdrave, doma pridelane zelenjave	30 % delež povečanja uporabe zdrave in doma pridelane hrane v javnih zavodih v občini

UKREP 3.3.1. Promocija in trženje kmetijskih pridelkov, izdelkov in storitev

PROJEKTI:

1. Razvoj ekološkega kmetijstva in trženja eko pridelkov

UKREP 3.3.2. Obnova in razvoj vasi

PROJEKTI:

1. Obnova vaško-gasilskih domov (P)
2. Vaška središča

UKREP 3.3.3. Krepitev podjetnosti in podjetniškega pristopa na podeželju

PROJEKTI:

1. Delovanje LAS (P)
2. Krepitev podjetnosti in podjetniškega pristopa na podeželju

7. ZAKLJUČEK

ZAKLJUČEK SE BO DODAL V KONČNEM PREDLOGU!